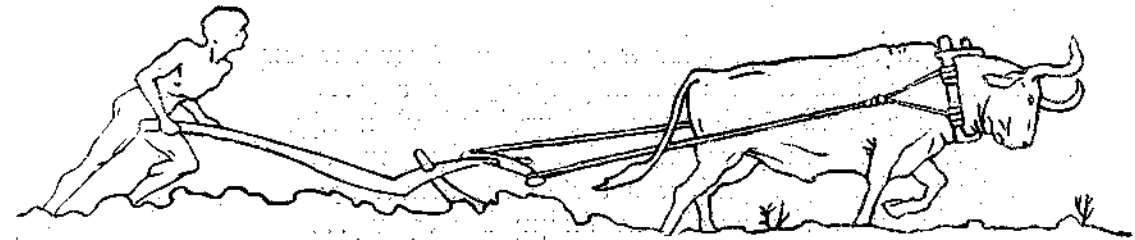

Η ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΤΗΣ ΠΕΡΓΑΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΑΝΑΣΚΑΦΑΣ ΤΟΥ ΤΥΠΕ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1882

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ ΙΑ' 15 ΦΕ-
ΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1911

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Η ΚΑΚΗ ΝΥΦΗ

(ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ)

- Γιάννο, γαϊτάνι ποῦ εἶδα ἐγὼ ἐχτὲς σ' τὸ πανηγῦρι
Γιάννο, γι' ἀγόρασέ μου το, Γιάννο, γιὰ πάρε μου το...
- Κ' ἐκεῖνος τῆς τάγορασε, κ' ἐκεῖνος τῆς τὸ πῆρε,
Καὶ σ' τὰ μαλλιά τῆς τὸ πλεξε σ' τὸν καλολόγο¹ πάει.
Τὴν εἶδε ἡ σπύλλα ἡ πεθερά, ἡ Εὔα ἡ ἀντραδέσφη.
- Κόρη τίνος εἶν' τ' ἄρματα, τίνος εἶν' τὸ γαϊτάνι;
- Μάνα τοῦ γιουῦ σ' εἶν' τ' ἄρματα τοῦ γιουῦ σου τὸ γαϊτάνι,
Μάνα τοῦ γιουῦ σου εἶμαι κ' ἐγὼ, ζορμπᾶς² τοῦ κεφαλιού σου.
- Νὰ σκάσης νύφη, δὲ σὲ λιῶ καὶ πεθερὰ δὲ μ' ἔχεις.
- Νὰ σκάσης νύφη θὰ μὲ εἰπῆς καὶ πεθερὰ θὰ σ' ἔχω.

Η ΑΝΟΜΗ ΜΑΝΑ*

(ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ)

- Μικρὸς μικρὸς σ' τὰ γράμματα μικρὸς σ' τὸ ψαλιτήρι
Κι' ὁ δάσκαλος τὸ σκόλασε νὰ πάη νὰ γιοματίση,
Βρίσκει τὴ μάνα κέπαιζε — κέπαιζε μ' ἕναν Τοῦρκο!...
- Μάνα, δὲν παίζεις μὲ Ρωμηό, μὸν παίζεις μὲ τὸν Τοῦρκο;
Ἐννοιά σου, μάνα, ἔννοια σου κι' ἂν δέντο μαρτυρήσω...
- Τί θὰ πῆς, βρε διαβολογυιέ, καὶ τί θὰ μαρτυρήσης;
- Ὅτ' εἶδανε τὰ μάτια μου, ὅτ' ἄκουσαν τ' ἀυτιά μου...
Τὸ γέλασε, τὸ πλάνεψε μὲ σῦκα, μὲ καρύδια
Σ' τὴ κάμαρά τῆς τὸ κλεισε, τὸ σφάζει σὰ χασάπης
Καὶ τὸ σκῶπι τ' ἔβγαλε τοῦ μάγερα τὸ στέλνει:

¹ Στὴν ἀγάτῃ τοῦ Πάσχα — ² Κυρίαρχος, τύραννος, ῥαβδί.

* Τοῦ τραγουδιοῦ αὐτοῦ ὑπάρχοντι πλείεστα ἴσαι ἐκδόσεις καὶ παραλλαγῆ, τῶν ὁποίων μίαν ἐδημοσίευσε πρὸ τίνος ὁ ἀκάματος φίλος κ. Βέης ἀνευρών ἀυτὴν εἰς χειρογράφους κώδικας τῶν Μετεώρων. Ἄλλ' ἡ παρούσα παραλλαγή, τὴν ὁποίαν μεταξὺ ἄλλων ἀνεύρωμεν κατὰ τινὰ ἐν Γορτυνίᾳ λαογραφικὴν μας περιοδεῖαν, εἶνε, κατὰ τὴν γνώμην μας, ἡ ὀρθαιότερα ἐκ τῶν γνωστῶν παραλλαγῶν, διότι οὔτε τὰ χῆματά τῶν ἄλλων παρουσιάζει, ἔχει ἐνότητά καὶ χάριν γλωσσικὴν, γοργότητα ρυθμοῦ καὶ δύναμιν δραματικὴν περισσήν...

- Μάγερα, γιά μαγέρευσε μικρού άρνιού συκώτι.
Κι' ό μάγερας τό γνώρισε πώς είν' τού Κωνσταντάκη.
Έννηά νερά τό πέρασε και περασμούς δέν είχε...
Κι' ό κύρ-Άνδριάς ξανάφανε, έρχετ' από τό κυνήγι.
Φέρνει τά λάφια ζωντανά, τ' άρκούδια ήμερωμένα.
— Όρα καλή σου, Άρετή, πού είν' ό Κωνσταντίνος;
— Στο δάσκαλο τόν έστειλα κι' άκόμη δέν έφάνη...
Κ' έκίνησε ό Άνδριάς 'ς τό δάσκαλο πηγαίνει.
— Δάσκαλε, σέ παρακαλώ, βάρος πολú σου δίνο
Τόν Κωνσταντή μου σκόλασε — τά φύλλα τής καρδιάς μου.
— Τό μεσημέρι έσκόλασε, τ' άπόγιομα δέν ήρθε,
Πέρνει τά χέρια σταυρωτά 'ς τό σπῆτι του πηγαίνει.
— Γυναίκα, φέρε μου νά φάω — νά φάω νά γιοματίσω,
Νά πάρω δίπλα τά βουνά, δίπλα τά καταρράχια
Νά πάω νά βρω τόν Κωνσταντή — τά φύλλα τής καρδιάς μου...
Κ' εύθύς τραπέζι τούστρωσε και τό συκώτι βάζει.
— Φάε, άφέντη μου, καλό, μικρού άρνιού συκώτι...
Και τό συκώτι έφώναξε 'πό μέσ' από τό σκουτέλι:
— Άν είσαι Τούρκος φάε με, Όθρηδς μαγάρισέ με
Κι' άν είσαι κι' ό πατέρας μου, σκύψε και φίλησέ με...
— Τί λέει, γυναίκα, ό μεζές; τί λέει τό συκώτι;
Κι' άμέσως σέρνει τό σπαθί, τής πέρνει τό κεφάλι...

ΝΙΚ. Σ. ΓΚΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΛΟΓΥΡΑ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ*

Εκτοτε ό Χριστοδουλής ήρταίωσε κατ' άρχάς, είτα όριστικώς έπαισε, τό μερίδιον, τό όποιον σου έδιδε τέως από τά κογχύλια, από τά καβούρια και από τούς γωβιούς, σὺ δέ ήργησες πολὺ νά μάθης ότι τά έδιδεν εις τόν Νίκον, τόν άδελφόν τής Πολυμνίας. Εις μάτην τόν συνώδευες, ως πάντοτε, βαδίζων επί τής άμμου, θαλασσωνόντα έως τόν μηρόν, και από καιρού εις καιρόν τού έφώναζες:

— Κ' στοδουλή, βρέ! δέν βγαλες άκόμα κά-
νένα χταπόδι;

Εκείνος τά χταπόδια και τά καβουράκια τά έβαζεν εις τόν φουσκωμένον και βρεγμένον κόλπον τού ύποκαμίσου του, έχων τρόπον νά τά φορά με δαγκωματιαίς και με άκρωτηριασμούς, και σου έδειχνε μόνον ταις γοινατίσας, λέγων ότι θά υπάγη ύστερ' από τό μεσημέρι, νά φά-
ρέψη με την καλαμιά. Και όταν, περι την δεί-
λην, τόν παρεμόνευες, παρά την άγοράν, επί τής αποβάθρας, κ' έβλεπες ίδιους όμμασι νά σπαρ-
ταρίζη κανείς γωβίδς εις τό άκρον τού άγρίστρου

του, και τότε σ' έγέλα λέγων ότι θά κάμη τόν γωβιδόν δόλωμα διά νά βγάλη μεγάλη μεγάλη ψάρια. Ούτω χάνεται ή φιλία!

Πολλάι πρωία διέρρευσαν κατόπιν τής πρωίας εκείνης τού φθίνοντος Φεβρουαρίου. Έπέρασεν δλόκληρος ό Μάρτιος, ήλθε και τό Πάσχα, παρ-
ρήλθε και ό Άπρίλιος, και ή Πολύμνια δέν έξήλθε πλέον εις περίπατον πρὸς την παραθα-
λασσίαν τού ναυπηγείου. Εις μάτην έτρεχες τα-
κτικά κάθε πρωίαν κ' έσπέραν εις την άμμουδιάν εκείνην. Η Πολύμνια, καθώς άργά έμαδες, ειχεν άρρωστήσει, άρρωμένου τού έαρος, κατά την συμβουλήν δέ τών ιατρών ειχε κάμει, περι τόν Μάιον, ταξιδιον μετά τής θείας τής, τής συν-
ταξιούχου, χήρας αντιπλοίαρχου τού Β. στόλου, διά ν' αλλάξη τόν άέρα. Τρία μεγάλα σκάφη ειχαν σκαρωθή από τών πρώτων ήμερών τού Μαρτίου, και σὺ δέν έπαιες νά τρέχης καθ' έκάστην έως τό ναυπηγείον, σταματών επί ώρας πολλάς παρά τόν άνεμόμυλον, καθεζόμενος επί τών κάτω κειμένων καταρτίων πάσαι ποτέ ύπαρξάσης γολέττας, άναπολών ότι εις τό μέρος εκείνο έστάθη πρό μηνών ή Πολύμνια, όταν

σου έξήτησε νά δρέψης πρὸς χάριν τής Ίσια: άλλ' ή Πολύμνια ήτο μακράν άπούσα. Μόνον περι τά μέσα τού Αύγουστου, δε τό τρίτον και όγκωδέστατον τών ναυπηγηθέντων πλοίων ειχε τελειώσει ήδη, έπήγες και σὺ μετά πολλού πλή-
θους εις τό ναυπηγείον, όπως Ίδης την κα-
θέλκυσιν τού μεγάλου σκάφους. Το θέαμα ήτο επιβλητικόν, όπως λέγουσι σήμεραν. Όλη ή πόλις ειχεν έρημωθή σχεδόν, και κόσμος πο-
λύαριθμος έπλήρου την μεγάλην μεταξὺ τής λίμνης και τού λιμένος λωρίδα. Εκείθεν τού σκάφους ό ήλιος ήτο ήδη δύο κοντάρια ύψηλά, και Ισταντο οι τραχείς, οι σκληραγωγημένοι ναῦται και οι χειρώναντες, συμπληροῦντες τό πα-
λάμισμα τής καρίας, άποκαρφώνοντες τά βάζια ή ύποσκάπτοντες εις την βάσιν, όπως ειπε έτοιμα πρὸς πτώσιν τά κοντοστύλια. Έντεῦθεν τού σκάφους, όπου βαθμηδόν ήλαττοῦτο ή σιά, Ισταντο, πλην τών συνεργατών τής καθελαί-
σεως, και οι θεαταί, και οὐκ όλίγαι γυναίκες, έλθοῦσαι πρὸς τέρψιν. Οποίος τότε παλμός διέ-
σεισε τά στήθη σου, όταν, μεταξὺ αὐτῶν, άνε-
γνώρισες, ὑπό κοκκίην δμβρέλλαν, την περι-
καλή μορφήν τής Πολυμνίας! Ειχεν επιστρέψει από τό ταξιδιον χωρίς νά τό μάθης. Ο Χριστο-
δουλής, όστις έπήγε με την βάρκα εις τό άτμό-
πλοιον, την ειχεν Ιδει, αλλά δέν σου τό ειπε. Και όμως ήσθάνθης εις τά ενδόμυχα σου κρυφόν και άνεξομολόγητον εύτυχίας αίσθημα, όταν την επανειδες!

Έν τούτοις τό παλάμισμα ειχε συμπληρωθή, τά βάζια ήσαν όλα καρφωμένα, ή σκάρα με τά βουβά, λίπος άλειμμένα, ήτο στρωμένη πρό πολλού. Ο πρωτομάστορης με τόν βαρειόν εκαμε τούς νενομισμένους τρεις σταυρούς εις τό πηδάλιον, και έδωκε τόν πρώτον κύλον τής ώθήσεως εις τό πελώριον σκάφος. Συγχρόνως έπασαν εν άκαρεί τά κοντοστύλια όλα. Η καπε-
τάνισσα, ώραία, μελαχροινή, μικρόσωμος, φο-
ρέσασα, ως νέα άκόμη, διά την περιστάσιν πλήρη την νυμφικην στολήν τής, με τό λευκόν αναφές και αιδερόπλαστον άλέμι, την χρυσο-
κέντητον σκούφιαν, εικονίζουσαν γάστραν με άνθη και κλώνας, τό βελούδιον βαβουκλί με τά χρυσοφάντα προμάνικα άνασηκωμένα, την βυσσινόχροον όλομέταξον και χρυσοκέντητον τραχηλιάν, την ζώνην με τ' άργυρά και μαλαμ-
μοκαπνισμένα τσαπράκια, τό φουστάνι τό χαρέ-
νιο με τό όλόχρυσον ποδογύρι τρεις πιθαμαίς πλατύ, κρατούσα μέγαν έπάγγυρον δίσκον διά τής άριστεράς, περιήλθεν όλόγυρα τό πλοιον και έβρανε διά τής δεξιός, με κοφέτα και με δού-
ζιον, την πρόραν, την πρόμνην, την τρώπι και τās πλευράς τού σκάφους. Οι ναῦται, οι ναυ-
πηγοί και πολλοί τών θεατῶν, ως σταφυλαί εις κλήμη, ως μολυβήθροι επί σαγήνης άλιευτικής

επιάσθησαν από τό παλάγκο, και ήρχισαν νά σύρωσι τόν χονδρόν κάλων νεύοντες όλοι πρὸς την θάλασσαν, επαναλαμβάνοντες εν θυμῷ τό κέλευσμα: «Ε! γιάσαλέσα! Ε! γιούργια!» Έν τούτοις, είτε διότι τό έδαφος, έφ' ου ειχε σκαρωθή τό πλοιον δέν ήτο αρκετά κατωφερές, είτε διά την άτέλειαν τών κινητηρίων μέσων, τό σκάφος έστέναζεν έστέναζε και δέν εκινείτο. Παρήλθον όλίγα λεπτά, ή δύναμις έδιπλασιά-
σθη: ό μέγας όγκος εκινήθη όλίγον τι, έως δύο σπιθαμαίς, τό παλάγκον εκόπη από την βίαν τού έλκυθμού, ή γούμενα με τούς δύο μακα-
ράδες έμεινεν άπρακτος περι την πρόμνην, οι ήμισεις τών άνθρώπων δυσμόθεν τού σκάφους έπασαν εις την άμμον πρὸς τό μέρος τής θα-
λάσσης και οι άλλοι ήμισεις έμειναν με τό πα-
λάγκον εις τās χείρας πρὸς τό μέρος τής λίμνης, γαχασμοί και γογγυσμοί τών πεσόντων, ών τινες έμωλωπίσθησαν έλαφρῶς εις τόν δεξιόν βραχίονα ή την πλευράν, ό πλοίαρχος καθίδρωσ, ήλιοκαής, αξιολύπητος, έστενοχωρείτο φοβερά, και ό καπετάν Δημήτρης ό Κασανδριανός, όστις με τό τσιμπούκι του, με τόν ήλεκτρικον μαμμέν, με τό τσόχινον πανωβράκι του, με τά ύψηλά μέχρι τού γόνατος ύποδήματά του, τά όποια ήγάπα νά φορή χειμῶνα και θέρος, ειχεν έλθει νά πρωτοστατήση εις την καθέλκυσιν τού σκά-
φους, και δέν ειχε παύσει από πρωίας νά διδῃ οδηγίας και συμβουλάς, Ιδών τό άτύχημα έστé-
ναζε και βραδύγλωσσος επεφώνησε:

— Πφου! σκληρομυρμηγκότροπα!

Έν τῷ μεταξὺ ειχαν άμματίσει τό παλάγκο, και πάλιν νέα προσπάθεια κατεβλήθη. Άλλά δέν παρήλθον όλίγα λεπτά και τό παλάγκο εκόπη εις άλλο μέρος, όχι εκεί, όπου τό ειχαν όριστως άμματίσει. Έφεραν νέον παλάγκο, ενῶ ό πλοίαρ-
χος, μη εύκαιρῶν νά σπογγίσῃ τόν ιδρώτα τού προσώπου του, δέν ήδυνήθη νά μη ένδυμηθή την στιγμην εκείνην την άκουσίον εκείνην. άράν «Καλό μπλέξιμο!» και βεβαίως, άν ειχεν εμπρός του, ατήν την φοράν, τόν Άλέξανδρον τόν Χάραυλον, κακό μπλέξιμο θά ειχε μαζί του. Ο δέ καπετάν Δημήτρης με τό τσιμπούκι του, Ιστά-
μενος παρά την καλύβην τού γύφτου, κάτωθεν τής πρόμνης, επανελάμβανε:

— Πφου! σκληρομυρμηγκότροπα...

Οι δύο ιερείς, πρώην ναυτικοί, οίτινες ειχαν αναρρίψει τά επιτραχήλια επί τόν δεξιόν ώμον, και ειχαν άναβή έλαφοί εις τό κατάστρωμα, τελειώσαντες τόν άγιασμόν επλησίαν εις την κωπαστήν και έβλεπαν τά συμβαίνοντα, διότι, καταρριφθείσης ήδη και τής προχείρου κλίμακος, έμελλον νά μείνωσιν επί τού πλοίου, και δέν θά κατέβαιναν πριν πέση τό πλοιον εις την θάλασσαν, και δυνηθῶσι νά κατέλθωσι με τās ιεράς εικόνας εις την βάρκαν. Πλήθος δέ από

* «Παναθήναια» 31 Ιανουαρίου.

ἀδελφίνες — παιδία δεκαετή και δεκαετή, ἔτρεχαν ἔμπροσθεν ἐπί τοῦ καταστρώματος, βοηθοῦντα διὰ τοῦ μέσου τούτου εἰς τὴν καθέλκυσιν τοῦ πλοίου.

Τέλος, μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας, καὶ τῆ ἐφαρμογῇ πολλῶν θεραπευτικῶν μέσων, τὸ μέγα πλοῖον ἀργά, ἀργά, ὡς καμαρωμένη ρύμφη, ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν. Μέγας τότε ὁ ἀλαλαγμός, γυναικῶν σταυροκοπομένων, παιδίων σικριτώντων, ἀνδρῶν τρεχόντων ὀπίσω τῆς πρύμνης ὡς νὰ ἦδελον διὰ τοῦ δρόμου τούτου νὰ ἐκποτήσωσι καὶ νὰ πειθαναγκάσωσι τὸ πλοῖον νὰ πῆγῃ εἰς τὴν θάλασσαν. Καὶ ὁ μέγας καταβόσκυλος, ὁ Τσοῦρμος, τρέχων καὶ αὐτὸς ὅσον τοῦ ἐπέτρεπεν ἡ ἀκρὰ ἐντασις τῆς ἀλύσεώς του, ἐγαύγιζε μανιωδῶς προπέμπων τὸ πλοῖον, ἐφ' οὗ ἐντὸς τῆς ἡμέρας ἐμελλε νὰ μεταφερθῆ. Καὶ ἐνῶ ἔλοι ἔτρεχαν πρὸς τὴν θάλασσαν κατόπιν τοῦ δλιθαίνοντος καὶ καταφερόμενου διὰ τῆς ἐσχάρας σκάφους, εἰς μόνος ἐστράφη αἴφνης, κρατῶν τὸν βαρεῖόν του, καὶ ἔτρεξε πρὸς τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν, πρὸς τὴν ξηρὰν, ὡς διὰ νὰ κρηβῆ εἰς τὴν καλύβην τοῦ πλοίαρχου, τὴν χρησιμεύουσαν ὡς ἀποθήκην καὶ διὰ τὸν ὕπνον τοῦ νυκτερινοῦ φύλακος. Ὁ τρέχων οὕτως, ἦτο αὐτὸς ὁ πρωτομάστορος, καὶ ἔτρεχεν οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον, ἢ διὰ νὰ μὴ συμμερισθῆ τὸ λουτρὸν τοῦ πλοίαρχου, τὸ ὁποῖον τινὲς ἐζήτουν κατ' ἔθος νὰ ἐπεκτείνωσι καὶ εἰς αὐτόν. Ἡκούσθη δὲ τότε αἴφνης μεγάλη φωνή, δεσπόσασα ὅλου τοῦ καμμοῦς θυροῦ:

— Τὸν καπετάνιο στὸ γιολό!

Ἡ φωνὴ αὕτη ἐξῆλθεν ἐκ πολλῶν στομάτων συγχρόνως. Ὁ καπετάν Γιωργάκης, ἐνδίδων εἰς τὴν ἀπαιτήσιν τοῦ πλήθους, ἀπορρίψας τὰ ἐλαφρὰ ὑποδήματά του, ἔτρεξεν ἐπὶ τῆς σκάρας, πατῶν ἐπὶ τῶν δνύχων, ὀπισθεν τῆς πρύμνης, καὶ τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἡ πρύμνη ἀπηλλάσσετο τέλος τῆς ἐσχάρας καὶ τὸ σκάφος, φέρον ὑπερήφανον τὴν κυανόλευκον ἐπὶ κονταρίου μετ' ἐρυθροῦ σταυροῦ, ἐβαπτίζετο τὸ πρῶτον εἰς τὸ κύμα, ἐρρίφθη μὲ ὅλα τὰ ἐνδύματά του κατὰ κεφαλῆς εἰς τὴν θάλασσαν, βυθισθεὶς πρῶτον, εἶτα εὐθὺς ἀνελθὼν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ἀφοῦ ἐκολύμβησε δύο ἢ τρεῖς γύραις, ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ῥηχά, ἐπάτησεν εἰς τὴν ἄμμον, ἀπέβη εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ ὑπὸ τούτους ἀλαλαγμούς τοῦ πλήθους ἔτρεξεν εἰς τὴν καλύβην, ὅπου εἰς τὴν στιγμήν ἤλλαξε τὰ βρεγμένα ἀμπαδίτικα κ' ἐφόρεσε τὰ κυριακάτικα.

Εἰς ὅλα ταῦτα ἦσο παρών, φίλε, καὶ ὅλα σχεδὸν δὲν τὰ ἔβλεπε. Ἡ καρδιά σου, ἡ φαντασία σου, οἱ ὀφθαλμοὶ σου ἦσαν προσκεκολλημένα εἰς ἐκείνην, ἥτις ἐφόρει τότε λινομέταξην θερινὴν ἐσθῆτα κ' ἐσκιάζετο ἀπὸ τὸ κόκκινον παρασόλι. Μόνον οἱ ἀλαλαγμοὶ τοῦ πλήθους

σὲ ἀπέσπασαν ἀπὸ τῆς βυθίας θεωρίας σου, ὅταν τὸ πλοῖον εἶχε πέσει εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ὁ πλοίαρχος ἔγινεν ὑποβρύχιος κατόπιν αὐτοῦ. Ἄλλ' ἀπαξ ἐξυπνήσας, εἶδες, φεῖ! καὶ τι ἄλλο, τὸ ὁποῖον πολλοὶ τῶν παρεστῶτων δὲν παρετήρησαν. Κατόπιν τοῦ πλοίαρχου τρέξας μετ' ἄλλοκότου ἐνθουσιασμοῦ, ῥήξας κραυγὴν ἠδονῆς καὶ θριάμβου ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν νέος τις, μόλις δεκαπενταετής. Ἦτο ὁ Κ'στοδουλῆς, ὁ παιδικὸς φίλος σου. Πόθεν ἄρα ὤρηθη νὰ τὸ κάμη; Ἴσως διότι ἤλιπιζε διὰ τῆς ἐθελουσίας αὐτῆς, τῆς προσφερομένης εἰς τὴν φειδωλὴν Μοῖραν, ν' ἀξιώθῃ νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸς πλοίαρχος μίαν ἡμέραν; Ἴσως καὶ ἀπλῶς διὰ νὰ τὸν ἰδῇ ἡ Πολύμνια; Οὔτε τὸ ἐν οὔτε τὸ ἄλλο. Ὁ Χριστοδουλῆς εἶχεν ἔλθει ὀλίγον ἄργα εἰς τὸ ναυπηγεῖον, ὅταν εἶχεν ἀφαιρεθῆ ἡ σάνις ἢ χρησιμεύουσα ὡς κλίμαξ καὶ αἱ ἀντηρίδες εἶχαν ἤδη ὑποσκαφῆ. Ἡσθάνετο δὲ ἀκίνητον ἐπιθυμίαν ν' ἀναβῆ εἰς τὸ καράβι. Τί νὰ κάμη; Δίς καὶ τρεῖς ἐδοκίμασε νὰ προσκολληθῆ πότε εἰς ἐν πότε εἰς ἄλλο κοντοστύλι, ἃς ἦτο καὶ ἡ βᾶσις τῶν ἐπισφαλῆς, καὶ ν' ἀναρριχηθῆ τολμηρῶς ἕως τὴν κοπαστὴν τοῦ καραβιοῦ. Δίς καὶ τρεῖς τὸν εἶδαν, πότε ὁ πρωτομάστορος, πότε εἰς τῶν μαραγκῶν, καὶ μετ' αὐστηρότητος τὸν ἐμπόδισαν. Τότε τί νὰ κάμη καὶ αὐτός; Ἀφοῦ δὲν ἠξιώθη ν' ἀναβῆ ἐγκαίρως εἰς τὸ πλοῖον, ἐπαρηγορήθη ῥιφθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀκολούθησας τὸ σκάφος εἰς τὸν δρόμον του. Ἐν τούτοις οὐ ἠσθάνθησεν πικρὸν νυγμὸν ζηλοτυπίας. Ἡ καρδιά σου ἐπληγώθη ἀπὸ τὸ παιδαριῶδες τοῦτο κατόρθωμα. Πτωχὸς Χριστοδουλῆς! Τί τοῦ εἶχεν ἔλθει; Καὶ οὔτε ἐξῆλθεν εἰς τὴν ξηρὰν διὰ ν' ἀλλάξῃ, ὅπου ἄλλως δὲν θὰ εὗρισκιν ἐνδύματα, ἀλλ' ἠκολούθησε κολυμβῶν τὸ ἀπομακρυνθὲν πλοῖον, μὲ τὸ ὑποκάμισον καὶ τὴν περισκελίδα φουσκωμένα ὡς πανία βάρκας, ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, εἶτα δὲ ἀνελθὼν εἰς λέμβον, ἐζήτησε διὰ νευμάτων ἀπὸ τοὺς ἐπὶ τοῦ πλοίου θριαμβευτικῶς ἀλαλάζοντας παῖδας νὰ τοῦ δῶσιν ἐνδύματα μικρὸς μούτσος, εὐσπλαγχνισθεὶς τοῦ ἔρραφεν ὑποκάμισον καὶ περισκελίδα ἰδικά του, καὶ ὁ Χριστοδουλῆς, ἀφοῦ ἤλλαξε, προσκεκολληθῆ εἰς μίαν τῶν πλευρῶν, καὶ πιασθεὶς ἀπὸ σχοινίου, ἀνῆλθε θριαμβεύων εἰς τὸ ὑψηλὸν καὶ ἀνεραμάτιστον σκάφος.

Τὸ πλήθος εἰς τὸ ναυπηγεῖον συνωθεῖτο τώρα περὶ τὴν καλύβην τοῦ πλοίαρχου, ὅπου ἡ μεγαλοπρεπὴς στολισμένη καπετάνισσα μετὰ προθυμίας καὶ ἀβρότητας προσέφερεν εἰς ὅλους γλυκύσματα καὶ ποτά. Ἀλλὰ σὺ ἠσθάνεσο τόσην πικρίαν εἰς τὸν οὐρανίσκον, ὡς νὰ εἶχεν ἀναβῆ ἡ χολή σου δλη κ' ἐχύθη προῶς εἰς τὸ στόμα σου. Καὶ ἐπιτρέφουσαν εἰς τὴν πό-

λιν ἠκολούθησες μακρόθεν τὴν Πολύμνιαν, τὴν ὁποῖαν εἶχες ἰδεῖ μειδιῶσαν πρὸς τὴν τρέλαν τοῦ παιδικοῦ σου φίλου, καὶ τὴν εἶχες ἀκούσει ψιθυρίζουσαν «Τί παραξένο παιδί, αὐτὸς ὁ Χριστοδουλῆς!»

Δὲν ἦτο αἴτιον ἢ μόνη φορὰ, καθ' ἣν ὁ Χριστοδουλῆς ἐρρίφθη εἰς τὸ ὕδωρ μὲ ὅλα τὰ ἐνδύματά του, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Πολυμνίας ἢ καὶ χάριν αὐτῆς. Ὀλίγας ἡμέρας ὕστερον, μίαν Κυριακὴν περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου, ὁ Παροῆσης ὁ καλλιεργητῆς τοῦ σινῶνος, καλόκαρδος, ἀφροντίς, μελαφός, μὲ μακρὰν τὴν φούντα τοῦ φεσιῦ κρεμαμένην ἐπὶ τοῦ ὤμου, καὶ ὁ Λούκας ὁ ἐκμισθωτῆς τῆς λίμνης, ὑψηλόκορμος μὲ μακρὰ σκέλη, μὲ λιγύχρον τὸν μακρὸν πέραν τῶν ὧτων μύστακα, μὲ ἀστακοῦ βρασιμένον τὸν χροῖα τοῦ προσώπου, εἶχαν καθίσει καθὼς πολὺ συχνὰ τὸ ἐσυνῆθιζαν «νὰ τὸ κλάψουν» ὀλίγον, παρὰ τὸ χεῖλος τῆς λίμνης, ὑπὸ τὴν δροσερὰν ἀναδενδράδα, ἔξωθεν τῆς καλύβης τῶν. Ὁ ἥλιος ἐκλινε πρὸς τὴν δύσιν, καὶ ἀπὸ μίας ὥρας ἤδη εἶχον δώσει καὶ λάβει ἐναλλάξ πολλοὺς ἀδελφικούς ἀσπασμούς εἰς τὰ χεῖλη τῆς φλάσκας, ἥτις ἦτο τετρακόκαδος καὶ εἶχε κομισθῆ ἀρτίως ἐκ τῆς πολίχνης πλήρης μωσχάτου. Ὁ πιστὸς φίλος τῶν, ὁ Ἀργύρης, ὁ συνιδιοκτήτης τοῦ ἀνεμομύλου, τοὺς εἶχεν ἐπισκεφθῆ πρὸ μικροῦ μὲ τὰ ἀστεῖά του, καὶ εἰς μὲν τὸν Λούκαν εἶχε προσφέρει τσιγάρον μετὰ πυρίτιδος, ὅπερ ἀνάψας ἐκεῖνος ἔκασεν ὀλίγον διὰ τῆς ἐκρήξεως τὸν πυρρὸν μύστακα του, καὶ ἀτάραχος εἶπε «Ζαρά γιόκ!» εἰς τὸν Παροῆσην δὲ εἶχεν ἐπιδώσει σπασμένην γκαΐδαν, προτρέπων αὐτόν «νὰ παίξῃ κανένα χαβᾶ», ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν ἠγωνίζετο πνευστιῶν ὁ Παροῆσης, ἢ γκαΐδα οὐδένα ἐξέβαλλε φθόγγον. Τέλος ὁ Ἀργύρης εἶπε «δὲ φελάτε τίποτε κ' οἱ δυὸ σας, κρίμα ἴς ἐσᾶς, κρίμα ἴς!» Καὶ προσποιηθεὶς δυσαρτέκειαν ἀπῆλθεν. Οἱ δύο φίλοι ἔμειναν μόνον ἐξακολουθοῦντες νὰ ἐκκενῶσι σιγὰ σιγὰ καὶ μεθοδικῶς τὴν φλάσκαν. Εἶχαν ψῆσει εἰς ἀνδρακιὰν ἡμίσειαν δωδεκάδα κεφαλόπουλα, καὶ οὐκ ὀλίγα καβούρια, καὶ τὸ μωσχάτον κατέβαινε μὴ χαρὰ κάτω. Εἶχαν ἐνθυμηθῆ παλαιὰς ἱστορίας, διηγούντο πρὸς ἀλλήλους τὰ παθήματά των, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχον τελειωμόν. Ὁ Παροῆσης μάλιστα ἔξαρθεὶς ἀπὸ τῆς πεζότητος, ἐτραγούδει κατὰ προτίμησιν «μερακλίδικα» τραγούδια, ὅλον τὸν στίχον:

Σὰν κλήμα μὲ κλαδεύουνε καὶ κλαδεμούς δὲν ἔχω.

Ἐλεγον δὲ πρὸς ἀλλήλους: «Θυμάσαι, καρδάσ', τοῦτο; θυμάσαι, γιολδάσ', αὐτό;» Ὅταν εἶναι τις μὲ τὸν ἀριστον φίλον του εἰς ὥραϊαν ἐξοχὴν, συμπαραστατούσης καὶ φλάσκας μὲ μωσχάτον, λησμονεῖ τὰ πάντα, καὶ οἱ δύο ἄνδρες οὐδ' ὑπώπτεον ὅτι τοὺς ἔβλεπέ τις, ὅπερ ἄλλως

τοὺς ἦτο ἀδιάφορον. Ἄλλ' ὀπισθεν τῶν καλαμώνων, ἐπὶ τῆς ἀντιπέρας ὄχθης, ἤμισον μίλιον μακρὰν, ἦτο χωμένος ἀπὸ δύο ὄρων, ἀφανής, ὁ παιδικὸς φίλος σου, ὁ Χριστοδουλῆς. Τί ἐξῆται ἐκεῖ; Κατὰ πάσαν πιθανότητα παρεμόνευε πότε θ' ἀπεμακρύνοντο πρὸς στιγμήν ἀπὸ τῆς ὄχθης ὁ Παροῆσης καὶ ὁ Λούκας, διὰ νὰ χωθῆ γοργὰ εἰς τὴν λίμνην, καὶ κλέψῃ ὁ πονηρὸς κανένα ἔγγελον ἢ κεφαλόπουλά τινα καὶ ὀλίγα καβούρια. Ἄλλὰ μάτην ἐπερίμενε, καὶ ἦδη εἶχεν ἀποφασίσει, ἀναγνωρίσας μακρόθεν τὴν τσῆτραν καὶ ἐλπίζων ὅτι οἱ δύο φίλοι, ἐν τῇ εὐθυμίᾳ των, δὲν θὰ τὸν ἔβλεπον, νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ τὸλμημα καὶ ἀπέαντι αὐτῶν. Ἀλλὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην ἀπροσδόκητον συμβᾶν ἔλκυσε τὴν προσοχὴν του.

Ἠγγίζεν ὁ ἥλιος εἰς τὴν δύσιν, ὅταν εἰς τὴν καλύβην, ἔξωθεν τῆς ὁποίας ἐκάθητο οἱ δύο συμπόται, ἐπλησίασε γυνὴ τις συνοδευομένη ὑπὸ μειρακίου. Ἐφόρει λευκὴν ἐσθῆτα κ' ἐκράτει κόκκινον παρασόλι, καὶ ὁ Χριστοδουλῆς μὲ ὄλην τὴν ἀπόστασιν, τὴν ἀνεγνώρισεν εὐθὺς. Ἦτο ἡ Πολύμνια μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ της, τοῦ Νίκου. Οἱ δύο ἄνδρες ἐσηκώθησαν εὐθὺς, κ' ἐκ τῶν νευμάτων καὶ ὑποκλίσεών των ἐνόησεν ὁ Χριστοδουλῆς, χωμένος μέσα εἰς τὰς καλαμαῖς, ὅτι τὴν ἐπεριποιούντο καὶ ἦσαν πρόθυμοι εἰς τοὺς δορισμούς της. Ὀλίγα παρήλθον στιγμαί, καὶ βλέπει τὴν Πολύμνιαν νὰ πηδήσῃ καὶ νὰ ἐπιβῆ εἰς τὴν μικρὰν φελούκιαν, εἶδος σκάφους μ' ἐπίπεδον τὸ κύτος, χωρὶς καρίναν, ἥτις ἦτο δεδεμένη εἰς τὸ χεῖλος τῆς λίμνης, οὐ μακρὰν τῆς καλύβης, καὶ ἦς ἐπιβάνων ὁ Λούκας ἐδήρουνεν ἀνὰ τὴν λίμνην τὰς ἐγγέλεις, τὰ κεφαλόπουλα. Κατόπιν τῆς νεανίδος ὁ μικρὸς ἀδελφός της, λύσας τὴν μαρούμα, ἐπέβη, καὶ λαβὼν τὸ κοντάριον ἤρρισε ν' ἀβαρῶσῃ εἰς τὸν βυθὸν τῆς ἀβαθοῦς λίμνης. Ὁ Χριστοδουλῆς ἐσυμπέρανεν ὁρθῶς ὅτι τῆς Πολυμνίας θὰ τῆς εἶχεν ἔλθει ἡ φαντασία νὰ κάμη μίαν φορὰν μὲ τὴν φελούκιαν περίπλετον ἐπὶ τῆς λίμνης, καὶ ὁ Λούκας, εὐδιάθετος εὐρεθεὶς, τῆς ἔδωκε τὴν ἀδειαν.

Ἡ μικρὰ σκάφη ἀπεμακρύνθη πρὸς τὸ κέντρον τῆς λίμνης, οἱ δύο ἄνδρες καθίσαντες ἐκ νέου, ἠσυχολοῦντο ν' ἀποτελειώσουν τὴν φλάσκαν, καὶ ὁ Χριστοδουλῆς κεννόμενος εἰς τοὺς καλαμώνας, ἔβλεπε θαυμάζων, ὅπως θὰ ἐθαύμαζες σὺ, τὸ χαριέστατον σύμπλεγμα τῆς νεανίδος καὶ τοῦ μικροῦ ἀδελφοῦ της, ἐξακολουθοῦντος, μὲ ὄλην τὴν τὴν δύναμιν, διὰ τοῦ κονταρίου ν' ἀντιθῆ τὸν πυθμένα. Ἡ Πολύμνια ἐφαίνετο ἀκτινοβολοῦσα ἐκ χαρᾶς. Ὁ περίπλετος οὗτος τὴν ἠψύφραινεν, τὴν κατεγοήτευεν, ὡς τὰ ἀθύσματα τὰς τριετιεὶς κορασίδας, ἐνῶ ὁ ἀδελφός της ἐφαίνετο αἰσθάνόμενος ἴσην χαρὰν μὲ τὰ ἑπταετή παιδία, τὰ ὁποῖα φεύγοντα τὸ σχολεῖον, μὲ τὸν φύλακα ἀνηρημένον ὑπὸ τῆν

μασχάλην, εὐρίσκουσιν ἄφατον τὴν ἡδονὴν νὰ τρέχουν εἰς τὰς ἀκρογιαλίας καὶ εἰς τοὺς βάλτους, καὶ νὰ *καρabiζου*ν μὲ συμκρότατα κομψὰ καρβαῖα, τὰ ὁποῖα οἱ ἐπιδειξιώτεροι μεταξὺ των κατασκηνάζουσιν. Ὁ Χριστοδουλῆς ἐλησμόνησε τὰ χέλια, τὰ καρβουράκια καὶ τὰ κεφαλόπουλα, τὰ ὁποῖα διενοεῖτο νὰ κλέψῃ, καὶ δὲν ἐχόρταινε νὰ βλέπῃ τὴν παιδικὴν ἐκείνην ἐπὶ τῆς λίμνης περιπλάνησιν. Ἄλλὰ δὲν τοῦ διέφρωνε καὶ ἡ ἀδξαμοσύνη τοῦ Νίκου, ὅστις δὲν ἤξευρε ν' ἀβαράρῃ κανονικὰ, καθὼς ἔπρεπε, καὶ χωμένος μέσα εἰς τοὺς καλαμῶνας ὁ παιδικὸς φίλος σου ἐστέναζεν κ' ἔλεγε: «*Α!* νὰ ἤμουν ἐγώ!...»

Ἐκεῖ, εἰς μίαν στιγμὴν, καθὼς ἀβαράριζεν ἀδεξίως ὁ Νίκος, ἡ φελούκα περιεπλάκη εἰς σουτάδα λιμναίων χόρτων ὑψηλῶν, σχεδὸν ἕως τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ὁ Νίκος ἔκαμινεν, ἔκαμινεν ν' ἀβαράρῃ, καὶ ὅσον ἀβαράριζε, τόσον χειρότερα περιεπλέκετο ἡ φελούκα, καὶ τὸ κοντάριον δὲν εὐρίσκει πλέον πυθμένα, καὶ τέλος τὸ κοντάριον περιεπλάκη καὶ αὐτὸ εἰς τὰ πολυκλάδα, ἀδρά, μέλανα ἐκεῖνα χόρτα, καὶ ὁ Νίκος εἰς μίαν ἐπάσχιζε ν' ἀπαλλάξῃ ἐκεῖθεν τὸ κοντάριον, καὶ ὅσον ἐπράβα ὁ Νίκος, τόσον τὸ κοντάριον ἔφρευγεν ἀπὸ τὰς χειρὰς του, ἕωσού ἔπεσεν ἀπὸ τοὺς ἀσθενεῖς δακτύλους, καὶ τὸ μισὸν ἦτο ἐμπλεγμένον κάτω, τὸ μισὸν ἔπλεεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Ἡ Πολύμνια ἐγερωθεῖσα μὲ προφύλαξιν ἔκρινε διὰ νὰ ἴδῃ τοῦ ἐπιγε τοῦ κονταρίου, ἀπὸ τὴν αὐτὴν πλευρὰν τῆς φελούκας, πρὸς ἣν ἴστατο καὶ ὁ Νίκος, ἀλλὰ τότε ἡ φελούκα ἐγειρε μονόπλευρα, καὶ παρ' ὀλίγον ἀνετρέπετο. Ἐνοήσασα τὸν κίνδυνον ἡ Πολύμνια, καὶ μὴ ἐπιθυμοῦσα νὰ κάμῃ ἀκούσιον λουτρὸν μέσα εἰς τὰ λιμναῖα χόρτα, ἀνεκάθισε ταχεῖα παρὰ τὴν πρύμνην, καὶ πάλιν ὑπεγερωθεῖσα ἤνωσε τὸ λευκὸν μανδήλιόν της πρὸς τοὺς δύο συμπτώτας τῆς μικρᾶς καλύβης καὶ συγχρόνως ἤρχισε νὰ φωνάζῃ:

— *Ε!* μπάριμα Λούκα!

Ἄλλ' ἕως νὰ πάρῃ εἰδήσιν ὁ Λούκας καὶ ἀποφασίσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν (ὅπερ ἄλλως θὰ ἦτο δύσκολον, διότι τὸ ἔδαφος τοῦ πυθμένου ἦτο πανταχοῦ σχεδὸν βαλτώδες καὶ πᾶς ὁ ἐπιβαίνων εἰς τὸ ὕδαρ θὰ ἐκάνετο μέχρι τοῦ γόνατος εἰς ἴλιν τὸ ἀβιθὸς δὲ τοῦ ὕδατος δὲν ἐπέτρεπε νὰ κολυμβήσῃ μέγα σῶμα, οἷον τὸ ἰδικὸν του), θὰ ἐνύκτανε χωρὶς νὰ κατορθωθῇ τίποτε. Ἄλλ' ὁ Χριστοδουλῆς εὐτυχῶς, ὁ παιδικὸς φίλος σου, ἦτο πολὺ σμότερα εἰς τὴν φελούκαν, ἀπὸ ἐκεῖ, ὅπου ἦτο χωμένος μέσα εἰς τοὺς καλαμῶνας. Χωρὶς νὰ διστάσῃ, μὲ τὸ ὑποκάμισον καὶ τὴν περισκελίδα, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν πάντοτε ὅλην τὴν ἐνδυμασίαν του, ἐκπηδήσας ἀπὸ τὸν καλαμῶνα ἀπροσδοκίως, θαυμασίως,

ὡς τελευταῖον ἀπομεινάριον ἀρχαίας θεότητος, λιμναίας καὶ ὑδροβίου, ἀγνωστον καὶ νοθογενές, λησμονημένον ἀπὸ δεκαεννέα αἰώνων, διατιώμενον ἐκεῖ εἰς τοὺς καλαμῶνας, διαφυγὸν τὴν προσοχὴν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἐρριφθὴ κολυμβῶν εἰς τὴν λίμνην. Καὶ μὲ δέκα εἰρεσίας τῶν χειρῶν, μὲ ἄλλα τόσα λακτίσματα τῶν ποδῶν, μὲ τὴν κοιλίαν θίγουσαν κάποτε εἰς τοὺς βάλτους, ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος, ὅπου εἶχεν ἐμπλακὴ ἡ βάρκα, ἀνεπήδησε σπιβαρῶς ἐπὶ τὴν δεξιὰν πλευρὰν, ἔδραξε τὴν πρῶραν τῆς σκάφης, καὶ μὲ ἀπίστευτον διὰ τὴν ἡλικίαν του ἰσχύην, τὴν ἀνεσήκωσε καὶ τὴν ἀπῆλλαξεν ἀπὸ τοῦ ἐμποδίου τῶν ὑψηλῶν χόρτων. Ἐἶτα ἐξέπλεξε καὶ τὸ κοντάρι ἀπὸ τὸ μέρος, ὅπου εἶχεν ἐμπλακῆ, καὶ εἶπεν εἰς τὸν Νίκου:

— *Νά, πῶς ν' ἀβαράρῃς!*

Καὶ τοῦ ἔδειξεν ἐμπροστίας τὸν τρόπον, ὄριφας αὐτῶ τὸ κοντάριον. Ἐἶτα ὤδησε τὴν φελούκαν ἀπὸ τῆς πρύμνης, ἀπομακρύνσας αὐτὴν τῶν λιμναίων χόρτων, ὡς καὶ τῶν ῥηχῶν, ἐνῶ ἡ Πολύμνια τὸν ἐκτύταζε μειδιῶσα καὶ ἄκουσα τὸν ἐθαύμαζεν ὑποψιθυρίζουσα:

— *Τί παραξένο παιδί!*

Καὶ τοὺς κατενώδιωσε πρὸς τὸ μέρος τῆς καλύβης, ὅπου οἱ δύο συμπτώται εἶχαν σηκωθῆ ἐκπληκτοί, μὴ ἐννοοῦντες τί συνέβαινε, καὶ ὁ Λούκας φανταζόμενος τὴν λίμνην ὡς θάλασσαν, ἔλεγε:

— *Κανένα δελφίνι θὰ ἔπεσε κοντὰ στὴ βάρκα.*

— *Φθάνει νὰ μὴν εἶνε κανένα σκυλόφαρο, καὶ σοῦ ἀφανίσῃ τὰ κεφαλόπ'λα, καρδιάς, εἶπεν ὁ Παρρησίας.*

Ὁ Χριστοδουλῆς ἐπέστρεψεν εἰς τὸν καλαμῶνά του, ὅπου ὁ μπάριμα Κωνσταντῆς, αἰωνία ἡ μνήμη του, ὁ Μιδξέλος, ἀπὸ τοῦ λευκοῦ του οὐδίσκου, τοῦ γειτονεύοντος μὲ τὸν καλαμῶνα, εἶχεν ἰδεῖ τὸ συμβεβηκός, καὶ καλέσας τὸν νέον, ὅστις γυμνωθεὶς προσεπάθει νὰ στεγνώσῃ τὰ ἐνδύματά του ἐπὶ βράχου καίοντος ἀκόμη ἀπὸ τὸ καῦμα τοῦ ἄρι δύσαντος ἡλίου, τοῦ ἔδωκεν αὐτὸς ἐνδύματα νὰ φορέσῃ. Καὶ ὁ μπάριμα Γιωργός, Θεὸς σχωρῶς τον, ὁ Κοψιδάκης, ὅστις εὐρίσκετο ἐκεῖ πλησίον μὲ τὰς ὀλίγας ἀμνάδας του, τοῦ ἔδωκε «*μίαν εὐχὴ*» καὶ τοῦ εἶπεν ὅτι θὰ ἔχῃ «*μεγάλον μισθόν*», χωρὶς νὰ ὑποπτεύσῃ ὅτι αὐτὸς ἦτο νοθογενὲς ἀποτόμιον λησμονημένης θεότητος. Καὶ ὁ Λούκας μαθὼν ἐκ στόματος τῆς Πολυμνίας τὸ μικρὸν συμβεβηκός, κρατῶν εἰς χεῖρας τὴν φλάσκαν, μὲ τὰς ἀπομεινάσας ὀλίγας σταγόνας μωσχάτου, ἔκραζεν ἀπὸ τῆς ἀντιπέραν ὀχθῆς:

— *Στὴν ὑγεία σ', Κ' στοδουλῆ!*

Πρὸς τί νὰ χᾶνῃ τις τὴν φίλιαν τῶν φίλων του; Μὴ τυχὸν ἡ Πολύμνια ἦτο διὰ σὲ ἢ

δι' ἐκεῖνον; Παιδίον! Αὐτὴ ἦτο μεγαλειτέρα τὴν ἡλικίαν καὶ τῶν δύο σας. Ἄλλὰ πῶς δύναται τις νὰ γίνῃ ἀνὴρ χωρὶς ν' ἀγαπήσῃ δεκάκις τοῦλάχιστον καὶ δεκάκις ν' ἀπατηθῇ;

Τώρα ἡ Πολύμνια ἀπέθανεν ἢ ὑπανδρεύθη;

Ἄγνοῶν ἴσως καὶ σὺ ἐπίσης. Καὶ ὁ Χριστοδουλῆς; Ἔγινε ναυτικὸς περιφρημος, ἀλλ' ἀπὸ ἐτῶν δὲν ἤκουσες τι περὶ αὐτοῦ. Ἴσως νὰ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν καθὼς τόσοι ἄλλοι. Καὶ σὺ; Φιλοσοφεῖς, ὡς ἐγώ, καὶ οὐδὲν πράττεις.

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΣΚΙΤΣΑ ΓΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

Ο ΠΟΝΟΣ ΤΟΥ ΒΑΡΙΑΝΟΥ

Τὸ ἴδιο καὶ σήμερα πάλι.

Κάτω ἀπὸ τὸ φανάρι στὴν ὑστερὴ πέτρα τοῦ μόλου. Κατάνακτα.

Ἐκεῖ ποὺ σμίγουν γιὰ νὰ χωρῖσουν ἡ στεριά μὲ τὴ θάλασσα.

Καὶ πάντα στὴν ἴδια τὴ θέση.

Τὰ μπροδεμένα τὰ μαλλιά του μὲ χρῶμα ἀποξεσμένου λιναριοῦ, ποτισμένα ἀπὸ τὴ νότια τῆς νύχτας, παίρνουνε τώρα στὸ μωχρωμένο ἀχνόφρεγγὸ τῆς χειμωνιάτικης αὐγῆς ἕνα παραξένο ἀπόχρωμα χάλκινο.

Στὸ λαμπο τοῦ ὀλόγυρα κομποδεμένο σὲ ξέφτια πέφτει ἕνα κομμάτι παλιὸ καρβατόσκαινο. Τῆς δόξας του σημάδι — τῆς σκλαβιάς του τάχα; — στὸ ἀγαπημένο τὸ ἄλμπουρο τῆς πλώρης.

Ἔτσι στὰ πισινά του ὀρθοκαθούμενος, ἀκίνητος πάντα στὴ σκληρὴ πέτρα ἐπάνω, φαντάζει προύνητινος θεὸς θαλασσομάχος, σημένος ἐκεῖ νὰ βιγλίξει τὰ μυστικά τῆς σταχερῆς τρικυμίας.

Ἀπὸ τὰ καρβῆα πλάι πλάι δεμένα στὸ μακρὸς τοῦ μωράγιου, ποὺ δείχνει τίς χοντρές πλάτες του στὴν τρεμονιτάνια καὶ τὰ ἀγκυλιάζει μέσα στὸ ἦσοχο λιμάνι προστατευτικά, καπνὸς σηκώνεται, μουτσόπουλα ξεφωνίζου, ναῦτες πηγαινόροχονται κι' ἀπλόδουν τὰ πανιά ξυλάριμα στὸν ἄερα, νὰ ξενοτίζου ἀπὸ τὴν ὑγρασία τῆς νύχτας.

Αὐτὸς ἀκίνητος. Στὴν ἴδια τὴ θέση του πάντοτε.

Πρὸς τὴν ἀνατολὴ γυρισμένος, κατὰ τὸ πέλαγο, δὲ δείχνει σημάδι ζωῆς. Ὅλο τὸ εἶναι του, θάλαγες, συγκεντρώθηκε τώρα στὰ μάτια. Δυὸ μεγάλα, φλογοκόκκινα μάτια, ξωτικά, ποὺ καθρεφτίζου σὲ μίαν ἀμίλητη ἀπλότητα ἕνα παράπονο βουβό.

Στέκεται ἐκεῖ τὸ χάλκινο τὸ ἀγαλμα καρφωμένα στὸν κηματοβρεχτο βράχο κι ἀγναντεύει νοητικὸ σὰν ἄνθρωπος — πῶς πολὺ παρὰ ἄνθρωπος — ἀγναντεύει πέρα, βαθεῖα τὰ ἀνταρμένα τὰ πέλαγα.

Καὶ ὅπως σηκώνει ψηλὰ τὸ κεφάλι, τεντώνει τὸ λαμπο, ἀνήσυχτα ὑψώνει κ' ἐρευνητικὰ στὸ κενὸ τὰ ρουθούνια πάνω ἀπ' τὰ κύματα — σὰ νὰ δομίζεται μ' ἐπίμονη προσπάθεια στὴν πελα-

γῆσια ἀρμύρα, ποὺ γύρο του καπνὸς ἀνεμίζεται ἀπὸ τὸ χολεμένο τὸ κύμα, κάποιον ξαναγύρισμα ἀγύριστο, κάποιον ἐρχομὸ ποὺ δὲ θάρθει — λές κι ἀλυχταίει βουβὰ τὴν ἄγρια τρικυμία, ποὺ δὲν τοῦ φέρνει πιά, ποὺ ποτὲ πιά δὲ θὰ τοῦ φέρει ὅτι τοῦ πήρε στὰ φτερά της γιὰ πάντα.

Μὰ οἱ βραχνοὶ βόγγοι τῶν κυμάτων, ποὺ ὀρμῶν καμαρωτὰ στους βράχους ἀπάνω καὶ θυμωμένα σπάζου γύρο στὰ πόδια του, καταπνίγουνε μὲ φοβέρα τὸ ἀλύχτημά του τὸ ἀνάκουστο.

Ἔτσι στὰ πισινά του ὀρθοκαθούμενος, ἀκίνητος πάντα στὴ σκληρὴ πέτρα ἀπάνω, φαντάζει προύνητινος θεὸς θαλασσομάχος, σημένος ἐκεῖ νὰ βιγλίξει τῆς σταχερῆς τρικυμίας τὰ μυστικά.

[1910]

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΛΟΥ

Χαριτωμένοι οἱ μαϊανδροὶ, ποὺ τὸ δρομαλάκι φιδουτλίγει τὰ χλοαῖαμένα του στριφογύρισμα στὰ σίδεντρα πλάγια τοῦ λόφου.

Μιά ἀργυροβλέφαρη νυμφαῖα στὸ φλουρὶ βαμμένη — ψηλὰ ἀπ' τὸν οὐρανὸ κρεμάμενο τὸ φεγγάρι ὀνειροπλέει στὴ σεντεφένια λίμνη.

Μέσα ἀπὸ τὰ πυκνώματα φυλλώματα τοῦ δάσους μαγικά τὰ σεληνόφωτα περνοῦν καὶ θαμπωμένα ἀπὸ τὰ νεραϊδένια κάλλη σου ὑφαίνου μὴν ἀχτιδόπλεχτη κορώνα γύρο ἀπὸ τὴν κορφὴ σου τὴν πανέμορστη.

Τὰ χέρια ἀλυσσοδένει φεγγαρογέννητη ἡ Ὄρα. Ὁ ἕνας στὸ πλάι τοῦ ἄλλου σμιχτοὶ προβαίνουν οἱ νυχτοπάροχοι ἥσοικοι στὸ χορτιασμένο δρομαλάκι.

Κάποια κεφάλια ὀνειρεμένα σκύφτου νὰ σμιζου κι αὐτὰ.

Δεῖλὰ κάποια ἀπὸ πόθο τρεμάμενα χεῖλη σιγοανοίγουνε τώρα σὲ μυστικὴ προσευχὴ, — ὅπως στοῦ ἡλίου τὸ δλόπρωτο φίλημα τὴν αὐγὴ ἡδονικά τὰ ἀγριολούλουδα.

Τὸ χεράκι σου — σιλαβωμένο περιστρέφει στὰ βρόχια — μὲς τὸ δικό μου ἀξάφνα λαχτάρησε.

Σπασμωδικὰ τὸ ἀπόσπυρες.

Καὶ ἡ φωνὴ — κάτι ἀπὸ ἀνείπωτο τραγοῦδι

θρηνηρό, — πρὶν νὰ ἀνεβεί ἀπ' τὴν ψυχὴ στὰ χεῖλη τρέμουλη, χωνεύει στὰ ὠμομάγαρα δοντάκια.

— "Ὅχι! "Ὅχι τώρα!

Καὶ πετᾶς πετᾶς φτερωτή.

Ὁ Ἀντίλαλος εἶπε:

— Δὲν τῶξερές τάχα; Δὲν τὸ μάντευες;

Μὰ σὺ τρέχεις. Δὲν ἀκοῦς.

Τρέχεις καὶ πετᾶς, πάντα ἐμπρὸς πετᾶς σὰν τὴ δορκάδα καὶ ἀφίνεις σκοτεινοὺς λογισμοὺς καὶ χαλάσματα ἀφώτιστα πίσω σου.

[1906]

ΔΟΣΑ ΣΤΗ ΔΕΙΛΙΝΟΧΑΡΗ

Στὸ ἀργὸ βασίλειμά του χτὲς ὁ Ἥλιος νοσταλγὸς μὰ στιγμὴ στὴν κορφή τοῦ βουνοῦ ἐσταμάτησε καὶ μὲ τριανταφυλλένια ἀνατριχίλα ἀπλοσε τὴ ροδοβύσσινη αἴγλη τῶν βλεφάρων του ἀπάνω ἀπὸ τὴ μελανὴ ἀναγάλλια τῶν μαλλιών σου.

Καὶ ὅπως στὴν πράσινη ραχοῦλα τοῦ λόφου πλαστικὴ ὑψονόταν ἡ ὠραία κορμωστασία σου τυλιγμένη σὲ ἓνα διάφανο νεφέλωμα, ποῦ ἀχνόφαινε δλόγυρά σου ἡ βραδυνὴ πάχνη τοῦ φθινόπωρου καὶ ὅπως στοῦ φράχτη πίσω τὰ σύμπλεχτα κάγκελα, πρὸς τὸ ἀργὸ ἡλιοβασίλειμα στραμμένη ἡ θεία μορφή σου, πορφυροστέφανη ἀστραφτε κατὼ ἀπὸ τὰ λιγαμένα φιλήματα τοῦ νοσταλγοῦ θεοῦ, — ἐλάμπρυνες τόσο τὴν ἐκστασὴ τῆς ψυχῆς μου, ὥστε τὰ μάτια μου πλέον δὲν ἐχωρῶσαν ἂν σὶ ξωτικὸ τὸ δράμα τῆς θαμπωτικῆς ὁμορφίᾳς σου τὴν Ἀμφιλύκη ἔξω-τάνευες ἢ τὴν Ἀνατολῆ.

[1905]

Η ΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Ὅπως καὶ εἰς τὸ προηγούμενον ἡμῶν ἄρθρον παρετηρήσαμεν, καὶ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο αἱ μέχρι τοῦδε γενικώτερον διαδεδομέναι ἀντιλήψεις ἦσαν κακαὶ διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους. Ἐλλείψεις ἐντελής ἐξετάσεως τῶν πραγμάτων, προκατάληψις καὶ σύγχυσις ζητημάτων ἐπιστημονικῶν καὶ πρακτικῆς χρήσεως, ἦσαν τὰ μόνα διδάγματα τῶν εἰς πάντα κάκιστα ἀναμνησθέντων δῆθεν ἐθνικῶν ἀνδρῶν. Τὸ ὅλον ζήτημα ἠννοήθη ὑπὸ τὴν στενὴν ἀντιλήψιν τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, δηλ. τὴν τῆς πρακτικῆς χρήσεως, καὶ τὸ γενικὸν συμπέρασμα ἦτο ἡ μονοκοινδυλεῖα ὅτι, ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα τῆς κλασσικῆς περιόδου ἐθεωροεῖτο «ὁ τηλαυγῆς φάρος», ὅλη δὲ ἡ κατόπιν ἐξέλιξις διαφθορά, οὕτω καὶ μόνον αἱ κατόπιν ἐπιδράσεις τῶν ξένων γλωσσῶν ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλαμβάνοντο ὑπ' ὄψιν καὶ ἐπιστεύετο διὰ μετὰ τῆς ἄλλης ἐξελίξεως αἱ ἐπιδράσεις αὐταὶ

ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Τέτοιαν θῆρα οἱ ψυχῆς διψοῦν καὶ πάνε...

Ὁ πιὸ χαρωπὸς δρόμος στὸ νησί — θυμάσαι; — εἶναι τὸ πράσινο μονοπάτι μας, ποῦ ἀπὸ τὸ πέτρινο καμαρωτὸ γεφυράκι παιγνιδίζοντας ἀνεβαίνει στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ ἀριστερά.

Γαλήνῳ τὸ ποτάμι ἐκοιμῶταν ἀνάμεσα στίς κατάχλωρες ὄχθες του. Σὰ βενέτικο γιὰ τὰ ἀσάλευτα νερά του ἐκαθρεφτίζανε στὰ ὄνειρα μὲν βάρη τους τίς φωνητικὰς καλαμιὰς τῆς ἀροποταμιάς καὶ τοὺς πικροὺς θάμνους.

Ὁ ἥλιος ἐβασίλευε πίσω ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ οἱ ἀργατικὲς ἐγύριζαν ἀπὸ τὸν κάμπο κάτω.

Μία γέφυρα βελανιδιὰ χρυσαυμένη ἀπὸ τὰ ὑστερα ἀναβλέμματα τοῦ ἡλίου παράσκιπτε στὰ ἀκύμαντα τοῦ ποταμοῦ νερά, ποῦ ἔπερναν τώρα ἓνα ἄλλο χρῶμα λουλουδένιο.

Ἐδειγνες τόσο εὐτυχημένη;

Θυμάσαι;

Τὰ βελουδένια μάτια σου τὰ ἀσύγκριτα ξεχειλίζαν σὲ μιὰν ἀχνόγλυκη θλίψη τὴν ἀποδεικνύη μυστικοπάθεια, ποῦ ἡ ψυχὴ σου μέσαδε ἀντιφρόγγιζε.

Στὸ ἀνάλαφρο ἀεράκι ὁ καλαμιώνας ἀξαρφα κυμάτισε.

Ἐνα φύλλο κτρινοσμένο ἔκοψε ἀπὸ τὴν αἰωνόβια μάννα τῶν βελανιδιῶν. Ἐφτερούγισε λίγο παιγνιδιστὰ καὶ κατέβηκε ἀπαλά μὲς τὸ ποτάμι. Τὸ ποτάμι τὸ γαλήνῳ τὸ παράσκιπτε ἀργά, ἦρεμα πρὸς τὸ ἀρογοιάλι.

Καὶ εἶπες:

— Ἡ σιράτα τῆς Ἀθήνης...

[1906]

ΚΩΣΤ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ

εἶναι μία τῶν κυριωτέρων αἰτιῶν, διὰ τὰς ὁποίας διεφθάρη δῆθεν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἐχυδαίσθη καὶ ἔλαβε στίγματα δουλείας κλπ. κλπ. Ἡ δὲ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὅλη αὕτη ἡ φλυαρία ἦτο περιττή, οἱ οὕτω ὁμιλοῦντες δὲν ἤξευρον περισσότερο περὶ τοῦ ζητήματος ἀπὸ τὸν τυχόντα ἄλλον ἄδαη, ὁμίλον δὲ μόνον, ἵνα παράσχον τὰς κακῶς ἐννοουμένας δῆθεν ἐκδουλεύσεις τῶν εἰς τὸ ἔθνος καὶ ἵνα κατὰ τὸ λεγόμενον μὴ ἐν τῇ ἀφανείᾳ διατελῶσι.

Ὅταν ὁμως ἦλθεν ἡ ἐπιστήμη καὶ ἐφήρμοσε τὴν δρθὴν μέθοδον τῆς ἐξετάσεως, πολὺ διάφορα εἶρε τὰ πράγματα. Πρῶτον ἀντελήφθη καὶ ἐξήγησε τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὡς ὅλον ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς τῆς μέχρι σήμερον καὶ ὄχι διηρημένως εἰς ἀρχαίαν καὶ διεφθαρμένην. Ἐπειτα ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὸ ἄξιωμα ὅτι τῆς γλώσσῃς τὴν οὐσίαν δὲν ἀπαρτίζουσιν αἱ λέξεις,

ἀλλὰ ἡ γραμματικὴ αὐτῆς. Ἐπειτὰ ἐχώρισε τὴν ἐπιστήμην ἀπὸ τῆς ἐξετάσεως τῆς πρακτικῆς χρήσεως καὶ ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἐρευνῇ πρῶτον μὲν ἐξήγησε νὰ εὖρη τὰ αἷτια τῶν ξένων ἐπιδράσεων καὶ νὰ συναγάγῃ ἐκ τούτων συμπεράσματα, δεύτερον δὲ νὰ ἐξετάσῃ τὰ στοιχεῖα ταῦτα ὡς στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς αὐτῆς καὶ νὰ τὰ μεταχειρισθῇ πρὸς τοὺς σκοποὺς αὐτῆς. Ἐκ ταύτης τῆς ἐρευνῆς διεφωτίσθη τελείως τὸ ζήτημα καὶ ἀπεδείχθη ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα οὐδεμίαν ὑπέστη ἐπίδρασιν ἀπὸ τὰς ξένας γλώσσας ἰκανὴν νὰ ἀλλοιώσῃ ἕτω καὶ κατ' ἐλάχιστον τὴν φύσιν τῆς, διεφωτίσθη δὲ καὶ τὸ νῦν πρακτικὸν μέρος τοῦ ζητήματος καὶ ἔλαβε τὴν προσήκουσαν θέσιν ἐν τῷ ὅλῳ γλωσσικῷ ζητήματι ἡμῶν.

Καὶ πρῶτον εἶναι ἐσφαλμένον ὅτι ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶχε ξένας ἐπιδράσεις καὶ ὅτι κατὰ τὰς ἄλλας περιόδους τῆς ὑπέστη τόσον πολλὰς ὥστε διεφθάρη. Οἱ Ἕλληνες κατὰ τὴν τρισχιλιετῆ καὶ πλέον ἱστορικὴν δρασίν αὐτῶν ἀναγκαίως ἦλθον εἰς σχέσεις διαφόρους πρὸς πολλοὺς λαοὺς. Πάντοτε δὲ ἡσάκις δύο λαοὶ ἐρχονται εἰς συνάφειαν, ὁ εἰς ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ ἄλλου καὶ φυσικώτατα ἀναλόγως τῶν σχέσεων τούτων ἐπιδρᾷ καὶ αἱ γλῶσσαι τῶν λαῶν τούτων ἐπ' ἀλλήλας. Ἐπειδὴ δὲ κυριώτερος παράγων τῆς ἐπιδράσεως, εἶναι ἡ βαθμὴς τοῦ πολιτισμοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται τὰ ἐρχόμενα εἰς συνάφειαν ἔθνη, ἐκ τῶν προτέρων ἡδύνατό τις νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι οἱ Ἕλληνες πρὶν μὲν ἢ ἀνέλθωσιν εἰς ὑψηλὴν βαθμίδα πολιτισμοῦ ὑπέστησαν πολλὰς ἐπιδράσεις, ἀφοῦ δὲ οὗτοι ἀνέπτυξαν τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν καὶ ἐπὶ αἰῶνας ὅλους διετέλεσαν μέχρι σήμερον τὸ μᾶλλον πεπολιτισμένον στοιχεῖον τῆς Ἀνατολῆς καὶ πλὴν σπανίων ἐξαιρέσεων ἦλθον εἰς συνάφειαν πρὸς λαοὺς κατωτέρους αὐτῶν κατὰ τὸν πολιτισμὸν, πολὺ ὀλίγας ἐπιδράσεις θὰ ὑπέστη ἡ γλῶσσά των ἐξ ἄλλων γλωσσῶν.

Οὕτω, ἐὰν ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν παλαιωτάτην ἐποχῆν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον ἀξιόμη ἀνάπτυχθῆ, θὰ εὐρωμεν ὅτι πλείστα στοιχεῖα ξένα προσεληφθησαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐκ τῶν προσηγηθέντων ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὸν πολιτισμὸν Σημιτῶν. Τὸ ἀλφάβητόν των ἔχει Σημιτικὴν ἀρχήν, ὡς ἀποδεικνύουν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν γραμματίων, πολλὰ ὀνόματα μυθικῶν προσώπων καὶ τοπωνυμῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐπίσης, ἐπὶ δὲ καὶ ἐκατοντάδες λέξεων, αἱ ὁποῖαι τώρα τόσον καλῶς ἠχοῦσιν εἰς τὰ ὦτά μας, ὅσοι αἱ κάμηλος, βάλαμον, ἀρραβῶν, ἀλάβαστρος κλπ. κλπ. Καὶ οἱ Μικρασιάται καὶ οἱ Αἰγύπτιοι προσέθεσαν λέξεις πολιτισμοῦ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, οἱ αἱ κόμμι, ζῦθος, πάπυρος κλπ. Ἀφότου δὲ ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἀνέπτυχθη καὶ ἐφθασεν εἰς

ὕψηλὴν βαθμίδα, ἐπὶ πολὺν χρόνον οἱ Ἕλληνες ἤρχοντο εἰς σχέσεις πρὸς λαοὺς κατωτέρου πολιτισμοῦ καὶ συνήθως ὡς κυρίαρχοι καὶ διὰ τοῦτο ἐπέδρασαν μὲν μεγάλως εἰς ἄλλους λαοὺς, ὀλίγας δὲ μόνον ξένας ἐπιδράσεις εἶχον αὐτοὶ δι' ἐννοίας νέας. Αἱ μετὰ τῶν Περσῶν σχέσεις τῶν ἐδῶκαν εἰς αὐτοὺς λέξεις, οἱ αἱ παρασάγγης, σατράπης, τιάρα, παραδείσος κλπ. Εἰς τοὺς Σύρους, Ἰουδαίους, Ἀραβας, Αἰγυπτίους, Ἀρμενίους κλπ. ἐπέδρασαν κατὰ τὴν μετὰ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον περίοδον τεραστίως καὶ πολλοὺς ἐξελληνισαν. Ἐξελληνισαν ἐντελῶς τοὺς Μικρασιατικὸς λαοὺς. Καθ' ὅλην δὲ τὴν λεγομένην μεταγενεστέραν ἐποχῆν ἀπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἔχομεν τὴν μεγάλην δρασίν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσῃς ἐν Ἀνατολῇ καὶ πρὸς βορρᾶν τῆς Ἑλλάδος, μόνην δὲ σχεδὸν ἐπίδρασιν ξένην ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς τὴν τῆς Ἐβραϊκῆς διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, μικράν αἱ περιοριζομένην εἰς ὀλίγας δεκάδας λέξεων, οἱ αἱ σατανᾶς, μωμμωνᾶς, σάββατον κλπ. Ἡ μόνη μεγαλυτέρα ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς εἶναι ἡ τῆς Λατινικῆς γλώσσῃς καὶ κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν καὶ καθ' ὅλην τὴν κατόπιν Βυζαντιανὴν. Ὅταν πρώτην φορὰν ἦλθον εἰς συνάφειαν Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι, ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς καὶ μετ' αὐτοῦ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐπέδρασαν τεραστίως εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Κατόπιν οἱ Ῥωμαῖοι ὑπέταξαν τοὺς Ἕλληνας, ἡ Κωνσταντινούπολις αὐτὴ ἐν ἀρχῇ εἶχε τὸν χαρακτηριστῆρα Λατινικῆς μᾶλλον πόλεως, ἀνέπτυξαν ἀρετὰς ἀνωτέρας τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν διοίκησιν καὶ τὰ στρατιωτικά, τὸ δὲ σπουδαιότερον εἶναι ὅτι διὰ μακρῆς συγχρωτίσεως τῶν δύο λαῶν προήλθε κρᾶμα τι Ἑλληνορωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ πολλαὶ λέξεις τοῦ καθ' ἡμέραν βίου συνετεία τούτου ἔγιναν κτήμα ἀναφαίρετον τῆς Ἑλληνικῆς. Τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν ἡμῶν ἔχουν Λατινικὴν ἀρχήν. Ἐλάβομεν πλείστας λέξεις ὄχι μόνον πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς, οἱ αἱ τίτλος, λίβελλος, πάτρων, δροφίον, παλάτιον, δούξ, πρόγυψ κλπ. κλπ., ἀλλὰ καὶ ἄλλων τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, οἱ αἱ σπιτι, βάρκα, δάσον κλπ., προσέτι δὲ καὶ φράσεις χαρακτηριστικῆς καθ' ὅλους ὁμως τοὺς πρώτους αἰῶνας κατὰ τοὺς ὁποίους ἦνθει τὸ Βυζάντιον; ὅλοι οἱ ἄλλοι περίεξ λαοὶ καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀσίᾳ ἦσαν εἰς παθητικὴν μᾶλλον θέσιν ἀπέναντι αὐτοῦ καὶ ἐπομένως ἐλάχισται ἦσαν αἱ ἐπιδράσεις τῶν ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσῃς.

Ἀπὸ τῆς δευτέρας Βυζαντιανῆς περιόδου ἀρχίζουν αἱ διαφοραὶ εἰς τὰς σχέσεις τῶν Ἑλλήνων πρὸς ξένους λαοὺς. Ἐν τῇ Ἀνατολῇ διετήρησαν οὗτοι τὴν ὑπεροχὴν ἐν τῷ πολιτισμῷ καὶ ἐπέδρασαν μεγάλως εἰς τοὺς γειτονι-

κούς λαούς, ἐνῶ αὐτοὶ ἐλάχιστα στοιχεῖα ἔλαβον ἀπὸ αὐτοῦ. Μόνον ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἔλαβον πολλὰς λέξεις, ἐπειδὴ κατεκτήθησαν καὶ ἐπὶ μακρὰ ἔτη συνέζησαν μετ' αὐτῶν καὶ ἀκόμη τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἔθνους διατελεῖ ὑπ' αὐτοῦ. Οἱ δυτικοὶ ὅμοιοι λαοί, Ἴταλοί, Γάλλοι, κλπ. ἤρχισαν νὰ ἔρχονται ὡς κατακτηταὶ διαφόρων τμημάτων τοῦ Βυζαντιανοῦ κράτους καὶ ὡς ἔχοντες εἰς τινὰ ἀνωτέραν ὀργάνωσιν. Διὰ τοῦτο καὶ λέξεις, πολλὰ εἰσηλθόν ἀπὸ τὰς γλώσσας τῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ ἐξαιολογηθῶν ἀκόμη καὶ τώρα νὰ προσλαμβάνονται, διότι ἡ Ἑλλάς ἐξηγητήθη ἀπὸ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν, τὸν ὁποῖον προσπαθεῖ νὰ παραλάβῃ ὑπ' ὄψαν αὐτοῦ τὰς ἐκφάνσεις.

Ἀνεξαρτήτως τώρα ἀπὸ τὸ ζήτημα, κατὰ πόσον αἱ ἐκαστοὶ ξένοι λέξεις ἦσαν ἢ εἶναι ἐν χρήσει ἢ ὄχι ἐν τῇ γραφομένῃ ἢ τῇ κοινῇ γλώσσῃ, πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς κτήμα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ λεξικοῦ, διότι ἀπ' ἐνὸς μὲν ἐδήλωσαν ἐννοίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ δὲν διαφέρουσι ἀπὸ τὸ ἄλλο γλωσσικὸν ὕλικόν, πρὸς δ' ἀφομοιώθησαν, ἀπ' ἑτέρου δὲ ἡ κατανόησις τῶν γλωσσικῶν μνημείων τῆς Ἑλληνικῆς δὲν θὰ ἦτο πλήρης, ἂν διὰ κακῶς ἐννοουμένην ἐθνικὴν φιλοτιμίαν ἐξωστρακίζοντο αἱ λέξεις αὐταὶ τῆς φιλολογικῆς ἐρεῦνης.

Ἄν τώρα ἔλθωμεν εἰς τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ζητήματος, τὸ πόσον ἐπηρέασαν τὴν ἐξέλιξιν τῆς Ἑλληνικῆς αἱ ξένοι ἐπιδράσεις, θὰ ἴδωμεν ὅτι δὲν ὑπάρχει καμμία τοιαύτη ἐπίδρασις. Ἄλλοτε ἐπιστεῦετο τὸ ἐναντίον, ἐπειδὴ οὔτε ἡ ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς ἐξητάζετο οὔτε διεκρίνοντο καλῶς τὰ ζητήματα. Ὡμίλου διὰ τοῦτο διὰ μεγάλας ἐπιδράσεις τῆς Λατινικῆς καὶ τῆς Ἑβραϊκῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν σύνταξιν, διὰ τὴν διαφθορὰν τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὸ τυπικὸν ὑπ' ἄλλων γλωσσῶν, Ῥωμανικῶν καὶ Σλαβικῶν, ἀκριβῶς ὅπως τώρα μερικοὶ παρ' ἡμῶν, οἱ ὁποῖοι ἀποδεικνύονται οὕτω ὅτι δὲν γνωρίζουν διόλου τὴν πρόβον τῆς ἐπιστήμης κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας. Τώρα ὅλα αὐτὰ ἀπεδείχθησαν ἀνυπόστατα καὶ πλὴν καταλήξεόν τιναν ἐπὶ τῶν δακτύλων μετρούμενων ἀπεδείχθη ὅτι ἡ γραμματικὴ καὶ τὸ συντακτικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας ἔμειναν ἐντελῶς ἄθικτα, τόσον ὥστε ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλώσσα θὰ ἐξελίσσετο κατὰ τὸν ἴδιον ἀκριβῶς τρόπον, καὶ ἂν οἱ Ἕλληνες καθ' ὅλας τὰς περιόδους ταύτας ἔζων εἰς νῆσον τινα μακρὰν πάσης ξένης ἐπιδράσεως.

Ὡς τελευταία ὄψις τοῦ ζητήματος ἔρχεται τώρα τὸ πρακτικὸν μέρος, τὸ ὁποῖον σύμφωνα μετὰ τὰ λεχθέντα ἡμπορεῖ νὰ κριθῇ καταλλήλως. Πρῶτον ὡς πρὸς τὸ πόσον τῶν ξένων λέξεων, ἂν συγκρίνωμεν τὴν Νεοελληνικὴν μετὰ ἄλλας

γλώσσας, θὰ ἴδωμεν ὅτι αἱ ἐν αὐτῇ ξένοι λέξεις εἶναι σχετικῶς ὀλίγαι διὰ γλώσσαν ἔχουσαν ἱστορίαν τόσον μακρὰν. Τοῦτο ἔχει πολλὰς αἰτίας, ἐκ τῶν ὁποίων κυριώτεραι εἶναι ὅτι πολλὰ ξένοι λέξεις ἦσαν προσωριναὶ καὶ ἔφυγαν ἔπειτα μαζὶ μετὰ τὰς ἐννοίας, τὰς ὁποίας ἐδήλων, ἄλλαι ἦσαν μόνον τοπικαὶ ἐπαρχικῶν καὶ ὄχι γενικαὶ καὶ δὲν εἰσηλθόν εἰς τὴν κοινὴν γλώσσαν. Ἄλλ' ἡ σπουδαιότερα αἰτία εἶναι τὸ γεγονός ὅτι ἡ κοινὴ γλώσσα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους πάντοτε ἐξηγητῆτο ἀπὸ τὴν κατὰ παράδοσιν γραφομένην καὶ ἀντικαθιστῶντο τοιοντοτρόπως πολλὰς λέξεις ξένοι διὰ λέξεων Ἑλληνικῶν προγενεστέρων περιόδων, αἱ ὁποῖαι βεβαίως ἔχουσι μεγάλην ὁμοιότητα μετὰ τὰς ξένας λέξεις, διότι, ἂν καὶ Ἑλληνικαὶ, πολλὰ δὲν ἦσαν ἀμέσως αἰσθητὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς περιόδου ἐκείνης τῆς γλώσσας, κατὰ τὴν ὁποίαν προσελήφθησαν, ἀλλὰ βαθμηδὸν μόνον εἰσηλθόν εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν. Αὐτὸς δὲ εἶναι καὶ ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον πρακτικῶς τὸ ὅλον ζήτημα περὶ ξένων λέξεων συνδέεται στενῶτα μετὰ τὸ γλωσσικὸν ἡμῶν ζήτημα. Αἱ ξένοι λέξεις αἱ εἰσηλθούσαι κατὰ τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν μεταγενεστέρην περιόδον καὶ πολλὰ τῆς Βυζαντιτικῆς περιόδου ἔλαβον τότε τὸν τύπον τῆς σημερινῆς γραφομένης καὶ διὰ τοῦτο ὅλα σχεδὸν εἶναι τώρα ἐν χρήσει καὶ εἰς τὴν γραφομένην καὶ εἰς τὴν κοινὴν χωρὶς νὰ μᾶς προξενῶν αἰσθητὰ ἀποφυγῆς διὰ τὸν ξενισμόν τῶν. Αἱ κατόπιν εἰσελθούσαι, ἐκτὸς ἑλαχίστων ἐξαιρέσεων, ἔλαβον τὸν γραμματικὸν τύπον τῆς τότε εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ ζώσης γλώσσας καὶ διὰ τοῦτο κρινόνται κακαὶ καὶ πολλὰ ἔλειψαν δι' αὐτὸν κυρίως τὸν λόγον ἀντικατασταθεῖσαι μετὰ λέξεις τῆς γραφομένης εἰσελθούσας τώρα καὶ εἰς τὸν κοινὸν λόγον. Ὄταν λείψῃ εἰς τὸ μέλλον ἡ μεγάλη ἀπόστασις τῆς γραφομένης καὶ ὁμιλουμένης, αἱ σφῶμεναι κοινὰ ξένοι λέξεις θὰ εἶναι ἀνεκταί, ὅπως καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐκ τῆς γραφομένης γλώσσας εἰσελθούσων εἰς τὴν κοινὴν λέξεων, καὶ ἐκεῖναι δὲ, αἱ ὁποῖαι θὰ εἰσελθῶν εἰς τὸ μέλλον, θὰ προσαρμολῶνται κάλλιστα εἰς τὴν γλώσσάν μας καὶ θὰ χρησιμεύωσι πρὸς διηλεκτὴ πλουτισμὸν αὐτῆς. Δὲν εἶναι δὲ προσβλητικὸν διὰ λαόν τινα ἢ πρόσληψις ξένων λέξεων. Τοῦναντίον ἡ ἐντελής ἔλλειψις τούτων ἀποδεικνύει στασιμότητα λαοῦ τινος ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῷ πολιτισμῷ. Διότι ἀναγκαιῶς πᾶσα πολιτιστικὴ σχέσις ἔθνους τινὸς πρὸς ἄλλο συνεπάγεται καὶ δάνεια, διὰ τῶν ὁποίων πολλὰ ἀγνωστα πρότερον πράγματα μανθάνουσιν οἱ δανειζόμενοι. Ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον ἀκόμη ἡμεῖς, καὶ μάλιστα ὅπως μᾶς κατήνησαν, θὰ ἔχωμεν ἀρκετὰ πράγματα νὰ μανθάνωμεν ἀπὸ ἄλλους λαοὺς μᾶλλον προηγμένους ἡμῶν εἰς τὸν πολιτισμὸν.

A. X. ΜΠΟΥΤΟΥΡΑΣ

Ὄταν ὁ νοῦς μας περισυλλέγεται διὰ νὰ παραδοθῇ εἰς βαθεῖς λογισμούς, δταν κωτίζωμεν τὸν ἑαυτὸν μας ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἰδέας, ἀνακαλύπτωμεν ὅτι τὸ κάλλος εἶνε ἡ κλίση, ποὺ εἶνε ξαπλωμένη ἡ ζωὴ μας. Ἐνῶ ἡμεῖς προχωροῦμεν, ὅλα τὰ πράγματα ὀπίσω μας προσλαμβάνουν εὐμορφὸν σχῆμα, καθὼς τὰ σύννεφα, ποὺ βλέπονται ἀπὸ μακρὰ. Ὅχι μόνον οικεῖα καὶ καθημερινὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ φοβερὰ καὶ τὰ δυσάρεστα εἶνε ἐλευστικά, δταν καταλάβουν καὶ αὐτὰ τὴν θέσιν των μεταξὺ τῶν εἰκόνων τῆς ἀναμνήσεως. Ἡ ὄχθη τοῦ ποταμοῦ, τὸ φῶς τῆς ἀφρογυαλιᾶς, τὸ παλαιὸ σπῆτι, τὸ παλαβὸ ὑποκείμενο, ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν τὰ ἐπροσέξαμεν εἰς τὸ πέρασμά μας, ἔχουν θάλαττον εἰς τὸ παρελθόν. Καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ λείψανον, ποὺ ἦταν ξαπλωμένο εἰς τὸ δωμάτιον, ἔχει δώσει κάποιαν ἐπίσημον ἱερότητα εἰς τὸ σπῆτι. Ἡ ψυχὴ δὲν θέλει νὰ ξεύρῃ, οὔτε δυσμορφίαν, οὔτε πόνον. Ἐὰν εἰς τὰς ὥρας διανοῦς λογικοῦ ἠθέλησεν ὁμιλήσει τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν, θὰ ἔλεγαν ὅτι ποτὲ δὲν ἔχομεν κάμει μίαν θυσίαν. Εἰς τὰς ὥρας ταύτας ὁ νοῦς φαίνεται τόσον μέγας, ποὺ τίποτε δὲν ἡμπορεῖ ν' ἀφαιρῆθῇ ἀπὸ ἡμᾶς, τὸ ὁποῖον νὰ ἔχη πολλὴν σημασίαν. Πᾶσα ἀπώλεια, πᾶς πόνος εἶνε κατὰ μεμονωμένον, ἐνῶ διὰ τὴν καρδίαν τὸ σύνπαν μένει ἀκέραιον καὶ ἀπείρατον. Τὴν ἐμπιστοσύνην μας δὲν μετριάζουν οὔτε στενοχωρία οὔτε δυστυχῆματα. Κανεὶς ἀνθρώπος δὲν παρέστησε τὰς θλίψεις του ὅσον ἠδύνατο ἐλαφρὰ. Ὅσον δῆποτε δυσάρεστος καὶ ἂν ἦνε ἡ θέσις ἐνὸς ἀνθρώπου, μετὰ δῆποτε ὑπομονὴν καὶ ἂν ἀνέχεται τὰ βάσανα καὶ τὰς καταδιώξεις, πρόσθετε πάντοτε καὶ κάμψον ὑπερβολὴν εἰς τὸν λογαριασμὸν του. Διότι τὴν τυραννίαν καὶ τὰ βάσανα ὑπέφερε μόνον τὸ πεπερασμένον, ἐνῶ τὸ ἀπειρον ἐκτείνεται ἀτάραχον μετὰ τὸ χαρόγελο τῆς γαλήνης.

Ἡ πνευματικὴ ζωὴ δύναται νὰ διατηρηθῇ καθαρὰ καὶ ὄγιη, εἰάν ὁ ἀνθρώπος ζῇ μόνον τὸν βίον τῆς φύσεως καὶ δὲν ἠθέλε νὰ ἐμβάσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ δυσκολίας, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶνε καθόλου ἰδικαί του. Κανεὶς ἀνθρώπος δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἔχη σύγγυσιν εἰς τὰς σκέψεις του. Πρέπει νὰ λέγῃ καὶ νὰ πράττῃ μόνον ἐκεῖνον, ποὺ εἰς αὐτὸν καὶ μόνον ἀνήκει, ὅσον ἀπειρος δὲ καὶ ἂν ἦνε τῆς σοφίας τῶν βιβλίων, εἰς τὴν φύσιν δὲν θὰ εἶχεν πνευματικὰ ἐμπόδια καὶ ἀμφιβολίας. Οἱ νέοι μας πάσχον τὴν ἀσθένειαν τῶν θεολογικῶν προβλημάτων, τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας, τῆς γενέσεως τοῦ πονηροῦ, τοῦ

προορισμοῦ καὶ τῶν ὁμοίων. Αὐτὰ ποτὲ δὲν παρέσχον εἰς κανένα ἀνθρώπον πρακτικὴν τινα δυσκολίαν, ποτὲ δὲν ἐπεσκότισαν τὸ μονοπάτι ὁποιοῦδήποτε ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος δὲν παρεστράτησεν ἀπὸ τὸν δρόμον του εἰς ἀναζητήσιν των. Αὐτὰ εἶνε ἡ σκαρλατίνα, ἡ ἰλαρὰ καὶ ἡ κοκκίτις τῆς ψυχῆς καὶ ὅσοι δὲν ἐμολύνθησαν ἀπὸ αὐτὰ, δὲν ἡμποροῦν οὔτε τὴν ὑγίαν των νὰ περιγράψωσιν, οὔτε νὰ συμβουλεύσωσιν τὰ φάρμακα. Τὸ ἀπλοῦν πνεῦμα δὲν θὰ γνωρίσῃ τοὺς ἐχθροὺς τούτους. Ἄλλο εἶνε ποὺ μπορεῖ νὰ δώσει λόγον διὰ τὴν πίστιν του καὶ νὰ ἐξηγήσῃ εἰς ἕνα ἄλλον τὴν θεωρίαν τοῦ συντακτισμοῦ μετὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ σπάνια προτερήματα. Ἐν τούτοις χωρὶς αὐτὴν τὴν αὐτογνωσίαν ἡμπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ αὐτοφύνης δύναμις καὶ ἀγνὴ καθαρότης εἰς ἐκεῖνον ποὺ εἶνε. «Ὀλίγα δύναται ἐνστικτικὰ καὶ ὀλίγοι ἀπλοὶ κανόνες» μᾶς ἀρκοῦν.

Ἡ θέλησίς μου ποτὲ δὲν ἔδωκε βαθμὸν καὶ τάξιν εἰς τὰς εἰκόνας ἐντὸς τοῦ πνεύματός μου, τὴν ὁποίαν τώρα καταλαμβάνουν. Ἡ κανονικὴ πορεία τῶν σπουδῶν, τὰ ἔτη τῆς ἀκαδημαϊκῆς καὶ ἐιδικῆς ἐκπαίδευσως δὲν μοῦ ἐπέσφεραν τίποτε καλλίτερον ἀπὸ μερικὰ ἀνούσια λατινικὰ βιβλία, ἀναγνωσθέντα κάτω ἀπὸ τὸ θρανίον. Ἐκεῖνον, ποὺ δὲν λέγομεν ἐκπαίδευσιν, εἶνε πολυτιμότερον ἀπὸ ἐκεῖνον, τὸ ὁποῖον καλοῦμεν τοιαύτην. Τὴν στιγμήν ποὺ παραλαμβάνομεν μίαν ἰδέαν δὲν ἡμποροῦμεν οὔτε συμπερασμὸν καν νὰ σχηματίσωμεν περὶ τῆς σχετικῆς ἀξίας του. Καὶ ἡ ἐκπαίδευσις κατασωτεύει συχνὰ τοὺς κόπους τῆς εἰς ἀποκείρας πρὸς ἀντίπραξιν καὶ παραλύσιν τοῦ φυσικοῦ τούτου μαγνητισμοῦ, ὁ ὁποῖος μ' ἐυστοχίαν ἐκλέγει ἐκεῖνον, ποὺ τοῦ ἀνῆκει.

Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ ἰδικὴ μας φύσις παραλύεται μετὰ πᾶσαν ἀνάμειξιν τῆς θελήσεώς μας. Οἱ ἀνθρώποι ἐθεώρουν τὴν ἀρετὴν ὡς ἀγῶνα καὶ δίδουν πολλὴν σημασίαν εἰς τὰς κατακτήσεις των καὶ παντοῦ, ὅπου ἐγκωμιάζεται μία εὐγενὴς φύσις, γεννᾶται τὸ ἐρώτημα, ἂν δὲν θὰ ἦτο καλλίτερος ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος, ποὺ παλαίει μετὰ τὸν πειρασμὸν. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦτο δὲν προκύπτει καμία ὠφέλεια. Ἡ ὑπάρχει ἐκεῖ ὁ Θεός, ἢ δὲν ὑπάρχει. Ὅσον εὐθύτερον καὶ εὐλικνέστερον οἱ χαρακτῆρες, τόσον περισσότερον τοὺς ἀγαπᾶμεν. Ὅσον ὀλιγώτερον σκέπτεται ὁ ἀνθρώπος τὰς ἀρετὰς του καὶ τὰς γνωρίζει, τόσον ἀγαπητότερος εἶνε εἰς ἡμᾶς. Αἱ νίκαι τοῦ Τιμολέοντος ἦσαν αἱ καλλίτεραι νίκαι, διότι

ἔρρεον, λέγει ὁ Πλούταρχος, σὺν οἱ στίχοι τοῦ Ὀμήρου. Ὅταν βλέπωμεν μίαν ψυχὴν, τῆς ὁποίας ὄλαι αἱ πράξεις εἶνε βασιλικαὶ, χαριτωμένα καὶ εὖσομοι σὺν τὰ ῥόδα, χρωστοῦμεν νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεὸν διὰ τὴν ὑπαρξὴν τοιούτων πλασματικῶν καὶ νὰ μὴ δυστροποῦμεν πρὸς τὸν ἄγγελον λέγοντες: «ὁ στραβὸς εἶνε καλλιτέρας ἀνθρώπος μὲ τὴν γογγύζουσαν ἀντιστασίαν του ἐναντίον ὄλων τῶν αὐτοχθόνων του διαβόλων».

Ὁχι ὀλιγότερον ὀφθαλμοφανῆς εἶνε ἡ ἐπικράτης τῆς φύσεως ἐν σχέσει πρὸς τὴν θέλησιν εἰς ὄλην τὴν πρακτικὴν ζωὴν. Ὀλιγότερα πρόθεσις ὑπάρχει εἰς τὴν ἱστορίαν, παρ' ὅσον ἡμεῖς θέτομεν εἰς αὐτήν. Εἰς τὸν Καίσαρα καὶ εἰς τὸν Ναπολέοντα ἀποδίδομεν σχέδια καὶ σκοποὺς βαθεῖς καὶ ἀποβλέποντας εἰς ἀπώτερον μέλλον, ἀλλ' ἡ καλλιτέρα μερὶς τῆς δυνάμεώς των ἦτο εἰς τὴν φύσιν καὶ ὄχι εἰς αὐτούς. Ἄνθρωποι μ' ἐκτάκτους ἐπιτυχίας, εἰς στιγμὰς εἰλικρινείας, πάντοτε ἀνέκραζαν «ὄχι ἡμεῖς, ὄχι ἡμεῖς.» Σύμφωνά μὲ τὴν πλῆθιν τῆς ἐποχῆς των ἀνῆγειραν βωμοὺς εἰς τὴν Τύχην, εἰς τὴν εἰμαρμαμένην ἢ εἰς τὸν ἅγιον Ἰουλιανόν. Ἡ ἐπιτυχία των ἐβασίζετο εἰς τὸν παραλληλισμὸν των μὲ τὸ ρεῦμα τῆς ἰδέας, τὸ ὁποῖον εἰς αὐτοὺς ἀνεῦρε μίαν ἀνοικτὴν διώρυγα, καὶ τὰ θαύματα, τῶν ὁποίων αὐτοὶ ἦσαν οἱ ὄρατοι ἡγέται, ἐφαίγοντο εἰς τὸν ὀφθαλμὸν ὡς ἔργον των. Τὰ σύμματα παρήγαγον τὸν γαλβανισμόν; Καὶ εἶνε μάλιτα ἀληθές, ὅτι εἰς αὐτὰ ὑπῆρχε πολὺ ὀλιγότερος, παρ' ὅσον θὰ ἠδύνατο ν' ἀποδώσουν, ὅπως καὶ εἰς τὴν σύριγγα τὸ κυριώτερον τῆς πλεονέκτημα εἶνε νὰ ἦνε κοίλη καὶ λεία. Ἐκεῖνο, ποῦ ἐξωτερικῶς ἐφαίνετο θέλησις καὶ ἀταραξία, ἦτο θέλημα καὶ ἀφοσίωσις καὶ αὐτοθυσία. Ἡμποροῦσε ποτε ὁ Σαῖξπηρ νὰ δώσῃ μίαν θεωρίαν περὶ Σαῖξπηρου; Ἡμποροῦσε ποτε μίαν μαθηματικὴν μεγαλοφυΐαν νὰ μυήσῃ τοὺς ἄλλους εἰς τὰς μεθόδους τῆς; Ἐάν θὰ ἠδύνατο ν' ἀνακοινώσῃ τὸ μυστήριον ἐκεῖνο, θὰ ἔχανεν ἀμέσως τὴν ὑπερβολικὴν ἀξίαν του...

Αὐτοὶ αἱ παρατηρήσεις μᾶς διδάσκουν ὅτι ἡ ζωὴ μᾶς θὰ ἠδύνατο νὰ ἦνε ἀπλουστερά καὶ ἐλαφροτέρα παρ' ὅσον ἡμεῖς τὴν κάμνομεν, ὅτι ὁ κόσμος θὰ ἦτον εὐτυχέστερος τόπος παρ' ὅσον εἶνε, ὅτι δὲν ἀπαιτοῦνται ἀγῶνες, σπασμοὶ καὶ ἀπελευκίαι, οὔτε πάλιν καὶ τριξίμον τῶν ὀδόντων, ὅτι ἡμεῖς μόνοι μᾶς δημιουργοῦμεν τὰ βάσανά μᾶς. Ἀντιστρατεύομεθα τὴν αἰσιοδοξίαν τῆς φύσεως, διότι μόλις φθάσωμεν εἰς τὴν περιοπὴν ἐκείνην, ποῦ μᾶς δίδει τὸ παρελθὸν ἢ εἰς τὴν ὀποίαν ἐν σοφῶν πνεύμα ἐδρίσκειται ἐν τῷ παρόντι, εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ κατανοήσωμεν ὅτι περικυκλοῦμεθα ἀπὸ νόμων, οἱ ὁποῖοι μόνοι των ἐφαρμόζονται.

Ἡ ὄψις τῆς ὄρατης φύσεως μᾶς διδάσκει τὸ ἴδιον πράγμα. Ἡ φύσις δὲν θέλει νὰ ἤμεθα δύστροποι καὶ ἐξημιμένοι. Αἱ ἐξημισοῦναι μᾶς καὶ ἡ πολυμάθειά μᾶς δὲν τῆς ἀρέσουν περισσότερον ἀπὸ τὰς πονηρίας καὶ τοὺς πολέμους μᾶς. Ὅταν ἐξερχώμεθα ἀπὸ τὰς ἐκλογικὰς συνελεύσεις ἢ ἀπὸ τὴν τράπεζαν ἢ ἀπὸ τὰ συνέδρια ἢ ἀπὸ τοὺς συλλόγους καὶ τὰς λέσχας καὶ μεταβαίνομεν εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ εἰς τὰ δάση, μᾶς λέγει: «Γιατί ἔτσι ἀνοϊμένος, φίλε μου;»

Πόσαι πράξεις μᾶς εἶνε μηχανικαὶ καὶ ἀμορροὶ πνεύματος. Κατὰ πάντα τρόπον πρέπει ν' ἀναμειχθῶμεν καὶ νὰ ἔχωμεν τὰ πράγματα κατὰ τὴν κεφαλήν μᾶς, ἕως ὅτου ἀποβούν μισηταὶ αἱ θυσίαι καὶ ἀρεταὶ τῆς κοινωνίας. Ἡ ἀγάπη ἐπρεπε νὰ προξενῇ χαρὰν, ἐν ᾗ ἡ ἀγαθοεργία μᾶς εἶνε δυστυχῆς. Τὰ κυριακὰ σχολεῖά μᾶς καὶ αἱ ἐκκλησίαι καὶ ἡ περιθαψὶς τῶν παιχῶν εἶνε ζυγὸς εἰς τὸν τράχηλόν μᾶς. Κάμνομεν κακὸν εἰς τὸν ἑαυτὸν μᾶς, διὰ νὰ μὴ κάμωμεν καλὸν εἰς κανένα. Ὑπάρχουν φυσικοὶ δρόμοι διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν ἴδιον σκοπὸν, εἰς τὸν ὁποῖον τείνουσι, ἀλλὰ δὲν καταλήγουσι. Διὰ τὴν πᾶσαν ἀρετὴν πρέπει καὶ καλὰ νὰ διενεργηθῇ κατ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον; Διὰ τὸ ὄλοι νὰ δίδουν δολλάρια; Ἡμεῖς οἱ χωρικοὶ περιερχόμεθα ἔτσι εἰς ἀμηχανίαν καὶ δὲν πιστεύομεν ὅτι ἐξ αὐτοῦ δύναται νὰ προκύψῃ τι καλόν. Δὲν ἔχομεν ἡμεῖς δολλάρια; οἱ ἔμποροι ἔχουν τοιαῦτα καὶ εἰμποροῦν νὰ τὰ δίδουν. Οἱ χωρικοὶ θὰ δώσουν σιτάρι, οἱ ποιηταὶ στίχους, αἱ γυναῖκες ῥάψιμον, οἱ ἐργάται θὰ προσθέσουν τὴν ἐργασίαν τῶν χειρῶν των καὶ τὰ παῖδιά θὰ κουβαλήσουν ἄνθη. Καὶ διὰ τὴν ἐπιβάλλεται εἰς ὄλην τὴν χριστιανωσύνην τὸ νεκρὸν αὐτὸ βάρος τοῦ κυριακοῦ σχολείου; Εἶνε ὄρατον καὶ φυσικὸν τὰ παῖδιά νὰ ἐρωτοῦν καὶ οἱ ἄνδρες νὰ τὰ διδάσκουν, ἀλλὰ ὑπάρχει ἀρκετὸς καιρὸς πρὸς ἀπόκρισιν, ὅταν τίθενται αἱ ἐρωτήσεις. Μὴ κλείετε τοὺς νεοὺς χωρὶς τὴν θέλησίν των εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ μὴ ἀναγκάζετε τὰ παῖδιά παρα τὴν θέλησίν των νὰ σᾶς ἀπενθύνουν ἐρωτήσεις ἐπὶ μίαν ὥραν.

Ἐάν κιντήσωμεν πιδ μακρὰ, τὰ πράγματα θὰ φανοῦν ὄλα ὅμοια. Οἱ νόμοι καὶ αἱ ἐπιστήμαι καὶ τὰ θρησκευτικὰ δόγματα καὶ οἱ τρόποι τῆς ζωῆς φαίνονται μίαν παροδία τῆς ἀληθείας. Ἡ κοινωνία μᾶς εἶνε φορτωμένη μ' ἕνα δυσκίνητον μηχανισμόν, ὁ ὁποῖος ὁμοιάζει τ' ἀέραντα ὑδραγωγεία, ποῦ ἔκτισαν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ τὰ ὁποῖα ἔγιναν περιττὰ διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ νόμου, ὅτι τὸ νερὸν ἀναβαίνει εἰς τὸ ὕψος τῆς πηγῆς του. Ἡ κοινωνία μᾶς εἶνε σὺν ἕνα κινεζικόν τεῖχος, ποῦ ἡμπορεῖ νὰ τὸ ὑπερηγήσῃ κάθε εὐκίνητος Τάρταρος. Εἶνε στρατὸς ἐτοιμοπόλεμος, ὄχι τόσο καλὸς σὺν τὴν εἰρήνην. Εἶνε

κυβέρνησις μὲ πολλοὺς βαθμούς, τίτλους καὶ ὑπονομήματα, ἐντελῶς περιττῇ, κατ' ἦν περιπτώσιν συνελεύσεις τῶν πρώτων ἐκλογέων ἐθεωροῦντο ἐπίσης σκόπιμοι.

Ἄς προσπαθήσωμεν νὰ λάβωμεν ἐν μάθημα ἀπὸ τὴν φύσιν, ἡ ὁποία πάντοτε ἐργάζεται μὲ ἀπλὰ μέσα. Ὅταν ὁ καρπὸς ὀρμίσῃ, πίπτει. Ὅταν πῆσῃ ὁ καρπὸς, θὰ πέσῃ καὶ τὸ φύλλον. Ἡ κυκλοφορία τῶν νερῶν εἶνε μόνον πτώσις. Τὸ βάδισμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὄλων τῶν ζῶων εἶνε πτώσις πρὸς τὰ ἔμπροσ. Ὅλαι αἱ ἐργασίαι τῶν χειρῶν μᾶς καὶ αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις, ὡς σῆκωμα, πελέκημα, σκάψιμο, οὐλισμός, κώπηλασία κτλ. συμβαίνουν μὲ ἀδιάκοπον πτώσιν καὶ ὁ γήνιος πλανήτης, ἡ σελήνη, ὁ κομήτης, ὁ ἥλιος καὶ οἱ ἀστέρες πίπτουν πάντοτε καὶ αἰωνίως.

Ἡ ἀπλότης τοῦ σύμπαντος διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν ἀπλότητα μᾶς μηχανῆς. Ἐκεῖνος, ποῦ ἐμβατεύει καθολοκληρίαν εἰς τὴν ἡθικὴν φύσιν καὶ γνωρίζει κατὰ βάθος πῶς ἀποκτᾶται ἡ γνώσις καὶ μορφώνεται ὁ χαρακτήρ, εἶνε σχολαστικὸς. Ἡ ἀπλότης τῆς φύσεως δὲν εἶνε κάτι, ποῦ νὰ ἡμπορῇ κανεὶς εὐκόλα νὰ συλλαβίσῃ, ἀλλὰ εἶνε ἀνεξάντητος. Κατὰ κανένα τρόπον δὲν ἡμπορεῖ νὰ γίνη ἡ τελευταία ἀνάλυσις. Κρίνομεν τὴν σοφίαν ἐνὸς ἀνθρώπου κατὰ τὴν ἐλπίδα του, ἐπειδὴ γνωρίζομεν ὅτι ἡ ἀνεξάντητος δύναμις τῆς φύσεως ν' ἀντιλαμβάνεται σημαίνει ἀθάνατον νεότητα. Αἰσθανόμεθα τὴν ὑπερβολικὴν γονιμότητα τῆς φύσεως, ὅταν συγκρίνωμεν τ' αὐστέρᾳ καὶ ἀκίνητα ὀνόματα καὶ τὰς ὑπολήψεις μᾶς μὲ τὴν συνειδησὴν μᾶς, ἡ ὁποία πάντοτε διατελεῖ εἰς κίνησιν. Διὰ τὸν κόσμον εἴμεθα αἰρέσεις καὶ σχολαί, πολυμάθεια καὶ θρησκοκλησία καὶ ἐν τούτοις εἴμεθα πάντοτε ἀδύνατοι βρεθῆ εἰς τὰ σπάργαντα. Εἶνε εὐκόλον νὰ ἴδωμεν πῶς ἐγενήθη ὁ σκεπτικισμός. Κάθε ἀνθρώπος βλέπει ὅτι αὐτὸς εἶνε τὸ κέντρον ἐκεῖνο, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ὀρμώμενος δικαιούται περὶ ὄλων τῶν πραγμάτων ν' ἀποφανθῇ ἐξ ἴσου καταφατικῶς καὶ ἀποφατικῶς. Εἶνε γέρον, εἶνε νέος, εἶνε πολὺ σοφός, εἶνε καθολοκληρίαν ἀμαθῆς. Ἀκούει καὶ αἰσθάνεται τί λέγεις περὶ τοῦ Στραφεῖμ καὶ περὶ τοῦ ἐπαίτου. Δὲν ὑπάρχει κανεὶς διαρκῶς σοφὸς ἀνθρώπος ἐκτός ἐκεῖνου, τὸν ὁποῖον ἐπινοοῦν οἱ στωϊκοί. Ὅταν ἀναγιγνώσκωμεν ἢ ὅταν περιγράφομεν εἴμεθα μὲ τὸ μέρος τοῦ ἡρώος ἐναντίον τοῦ προδότου καὶ τοῦ ληστοῦ, ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ὅμως εἴμεθα ὁ ἄνανδρος ἐκεῖνος καὶ ὁ ληστῆς καὶ θὰ ἤμεθα πάλιν, — ὄχι εἰς τὰς ταπεινὰς ἐξωτερικὰς συνθήκας, ἀλλὰ ἐν συγκρίσει μὲ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ ὕψος, εἰς τὸ ὁποῖον ἡμπορεῖ νὰ φθάσῃ ἡ ψυχὴ.

Ὀλίγη προσοχὴ εἰς ἐκεῖνα, ποῦ καθημέραν συμβαίνουν γύρω μᾶς, θὰ μᾶς ἐδείκνυνεν ὅτι ἕνας ὑψηλότερος νόμος ἀπὸ τὸν νόμον τῆς θελήσεως

μᾶς διαρρηθμίζει ὄλα τὰ συμβάντα, ὅτι ὄλαι αἱ κοπιώδεις προσπάθειαι μᾶς εἶνε περιτταὶ καὶ ἄγονοι, ὅτι γινόμεθα δυνατοὶ καὶ θεῖοι μόνον εἰς ἐκεῖνο, ποῦ κάμνομεν εὐκόλα, ἀπλᾶ καὶ ἀκούσιως, ἀρκοῦμενοι μόνον εἰς τὴν ὑπακοήν. Πίστις καὶ ἀγάπη — μίαν πιστεύουσα ἀγάπη — θὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ ἀνήκουστον βάρους φροντίδων. Ὁ ἀδελφοί μου, εἶνε Θεός. Εἶνε μίαν ψυχὴ εἰς τὸ κέντρον τῆς φύσεως καὶ ὑπεράνω ἀπὸ τὴν θέλησιν κάθε ἀνθρώπου εἰς τρόπον ὅστε κανεὶς ἀπὸ ἡμᾶς δὲν ἡμπορεῖ νὰ βλάψῃ τὸ σύμπαν. Αὐτὴ τόσο ἐνεφύσησεν εἰς τὴν φύσιν τὴν δυνάτην μαγείαν τῆς, ὅστε προκόπτομεν, ἐάν ἀκολουθοῦμεν τὴν συμβουλὴν τῆς καὶ ἐάν θέλωμεν νὰ πληγώσωμεν τὰ πλάσματά τῆς, τὰ χέρια μᾶς παραλύονται καὶ πλήττον τὸ ἴδικόν μας στήθος. Ὅλη ἡ πορεία καὶ ἡ διάταξις τῶν πραγμάτων εἶνε τοιαύτη, ὅστε νὰ μᾶς διδάσῃ πίστιν. Ἄρκει μόνον νὰ ὑπακούωμεν. Διὰ τὸν καθένα μᾶς ὑπάρχει καὶ ὁ κατάλληλος ὀδηγὸς καὶ ἐάν τεῖνωμεν τὸ οὖς μὲ προσοχήν, θ' ἀκούσωμεν τὰ λόγια, ποῦ πρέπει. Διὰ τὴν χρεωστικὴν νὰ ἐκλέξῃς μὲ τόσο κόπον τὴν θέσιν σου, τὸ ἐπάγγελμά σου, τοὺς φίλους σου, τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας σου καὶ τῆς διασκευάσεώς σου; Βεβαίως ὑπάρχει κάτι διὰ σέ, ποῦ εἶνε ὀρθόν καὶ δυνατόν, ποῦ ἐκ τῶν προτέρων ἀποκαίει τὴν ἀνάγκην τῆς σκέψεως καὶ τῆς αὐθαρέτου ἐκλογῆς. Διὰ σέ μίαν πραγματικῶς ὑπάρχει, μίαν θέσιν καὶ καθήκοντα, τὰ ὁποῖα σοῦ ἀρμοῦζον. Θέσε τὸν ἑαυτὸν σου μέσα εἰς τὸ ρεῦμα τῆς δυνάμεως καὶ σοφίας, τὸ ὁποῖον ζωογονεῖ καὶ ἐμπυρνώνει ὄλους, ποῦ ἔχει μέσα του, καὶ χωρὶς κόπον θὰ καταλήξῃς εἰς τὴν ἀλήθειαν, εἰς τὸ δίκαιον καὶ εἰς τελείαν ἰκανοποίησιν. Τότε θ' ἀποστομώσῃς ὄλους, ποῦ σέ ἀντιλέγουσι. Τότε σὺ εἶσαι ὁ κόσμος, τὸ μέτρον τοῦ δικαίου, τῆς ἀληθείας, τοῦ κάλους. Ἐάν δὲν ἤμεθα πάντοτε οἱ ταραχοποιοὶ μὲ τὰς ἐλεεινὰς μᾶς ἀναμειξεις, ἡ ἐργασία, ἡ κοινωνία, ἡ φιλολογία, ἡ τέχνη, ἡ θρησκεία τῶν ἀνθρώπων θὰ ἐπόκοπτε πολὺ καλλιτέρα καὶ θὰ ἐθεμελιώνετο ὁ οὐρανός, ὁ ὁποῖος ἀπ' ἀρχῆς τοῦ κόσμου καὶ σήμερον ἀκόμη ἐπροφητεύθη βαθέως εἰς τὴν καρδίαν καὶ θὰ ὑπῆρχε τώρα ἔδω, ὅπως εἶνε τὸ ῥόδον καὶ ὁ ἄηρ καὶ ὁ ἥλιος.

Λέγω: μὴ ἐκλέγῃς, ἀλλ' αὐτὸ εἶνε μίαν ἐκφράσιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἤθελα νὰ εἰπῶ ἐκεῖνο, ποῦ συνήθως ὀνομάζον οἱ ἀνθρώποι ἐκλογὴν, ὅποτε ὁ ἀνθρώπος συμμετέχει μόνον μονομερῶς, ἐπιθυμίας καὶ ὄχι μὲ ὄλον τὸ εἶναι. Ἐκεῖνο ὅμως, ποῦ ἀποκαλῶ τὸ ὀρθόν καὶ ἀγαθόν, εἶνε ἡ ἐκλογὴ τῆς φύσεώς μου καὶ ἐκεῖνο, ποῦ ὀνομάζω οὐρανὸν καὶ πρὸς τὸ ὁποῖον τείνω ἐκ βάθους ψυχῆς, εἶνε ἡ καταστάσις, ἡ θέσις, ἡ ὁποία εἶνε ἀξιόζηλος διὰ τὴν φύσιν μου καὶ ἡ

δράσις, τὴν ὁποῖαν προσπαθῶ ν' ἀναπτύξω καθ' ὅλην μου τὴν ζωὴν εἶνε ἡ ἐργασία, ἡ ὁποία ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ προσόντα μου. Πρέπει νὰ ἐπιμένωμεν, ὥστε ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ καθημερινοῦ τοῦ ἐπαγγέλματος ἢ τῆς ἐργασίας νὰ ᾔηε προσιτὸς εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον. Δὲν ἐπιτρέπεται πλέον νὰ δικαιολογῇ τὰς πράξεις του μὲ τὸν λόγον ὅτι εἶνε συνήθεια καὶ ἔθιμον εἰς τὸ ἐπάγγελμά του. Τί κοινὸν ἔχει μὲ τὰς κακὰς πράξεις του; Ὁ χαρακτήρ του δὲν τοῦ εἶνε ἀρκετὸν ἐπάγγελμα;

Κάθε ἄνθρωπος ἔχει τὴν ἰδικήν του κλησίν. Ἡ ἰδιοφυία εἶνε ἡ φύμη. Ὁλόκληρος ὁ χώρος εἶνε ἀνοικτὸς ἐμπροσθέν του εἰς μίαν διεύθυνσιν. Ἐχει προσόντα, τὰ ὁποῖα σιωπηλῶς τὸν προσκαλοῦν ἐκεῖ πρὸς μίαν ἀτελείωτην προσπάθειαν. Ὁμοιάζει μὲ τὸ πλοῖον εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ, διότι εἰς ὅλα τὰ μέρη ἀπαντᾷ προσκόμματα καὶ μόνον πρὸς μίαν διεύθυνσιν ἀφῆρθησαν ὅλα τὰ ἐμπόδια καὶ γλιστράει ἡσυχα ἡσυχα ἐπάνω εἰς μίαν διώρυγα, ἡ ὁποία ὀλονὲν γίνεται βαθύτερη καὶ φθάνει τέλος εἰς μίαν ἀπέραντον θάλασσαν. Αὕτη ἡ ἰδιοφυία καὶ αὕτη ἡ κλησὶς ἐξασπῶνται ἀπὸ τὴν διοργάνωσιν τοῦ ἢ ἀπὸ τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐνσαρκώνεται μέσα εἰς ἐκεῖνον ἡ ψυχὴ τοῦ παντός. Ἐχει τὴν τάσιν νὰ κάμῃ τι, ποῦ τοῦ εἶνε εὐκολον καὶ καλόν, ἅμα ἔχει γίνει, τὸ ὁποῖον ὁμοῦς κἀνεῖς ἄλλος ἄνθρωπος δὲν ἤμπορεῖ νὰ κάμῃ. Δὲν ἔχει κἀνενα ἀντίζηλον. Διότι ὅσον πισιότερα ἀκολουθεῖ τὴν ἰδικήν του δύναμιν, τόσο περισσότερο διαφορὰν θὰ δεῖξῃ τὸ ἔργον του ἀπὸ τὸ ἔργον ἑνὸς ἄλλου ὁποιοῦδήποτε. Ἡ φιλοδοξία του εἶνε ἀκριβῶς ἀνάλογος μὲ τὰς δυνάμεις του. Τὸ ὕψος τῆς κορυφῆς τοῦ πυργίσκου ὀρίζεται ἀπὸ τὸ πλάτος τῆς βάσεως. Κάθε ἄνθρωπος αὕτην τὴν κλησίν ἔχει διὰ τῆς δυνάμεως νὰ κάμῃ κατὰ ἰδιορρυθμὸν καὶ κἀνεῖς ἄνθρωπος δὲν ἔχει μίαν ἄλλην κλησίν. Ἡ ἀξίωσις ὅτι αὐτὸς ἔλαβεν ἄλλην κλησίν, ὅτι ἔχει ἄλλον προορισμὸν ὡς πρὸς τὸ ὄνομά του, τὴν ἀτομικὴν ἐκλογὴν καὶ τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα, τὰ ὁποῖα τὸν ξεχωρίζουν ἀπὸ τὴν σειρὰν τῶν συνήθων ἀνθρώπων, εἶνε φανατισμὸς καὶ προδίδει ὅτι δὲν ἤμπορεῖ ν' ἀντιληφθῇ εἰς ὅλα τὰ καθέκαστα τὸν ἑνα νοῦν, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ὑπόληψις τοῦ ἀτόμου δὲν ἰσχύει.

Ἐκεῖ, ποῦ ἐκτελεῖ τὴν ἐργασίαν του, κἀμνει αἰσθητὴν τὴν ἔλλειψιν, ποῦ ἤμπορεῖ νὰ ἐπανορθώσῃ καὶ παράγει τότε τὴν ἀπόλαυσιν, ἡ ὁποία πηγάζει ἀπὸ τὴν εἰδικότητά του. Ἐκεῖ ποῦ ἐκτελεῖ τὴν ἐργασίαν του, ἀναπτύσσεται ὁ ἴδιος. Αὕτη εἶνε ἡ κακία τῆς δημοσίου δημοτικῆς μας, ὅτι δὲν ξεύρει τὴν ἀφοσίωσιν. Ἐπρεπεν ὅπου δῆποτε ὄχι μόνον κάθε ῥήτωρ, ἀλλὰ καὶ κάθε ἄνθρωπος ν' ἀφίγη ὅλως διόλου ἐλεύθερα τὰς

ἡνίας, νὰ ὀμλῇ καθαρά καὶ μὲ εἰλικρινεῖαν ἢ νὰ ἐργάζεται χάριν τῆς δυνάμεως καὶ τῆς θελήσεως, ποῦ εἶνε μέσα του. Ἡ γεννῶν παρατήρησις εἶνε ὅτι ὁ ἄνθρωπος προσαρμόζεται, ὅπου ἤμπορεῖ εἰς τὰς διαφόρους συνήθειας τοῦ ἔργου ἢ τοῦ ἐπαγγέλματος, εἰς τὸ ὁποῖον τυχαίως περιέρχεται, καὶ τὸ κλωθογυρίζει, ὅπως καὶ τὸ κτήνος στρέφει τὸν τροχόν. Τότε καὶ αὐτὸς εἶνε τμημα τῆς μηχανῆς, ποῦ θέτει εἰς κίνησιν χαμένος εἶνε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος. Ἐφ' ὅσον δὲν κατορθώνει νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους κατὰ ἀπὸ τὸ μεγαλεῖόν του καὶ ἀπὸ τὴν συμμετρίαν του, δὲν ἤμπορεῖ νὰ εὕρῃ ἀκόμη τὴν κλησίν του. Χρεωστὴ νὰ εὕρῃ εἰς αὐτὴν μίαν διέξοδον διὰ τὸν χαρακτήρα του, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἤμπορῇ νὰ δικαιολογήσῃ τὸ ἔργον του πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των. Ἐάν ἡ ἐργασία του εἶνε ποταπὴ, πρέπει νὰ τὴν κάμῃ ἐλεύθερον καὶ μεγάλην μὲ τὰς σκέψεις του καὶ μὲ τὸν χαρακτήρα του. Ὅτι δῆποτε καὶ ἂν ἤξευρῃ ἢ σκέπτεται, δῆποτε καὶ ἂν, κατὰ τὴν γνώμην του, ᾔηε ἄξιον νὰ ἐκτελεσθῇ, αὐτὸς χρεωστὴ νὰ τὸ ἀνακοινώσῃ, εἰ δὲ μὴ οἱ ἄνθρωποι ποτε δὲν θὰ τὸν γνωρίσουν καὶ δὲν θὰ τὸν τιμῶσιν. Εἶσαι ἀνόητος, εἰς ἡλικίαν νὰ διστάσῃς τῆς πτωχείας καὶ τῆς κενῆς τυκτικότητος ἐκεῖνον ποῦ κἀμνει, ἀντὶ νὰ τὸ μεταβάλῃς εἰς τὸ εὐπειθὲς ὄργανον τοῦ χαρακτήρος σου καὶ τῶν σκοπῶν σου.

Ἐκτιμῶμεν μόνον τὰς ἀσχολίας, εἰς τὰς ὁποίας ἀπὸ πολλοῦ ἀπονέμεται ὁ ἔπαινος τῶν ἀνθρώπων καὶ δὲν παρατηροῦμεν ὅτι πᾶν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἤμπορεῖ νὰ κάμῃ, ἐπιδέχεται Θεῖαν τῶ ὄντι ἐκτέλεσιν. Νομίζομεν ὅτι τὸ μεγαλεῖον διὰ παντός μετεδόθη εἰς μερικὸς τύπους καὶ συνφάνθη μὲ μερικὰ καθήκοντα καὶ συνεδέθη μὲ ὀρισμένα τινὰ ὑπουργήματα καὶ ἀφορμὰς καὶ δὲν βλέπομεν ὅτι ὁ Παγανίνης ἤμπορεῖ νὰ βγάλλῃ ἔκστασιν καὶ ἐνθουσιασμὸν ἀπὸ μίαν χορδὴν καρωμένην ἀπὸ ἔντρονον καὶ ὁ ἦρος ἀπὸ τὴν ἀφανῆ καὶ ἀθλίαν κατοικίαν τῶν γονέων του. Ἐκεῖνο, ποῦ ἡμεῖς ἀποκαλοῦμεν ἀφανῆ κοινωνίαν καὶ χυδαίαν καταγωγὴν, εἶνε ἡ κοινωνία καὶ ἡ καταγωγὴ, τῆς ὁποίας ἡ ποίησις δὲν ἐγράφη ἀκόμη, τὴν ὁποῖαν ὁμοῦς πρέπει σὺ μετ' ὀλίγον νὰ κάμῃς τόσο ἐπιφθονον καὶ διάσημον ὅσον τὸ ἐπιτρέπουν αἱ δυνάμεις σου. Εἰς τὰς ἐκτιμήσεις μας πρέπει νὰ βλέπωμεν τί μᾶς διδάσκουν οἱ βασιλεῖς. Περὶ τῶν καθήκοντων τῆς φιλοξενίας, περὶ τῶν οἰκογενειακῶν δεσμών, περὶ τῆς σημασίας τοῦ θανάτου ὁ βασιλικὸς οἶκος κἀμνει τὴν ἰδικήν του ἐκτίμησιν καὶ κάθε βασιλικὸς νοῦς θὰ κάμῃ τὸ ἴδιον. Νὰ ἔχῃς τὴν συνήθειαν νὰ ὀρίζῃς ἐκ νέου κάθε ἀξίαν — αὐτὸ εἶνε ὑψηλοφροσύνη.

Ἐκεῖνο, ποῦ κἀμνει ἕνας ἄνθρωπος, αὐτὸ καὶ ἔχει. Τί κοινὸν ἔχει μὲ τὴν ἐλπίδα ἢ τὸν φόβον;

ΧΗΝΕΣ

ΥΠΟ Δ. Φ. ΜΙΛΛΕ

Ἡ δύναμις του εἶνε μέσα εἰς τὸν ἴδιον. Νὰ μὴ θεωρῇ ὡς διαρκὲς κανὲν ἀγαθὸν ἐκτὸς ἐκεῖνου, τὸ ὁποῖον βάσιν ἔχει τὴν φύσιν του καὶ χρεωστὴ νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὸν ἴδιον ἐφ' ὅσον εἶνε. Τ' ἀγαθὰ τῆς τύχης ἤμποροῦν νὰ ἐρχονται καὶ νὰ παρέρχονται, ὡς τὰ φύλλα τοῦ θέρους, ἅς τὰ διασκορπίσῃ εἰς τοὺς ἀνέμους ὡς τὰ βραχύβια σημάδια τῆς ἀτελευτήτου γονιμότητός της. Ὅτι εἶνε ἰδικόν του ἐκεῖνο ἤμπορεῖ καὶ νὰ ἔχη. Τὸ δαμόνιον ἑνὸς ἀνθρώπου, ἡ ἰδιοφυία του, ποῦ τὸν διακρίνει ἀπὸ κάθε ἄλλον ἄνθρωπον, ἡ ἐπιδεκτικότης του διὰ μίαν κατηγορίαν ἐπιδράσεων, ἡ προτίμησις ἐκεῖνου, ποῦ ἀρμόζει εἰς αὐτὸν καὶ ἡ ἀπόρριψις ἐκεῖνου, ποῦ τοῦ εἶνε ἀχρηστον, ὀρίζουν δι' αὐτὸν τὸν χαρακτήρα τοῦ σὺμπαντος. Ἐνας ἄνθρωπος εἶνε μέθοδος, προῖοσα κατὰτάξις, εἶνε ἀρχὴ τῆς ἐκλογῆς, διότι ὅπου καὶ ἂν πηγαίη, συναθροίζει ἐκεῖνο, ποῦ εἶνε ὁμοῖόν του. Ἀπὸ τὴν πολλότητα, ποῦ εἶνε γύρω του καὶ τὸν περιστοιχίζει, αὐτὸς λαμβάνει μόνον τὸ ἰδικόν του. Ὁμοιάζει ἕνα ἀπὸ ἐκείνους τοὺς κορμούς τῶν δένδρων, ποῦ τοὺς ἐκτείνουν ἀπὸ τὴν ὀχθὴν εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ διὰ τὰ συλλέξουν τὰ ξύλα, τὰ ὁποῖα παρασύρει τὸ νερόν, ἢ τὸν μαγνήτην μεταξὺ τῶν συντριμ-

μάτων τοῦ χάλυβος. Ἐκεῖναι αἱ πράξεις, λόγοι καὶ πρόσωπα, ποῦ ἐντυπώνονται εἰς τὴν μνήμην του χωρὶς νὰ εἰμπορῇ νὰ εἰπῇ διατί, μένουν διὰ τὸν λόγον ὅτι ἔχουν μίαν σχέσιν μὲ αὐτόν, ἡ ὁποία εἰς δὲν κατενοήθη ἀκόμη, δὲν θὰ εἰπῇ ὅτι καὶ εἶνε ὀλιγώτερον πραγματικὴ. Εἶνε δι' αὐτὸν σύμβολα τῆς ἀξίας, ἐπειδὴ ἤμποροῦν νὰ ὑποδηλοῦν ἐδάφη τῆς συνειδήσεώς του, διὰ τὰ ὁποῖα αὐτὸς μάτην θ' ἀνεξήτει ν' ἀνεύρῃ λόγους εἰς τὰς καθιερωμένας εἰκόνας τῶν βιβλίων καὶ ἄλλων ἀνθρώπων. Ἐκεῖνο, ποῦ κινεῖ τὴν προσοχήν μου, πρέπει καὶ νὰ τὸ ἔχω, ὅπως ἐξέρχομαι πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος κρούει τὴν θύραν μου, ἐν ᾧ πλείστοι ἄλλοι ἐπίσης ἀξιόλογοι ὡς αὐτὸς περνοῦν ἀπὸ τὴν θύραν μου χωρὶς νὰ δώσω εἰς αὐτοὺς καμίαν προσοχήν. Ἀρκεῖ, ποῦ αὐταὶ αἱ λεπτομέρειαι μοῦ ὀμιλοῦν. Μερικὰ ἀνέκδοτα, μερικὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα, μία συμπεριφορὰ, ἐν πρόσωπον, μερικὰ δευτερεύοντα συμβάντα ἐνεργητικῶς εἰς τὴν μνήμην σου μὲ τόσην ἔντασιν, ἡ ὁποία δὲν συμβιβάζεται καθόλου μὲ τὴν φαινομενικὴν τῶν σημασίαν, εἰς τὰ μετρήσιμα μὲ τὰ συνήθη μέτρα. Ἀναφέρονται εἰς τὴν ἰδικήν μου ἐμφυτον ἰδιότητα. Ν' ἀφήσῃς ὅλην τὴν τὴν βαρύντητα καὶ

πρόσεξε να μη τ' απορρίψης και να μην αποβλέψης εις τα συνήθως καθιερωμένα παραδείγματα και γεγονότα. Εκείνο, που η καρδιά σου θεωρεί μέγα, εινε μέγα.

Εφ' όλων των πραγμάτων, τα οποία συμφωνούν με την φύσιν του και με το πνεύμα του, ο άνθρωπος έχει το απόλυτον δικαίωμα. Από παντού ημπορεί να πάρη, οτι άνήκει εις την πνευματικήν του ιδιοκτησίαν και τίποτε άλλο δεν ημπορεί να πάρη, εστω και αν ηναι δλαι αι θύραι ανοικται, και πασα δύναμις των ανθρώπων δεν ημπορεί να τον εμποδίση από του να πάρη τόσον πολλά. Εινε μάταιον να προσπαθής να φυλάξης ένα μυστικόν εις εκείνον, ο οποίος δικαιοῦται να το γνωρίξη. Λέγεται μοναχό του. Η ψυχική εκείνη διάθεσις, εις την οποία ημπορεί να μάς περιγαγή εις φίλος, εινε εκδήλωσις του κράτους του εφ' ημών. Επί των ιδεών της ψυχικής εκείνης διαθέσεως έχει εν δικαίωμα και ημπορεί να εκβίαση όλα της τα μυστικά. Αυτό εινε νόμος, τον οποίον εφαρμόζουν οι πολιτικοί άνδρες εις την πράξιν. Όλαι αι φρικαλεότητες της Γαλλικής δημοκρατίας, αι οποίαι είχαν εμπνεύσει τόσον φόβον εις την Αυστριαν, δεν κατώρθωσαν να επιβληθούν εις τους διπλωμάτας της. Ο Ναπολέων όμως εστειλε τον κύριον de Narbonne εις την Βιέννην, ο οποίος άνήκων εις την τάξιν των ευπατριδών, είχε την ήθικην, τους τρόπους και τους τίτλους της τάξεως ταύτης, επειδή, καθώς ελεγεν, εινε απαραίτητον να στείλη εις την παλαιαν αριστοκρατίαν της Ευρώπης άνδρας από τους κύκλους, οι οποίοι πραγματικώς αποτελούν εν ειδος μυστικής εταιρείας. Ο κύριος de Narbonne εμνήθη εις διάστημα ολιγώτερον των δύο εβδομάδων εις όλα τ' απόκρυφα της αυτοκρατορικής αλληής.

Τίποτε δεν φαίνεται τόσον εύκολον, όσον το να όμιλης και να γίνεσαι καταληπτός. Και όμως ημπορεί να εύρη τις επί τέλους οτι αυτό εινε το ισχυρότερον πρόχωμα και ο στερεώτερος δεσμός, — οτι έγινε καταληπτός και εκείνος, που παρεδέχθη μιαν γνώμην, ημπορεί να εύρη εις αυτήν τα όηληρότερα δεσμά.

Εάν ένας διδάσκαλος έχη μιαν πεποίθησιν, την οποίαν θέλει να κινήη, οι μαθηται του θα κατηχηθούν και εις αυτήν τόσον όσον και εις οποιανδήποτε άλλην, που θέλει να φανερώση. Εάν χύσης νερόν εις εν δοχείον με διαφόρους γύρους και γωνίας, εινε μάταιον να λέγης: θέλω να το χύσω μέσα εις αυτόν ή εις εκείνον τον γύρον — το νερόν θα φθάση εις το ίδιον ύψος εις όλους τους γύρους. Οι άνθρωποι αισθάνονται και αποδεικνύουν δι' έργων τας συνεπειας της διδασκαλίας σου χωρίς να ημπορούν ν' αποδείξουν πως απορρέουν από αυτήν. Δειξέ μας ένα τόξον

του κύκλου και ο κύκλος μαθηματικός θα σχηματίση όλόκληρον το σχήμα. Πάντοτε από το όρατόν συμπεραίνομεν το άόρατον. Δι' αυτό και η πλήρης συνεννόησις, που επικρατεί μεταξύ των σοφών ανθρώπων διαφόρων γενεών. Δεν ημπορεί κανείς να θάψη το πνεύμα και τας ιδέας του τόσον βαθιά εις το βιβλίον του, ώστε να μη τας ανακαλύψουν ο χρόνος και οι όμόφρονές του. Ο Πλάτων είχε μιαν απόκρυφον διδασκαλίαν, δεν εινε; Τι απόκρυφον ημπορεί να έχη από τα μάτια του Βάκωνος ή του Μονταίνιου ή του Καντίου; Δι' αυτό ελεγεν ο Αριστοτέλης περι των έργων του: «εδημοσιεύθησαν και δεν εδημοσιεύθησαν».

Κάνεις δεν ημπορεί να μάθη εκείνο, που δεν εινε προητομασμένος να μάθη, όσονδήποτε πλησίον εις τους όφθαλμούς του και αν ηνε το αντικείμενον. Ο χημικός ημπορεί και τα πολυτιμότερα μυστικά του να φανερώση εις ένα ξυλουργόν, ο οποίος δι' αυτών δεν θα γίνη σοφώτερος, — μυστικά, τα οποία κατ' ούδενά τρόπον θα μετέδιδεν εις άλλον χημικόν. Ο Θεός μας προφυλάσσει πάντοτε από ιδέας, δια τας οποίας δεν είμεθα ακόμη ώριμοι. Μια σκέπη εμποδίζει τα μάτια μας να ιδούν πράγματα, τα οποία μάς ατενίζουν κατά πρόσωπον, εως ου να έλθη η ώρα, που το πνεύμα μας θα ηνε ώριμον δι' αυτά: τότε δε τα βλέπομεν και ο καιρός, που δεν τα εβλέπαμεν, μάς φαίνεται σαν όνειρον.

Όχι εις την φύσιν, αλλά εις τον άνθρωπον εινε το κάλλος και όλη η αξία, που βλέπει. Ο κόσμος εινε πολυ άθεος και όλην του την λάμψιν την χρωσται εις αυτήν την ψυχήν, που όλα τα ξεψώνει και τα χουσόνει. «Η γη γεμίζει τους κόλπους της με λαμπρά χαρίσματα», τα οποία δεν εινε ιδικά της. Η κοιλιά των Γεμπών, το Τιβολι και η Ρώμη εινε χώμα και νερόν, βράχοι και ουρανός. Και εις πλείστους άλλους τόπους υπάρχουν επίσης χώματα και βράχοι και νερόν, αλλά δεν μάς συγκινούν.

Οι άνθρωποι δεν εινε καλλίτεροι ενεκα του ήλιου και της σελήνης, του όρίζοντος και των δένδρων, απαράλλατα καθώς δεν παρετηρήθη εως τώρα οι θυρωροι των Μουσείων της Ρώμης ή οι ύπηρέται διασήμων ζωγράφων να έχων υψηλότερας ιδέας ή οι βιβλιοθηκάριοι να ηνε σοφώτεροι από τους άλλους ανθρώπους. Υπάρχει κάποια μαγεία εις την διαγωγήν ενός μορφωμένου και εύγενούς ανθρώπου, ο οποίος εινε χαμένος δια τα μάτια του χονδρού και προστύχου ανθρώπου — όμοιος με τα άστρα εκείνα, των οποίων το φώς δεν εφθάσεν ακόμη εις ημάς.

Ο άνθρωπος μπορει να ιδη εκείνο, που παράγει ο ίδιος. Τα όνειρά μας εινε η συνέχεια

της ξυπνητής μας συνειδήσεως. Αι όπτασιαι της νυκτός έχουν σχέση με τα όράματα της ημέρας. Φοβερά όνειρα εινε υπερβολαι των άμαρτιών της ημέρας. Τας κακας κλίσεις μας βλέπομεν να ενσαρκώνονται εις τερατώδεις μορφασμούς. Εις τας Άλλεις ο όδοιπόρος βλέπει ενίοτε την σκιάν του να μεγαλώνη γιγαντιαίως εις τρόπον ώστε κάθε κίνησις της χειρός του να προκαλή φρίκην. «Παιδιά μου», ελεγεν ένας γέρων προς τους υιούς του, οι όποιοι είχαν ιδη με τρόπον μιαν μορφήν εις το σκοτός του προαυλίου, «παιδιά μου, ποτε δεν θα ιδητε τίποτε, που να ηνε χειρότερον από σας τους ίδιους». Όπως εις τα όνειρα, έτσι και εις όχι ολιγώτερον πρόσκαιρα συμβάντα του κόσμου κάθε άνθρωπος βλέπει τον εαυτόν του να προσλαμβάνη γιγαντιαίας διαστάσεις, χωρίς να γνωρίξη οτι το τέρας αυτό εινε αυτός ο ίδιος. Το καλόν συγκρινόμενον με το κακόν, που βλέπει, έχει την ίδιαν σχέση όπως η καλοσύνη του με την κακίαν του. Κάθε ιδιότης του πνεύματός του μεγαλοποιείται εις κάποιον γνώριμον, επίσης δε και κάθε όρμη της καρδιάς του. Όμοιάζει την χιαστήν δενδροφυ-

τείαν, εις την οποίαν πάντοτε μετρούν πέντε, — έξ ανατολών, εκ δυσμών, από βορρά και από νότον, ή μιαν ακροστιχίδα, η οποία εις την αρχήν, εις το μέσον και εις το τέλος διδει εν όνομα. Και διατι όχι; Προσκολλάται εις εν πρόσωπον και αποφεύγει εν άλλο, καθόσον του εινε όμοιον ή άνόμιον, και επίζητει τον εαυτόν του εις τους φίλους του και μάάλιστα εις την συμπεριφοράν του και εις τας πράξεις του, εις τας συνηθείας του και εις τας όρέξεις και τέλος παρουσιάζεται παντού με τοιοῦτον τρόπον, ώστε να έχης πιστήν την εικόνα του, εαν προσβλέψη την κατάστασιν και τας σχέσεις του.

Ημπορεί να διαβάξη εκείνο, που γράφει. Τι μποροῦμεν να ιδωμεν και ν' αποκτήσωμεν εκτός εκείνου, που είμεθα; Παρετήρησες ένα φρόνιμον άνθρωπον πως ανεγίνωσκε τον Βιργίλιον. Καλά, ο συγγραφεύς εκείνος εινε χίλια διάφορα βιβλία δια χίλια διάφορα πρόσωπα. Πάρε το βιβλίον εις τας δύο χειράς σου και διάβασε όσον θέλεις, ποτε δεν θα εύρης εκείνο, που εύρίσκω εγω. Εάν ένας νοήμαν αναγνώστης ήθελε να έχη το μονοπάλιον της σοφίας και της απολαύ-

σεως ἐξ αὐτῆς, δὲν θὰ ἦτο περισσότερο βέβαιος περὶ αὐτῆς τώρα, ὅπου τὸ βιβλίον μετεφράσθη εἰς τὸ ἀγγλικόν, παρὰ ἐὰν ἦτο φυλακισμένον εἰς τὴν γλώσσαν τῶν κατοίκων τῆς Βορνεού. Τὸ καλὸν βιβλίον εἶνε ὅπως καὶ ἡ καλὴ συναναστροφή. Φέρε ἓνα χυδαῖον ὑποκείμενον εἰς κύ-

κλον ἀνθρώπων μὲ ἀληθινὴν μόρφωσιν καὶ ὁ κόπος σου θὰ ἦνε χαμένος· δὲν εἶνε ὁμοίος τῶν. Κάθε κοινωνία μόνη τῆς προφυλάσσεται. Εἶνε ἐντελῶς ἀπρόσβλητος καὶ αὐτὸς δὲν ἀνήκει μεταξὺ ἐκείνων, ἂν καὶ μὲ τὸ σῶμά του εἶνε μέσα εἰς τὸ ἴδιον δωμάτιον.

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές] Μεταφραστὴς Θ. Χ. ΦΑΩΡΑΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΣ—ΤΑ ΔΕΝΔΡΑ ΤΗΣ ΑΚΤΗΣ

Η Φύσις ἀντιδρῶσα εἰς τὴν ζωὴν τῶν ὄντων, τὰ ὁποῖα αὐτὴ ἢ ἰδίᾳ ἐγέννησεν, εὖρε τὸν θαυμαστότερον τρόπον νὰ δυναμώη τὰς ζωϊκὰς αὐτῶν βιολογίας. Οὕτως ἐκδηλώνει τὴν ἀγάπην τῆς πρὸς τὰ τέκνα τῆς μὲ τρόπον ἀπροσδόκητον καὶ ὁμοιάζοντα μὲ τὸ μῖσος. Ἡ ἀγάπη τῆς γίνεται ἀφορμὴ ἀτελειώτων γεννήσεων καὶ ὁ πόλεμος εἶναι τὸ μέσον τῆς ἰσχυροποιήσεως, τῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς προόδου τῶν ὄντων μὲ τὸν θάνατον ξαναεῶνει ἀκαταπαύστως τὴν ζωὴν καὶ μὲ τὴν ἀντίδρασιν κάμνει τὴν ἐπιλογὴν τῶν εἰδῶν· ὁ ἔρωτις τῆς εἶναι, ἡ ἀφθονία καὶ ἡ ποικιλία τῶν μορφῶν, ὁ ἐλλειψισμὸς καὶ ἀπάνω ἀπὸ ὅλα ἡ δύναμις σχεδὸν εἶναι τὸ ἀποκλειστικὸν θέαμα, εἰς τὸ ὅποιον ἀρέσκειται, ἡ δύναμις καὶ ἡ διαρκὴς ἐπιθυμία τῆς εἶναι ἡ αἰωνιότης. Εἶναι, ὡσάν ὁ θεὸς διαλογισμὸς τῆς Θετίδος, ἡ ὁποία ἔκαιε μέσα εἰς τὰς φλόγας τὸ τρυφερὸν σῶμα τοῦ Ἀχιλλέως, διὰ νὰ τὸν κάμῃ ἄτρωτον. Οὕτως ὅλα τὰ ὄντα περίξ ἀναπτύσσονται μέσα εἰς διαρκῆ πάλην· κάθε τι, ποῦ ἔχει τὰ στοιχεῖα νὰ ζῆσῃ, ἔτσι ἰσχυροποιεῖται καὶ μεγαλύνεται· ἔτσι ὅλα ἀναπτύσσονται τείνοντα διαρκῶς πρὸς μίαν τελειότητα· ἡ τελειότης εἶναι ἡ διαρκὴς φιλοδοξία τῆς φύσεως καὶ πρὸς αὐτὴν τείνει ἀκαταπαύστως. Κάθε τι ποῦ παρέπεσεν ἀτελὲς κάμπτεται μέσα εἰς τὸν ἀγῶνα, ὑποχωρεῖ μέσα εἰς τὰ βέλη, τὰ ὁποῖα τοῦ ἔρχονται πανταχόθεν καὶ ἐξαφανίζεται· ἀποστρέφεται τὴν ἀδυναμίαν· αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλάνθαστος δοκιμασία τῆς, μὲ τὴν ὁποῖαν δοκιμάζει τὴν τελειότητα τῶν πλασματῶν τῆς· αὐτὴ ἢ σκληρότης εἶναι ὁ πλέον προτιμημένος τρόπος τῆς ἀντιγνωσίας τῆς καὶ τῆς ἀντοτελειοποιήσεως. Καὶ ὅλα τὰ ὄντα, τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ φέρουν τὰ ἴχνη αὐτῶν τῶν ἀγῶνων καὶ αὐτῶν τῶν πληγῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐξασθενίζον ἢ δυναμώνουν. Τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ μέσα εἰς τὸν ἀγῶνα τοὺς ἀποκοῦν τὰ ὅπλα τοὺς, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν ζωτικὴν τοὺς δύναμιν· μέσα εἰς τὸν ἀγῶνα ἔμαθον νὰ εἶναι πολεμιστὰ καὶ νὰ εἶναι ἀκαμπτὰ, πρῶτα τὸ ὅποιον εὐνοεῖ τὴν ζωικὴν τοὺς ἀφθονίαν καὶ τοῖς παρέχει τὸ θάλασσον τῆς κα-

θημερινῆς νύκτας καὶ τῆς καθημερινῆς ὑπάρξεως. Οὕτω τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα ἐγέννησεν καὶ γεννοῦν ἀκαταπαύστως εἰς τὰς λόχμας καὶ τὰς μυστικὰς κρύπτας ἢ ὑπὸ τὸ φῶς καὶ ὅπου ὑπάρχει ἡ θερμότης τῆς δημιουργίας, αἱ ἀδῶρητες ἀπειρες μητέρες, ποῦ πάντα ἐγκυμοῦν καὶ πάντα βράζουν μέσα εἰς τὸν πυρετὸν τῶν γεννήσεων· οὕτω τὰ ζῶα, ὅταν πλακώσουν τὰ ψύχη, σκεπάζονται μὲ βαρῆα γουναριὰ καὶ ξεντύνονται τὸ καλοκαῖρι ἢ ντύνονται μὲ λεπτὰς γάβες. Τὰ δένδρα, ποῦ γεννῶνται σιωπηλὰ ἀπὸ τὸ χῶμα μέσα εἰς τὴν ἔκστασιν τῆς δημιουργίας, αὐτοὶ οἱ συλλογισμένοι κάτοικοι τοῦ ὑπαίθρου· εἶναι πρῶτα τρυφερὰ καὶ νελευαῖα ὄντα, ὕστερα γίνονται τραχεῖς πολεμιστὰ, σκοτεινοὶ στοιχειομάχοι, σκεπάζονται μὲ βαρεῖα ὅπλα, ὅλο τὸ κορμὶ τοὺς κρύβεται μέσα σὲ ἀδιαπέραστες ἐσπίδες, εἶναι φυλαγμένοι ἀπὸ τὴν κορφή ἕως εἰς τὰ νύχια μὲ ἀδιάβροχες φλούδες καὶ λέπια. Ἀγωνίζονται τὴ νύκτα μὲ τοὺς βορριάδες καὶ μὲ τὰ ψύχη, ἀκαμπτὰ παλεύουν μὲ ὅλα τὰ στοιχεῖα, ὡσάν πρωτόγονοι. Ὅσον περισσότερο ἀπάνω τρικυμίζονται τόσο βαθύτερα κάτω ἀπλώνουν τὰς ῥίζας τῶν, τόσο περισσότερο ἰσχυροποιῶνται εἰς ὅλα τὰ μέλη τῶν, τόσο ὑψηλότερα σηκώνονται πρὸς τὰ ὕψη.

Ἀλλὰ δὲν ἀντέχουν πάντοτε μὲ τὸν ἴδιον τρόπον· ἄλλοτε καταβάλλοντα μέσα εἰς τὸν ἡρωϊκὸν ἀγῶνα· ἄλλοτε παθαίνουν βαθεῖας βλάβας, διαστροφὰς καὶ χρόνιον μαρασμὸν· μία μικρὴ γωνία τοῦ θεάματος εἶναι ἡ σκηνή, ἢ ὁποῖα γίνεται κοντὰ εἰς τὴν θάλασσαν· ἓνα μέρος ἀπὸ τὸν ἀπέραντον ἀγῶνα· τῆς ἀγωνίζονται μὲ τὴν θάλασσαν τὰ δένδρα τῆς ἀκτῆς· πῶς ἀντιστέκονται ἡρωϊκὰ καὶ πῶς ἀποθνήσκουν μέσα εἰς τὴν ἀπελπισμένην προσπάθειαν διὰ τὴν ζωὴν, αὐτοὶ οἱ θεοτικοί, οἱ ἀκούμητοι καὶ ἀκούραστοι ἀγωνισταί. Πολλοὶ θὰ ἔχουν παρατηρήσῃ τὴν χαρακτηριστικὴν ὄψιν, τὴν ὁποῖαν παρουσιάζουν τὰ δένδρα, ποῦ γειτονεῦσιν μὲ τὴν θάλασσαν· λυγισμένα, ἀλλόκοτα στριφογυρισμένα, ὁμοιάζουν σὰν νὰ θέλουν νὰ ἐλποῦν διὰ τὸ πλησίασμα τοῦ μεγάλου τυράννου, ὁ

ὁποῖος ὀπισθὲν τοὺς μυκᾶται καὶ ταράσσεται καὶ διὰ τὴν πίεσιν τῆς πνοῆς του, ἢ ὁποῖα τὰ περιτυλίσει καὶ τὰ συνθλίβει ὀδυνηρῶς. Ἐὰν δὲν ἐκρατοῦντο ἀπὸ τὰς ῥίζας τῶν, ὅπως εἶπε κάποιος, προφανῶς θὰ ἐφρευγον κιντᾶζον πρὸς τὴν γῆν, τεντώνοντα πρὸς αὐτὴν μὲ πάθος, εἶναι ὡς νὰ τὴν ἐπικαλοῦνται εἰς βοήθειαν, γυρίζουν τὴν ῥάχιν πρὸς τὸν ἐχθρόν, φαίνονται ἔτοιμα νὰ τραποῦν εἰς ἀτακτον φυγὴν, ξεφρενιασμένα. Διπλώνουν, λυγίζουν ἕως εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ καρφωμένα στὴ θέσῃ τοὺς δέρνοντα μέσα εἰς τοὺς ἀνέμους τῆς τρικυμίας. Ὅσοι ἐπρόσεξαν τὸ θέαμα καὶ ἐπεχείρησαν νὰ τὸ ἐξηγήσουν, εἰς τρεῖς συνεργοὺς ἀποδίδουν τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτῶν τῶν παραμορφώσεων τῶν παρακτῶν δένδρων. Πρῶτον εἰς τὴν γεινιάσιν τῆς θαλάσσης· διὰ τῆς ἐπιδράσεως, τὴν ὁποῖαν ἐξασκεῖ τὸ θαλάσσιον ἄλας· δεύτερον εἰς τὸν ἀνεμον καὶ τρίτον εἰς τὴν ἄμμον. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ θαλάσσιου ἄλατος φαίνεται ὅτι εἶναι ἀναμφισβήτητος· γίνεται αἰσθητὴ εἰς μεγάλας ἀποστάσεις ἀπὸ τῆς παραλίας, εἰς 40 χιλιόμετρα καὶ μάλιστα ἕως εἰς 80 χιλιόμετρα. Πράγματι ἐν καιρῷ τρικυμίας καὶ θαλασσοταραχῆς, ὁ ἀφρὸς τῶν κυμάτων μεταφέρεται πολὺ μακρὰν καὶ ἐπικαθῆται, ὡσάν χονδρὰς νιράδες χιόνος, εἰς τὰ φύλλα καὶ εἰς τὰς βελόνας τῆς παραθαλασσίας πίτνης. Τὰ φύλλα καὶ οἱ βλαστοὶ ἀποβαίνουν εἰς αἰτίας αὐτοῦ σὺν τῷ χρόνῳ εὐπαθέστεροι καὶ οἱ βλαπτικοὶ σφάλμας ἐλογωοῦνται ἀπὸ τοὺς τραυματισμένους ἰστούς, ἀλλοιώνουν τὴν φυσικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ φυτοῦ. Κατὰ τὰς παρατηρήσεις, ποῦ ἔγιναν, ἡ ἐνέργεια, τὴν ὁποῖαν ἐξασκεῖ τὸ θαλάσσιον ἄλας, ἰδίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν παραθαλασσίων πεύκων, εἶναι ἐντελῶς ἐξακριβωμένη. Ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ κορμὸς τοῦ πεύκου παρουσιάζει ἀλλεπαλλήλους καμπὰς μὲ γωνίας πολὺ ἀποτόμους καὶ ὀξείας, αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς σειρᾶς παραπλεύρων κλάδων καὶ τὸν βαθμιαῖον θάνατον τῆς ἀκρας

ἐκάστον προηγουμένου στελέχους ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἄλατος. Αὐτὴν τὴν σειρὰν τῶν ἀποτόμων γωνιῶν διαδέχεται ἓνα μέρος ἀπλῶς καμπυλωμένον εἰς τόξον κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἦτον ἀνοικτόν· αὐτὸ εἶναι μία νέα περίοδος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ δένδρου, δλιγώτερον ἐπίπνοος, τῆς ὁποίας ὁ ἀνεμος εἶναι ὁ κυριώτερος παραγωγός. Ἐνῶ αἱ ἀπότομοι καμπὰι διευθύνονται ὀλίγον πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις, αὐτὸ τὸ τοξωτὸν μέρος εἶναι πάντοτε ἐστραμμένον πρὸς τὴν διευθύνσιν, τὴν ὁποῖαν ἀκολουθεῖ ὁ κυριαρχῶν ἀνεμος τοῦ τοπίου. Οἱ κλάδοι, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τὰ ζῶντα μέρη τοῦ δένδρου, ἀντὶ νὰ ἀυξήσουν εἰς ὕψος, ἀκολουθοῦντες τὸν ἀρνητικὸν γεωτροπισμὸν, κάμπτονται πρὸς τὸ ἔδαφος. Τότε παρεμβαίνει ὁ τρίτος παράγων, ἡ ἄμμον, ἢ ὁποῖα πολὺ ταχέως σκεπάζει τὸ μέρος τοῦ κλάδου, τὸ ὁποῖον ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς γῆς καὶ τὸ καθιλώνει ἐκεῖ. Αὐτὸς ὁ κλάδος, ὄντας τοιοῦτοτρόπως προφυλαγμένον, συγκεντρώνει εἰς ἑαυτὸν ὅλην τὴν φυτικὴν ἰκμάδα τοῦ δένδρου καὶ ξανασηκώνεται μὲ νέαν δύναμιν, ἔτοιμος νὰ ξαναρχίσῃ τὸν ἀγῶνα διὰ τὸ θάλασσον τῆς ὑπάρξεως· μάλιστα σηκώνεται μὲ τόσο νέαν ἀμύνην, ὥστε θὰ ἤμπορούσε νὰ νομίση κανεὶς ὅτι πρόκειται περὶ νέου πεύκου, τὸ ὁποῖον βγαίνει θριαμβευτικὰ ἀπὸ τὸ ἔδαφος. Ἀλλὰ ἡ ἐνέργεια τῆς ἄμμον δὲν περιορίζεται ἕως ἐδῶ· ἔχει ἀκόμη μίαν ἐπενέργειαν μηχανικὴν ἀγνωστον πρότερον. Ὡθουμένη δηλ. ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἢ ἄμμον, ἀποτρίβει μὲ ἐνεργητικότητα τὴν ἐπιφάνειαν τῶν στελεχῶν, ὥστε καταντᾷ νὰ φθείρῃ ἐντελῶς τὸν φλοιὸν καὶ νὰ ἀπογυμνώσῃ τὸ ξύλον. Αὐτὴ ἡ μηχανικὴ ἐνέργεια τῆς ἄμμον δὲν εἶναι πολὺ καταφανὴς ἐπὶ τοῦ πεύκου, διότι ἔχει φλούδαν πολὺ τραχεῖαν καὶ ἀνθεκτικὴν. Ἀλλὰ δὲν φθοίνεις, οἱ ὁποῖοι ἐφρυτεύθησαν εἰς τὴν παραθαλασσίαν ἄμμον, ἐσκοτώθησαν εἰς διάστημα ὀλιγώτερον τῶν δύο ἐτῶν μόνον καὶ μόνον ἀπὸ αὐτὴν τὴν προστριβὴν.

ΑΒΓ.

Φ Ο Β Ε Ρ Α

Ἀλυχταί καὶ ρυάζεται
Τὸ μεσονύχτι ἢ σκύλα —
Σύγκρυο, ἀνατριχίλα,
Σφίγγεται ἢ καρδιά.

Μὲς τὸν καλαμιῶνα
Ὁ βορριάς τρικύμισε,
Ρέκαξε καὶ χύμησε
Πρὸς τὴ λαγκαδιά.

Ρυάζεται καὶ αὐτιάζεται
Μὲς τὸ σκοτάδι ἢ σκύλα —
Σύγκρυο, ἀνατριχίλα,
Σφίγγεται ἢ καρδιά.

Τὸ κρυφὸ τὸ μήνυμα
— Τὸ ἀκούς; — ἀνταριασμένος,
Βραχνὰ σὰ μεθυσμένος
Κυλάει ὁ γέρο-ξεροῖς.

[1910]

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΜΑΡΗ-ΚΛΑΙΡ*

— ΜΥΦΙΣΤΟΡΗΜΑ —

Επειτα από λίγες ημέρες, την ώρα που γυρίζαμε στο κτήμα, ένα πρόβατο που πήγαινε κοντά στο φράχτη, τινάχθηκε μ' ένα πελώριο πήδημα. Πλησίασα και είδα πώς έτρεχε ή μύτη του αίμα. Είπα πώς κάποιο αγνάδι το είχε αγκυλώσει το έπλυνα και ούτε το ξανασυλλογίσθηκα. Την άλλη μέρα τρώμαξα, όταν το είδα. Το κεφάλι του ήταν μεγάλο όσο και το σώμα του σχεδόν. Έβαλα μιὰ φωνή. Έτρεξε ή Μαρτίνα και έβαλε κ' εκείνη τις φωνές. Τότε έτρεξαν όλοι από το σπίτι. Τους διηγήθηκα τὰ χθεσινά, και ο νοικοκύρης είπε πώς κάποια έχιδνα θά το είχε δαγκώσει.

Έπρεπε να του κάνουμε πλυσίματα και να μείνη κλεισμένο ως που να περάση το πριξίμο.

Ήμουν πολύ εὐχαριστημένη να περιποιηθῶ το καυμένο το πρόβατο, μὰ όταν βρέθηκα μονάχη, μ' έπιασε φόβος.

Το πελώριο αυτό κεφάλι, που κουνιόταν απάνω στο μικρό αυτό σώμα, μ' έκανε σαν τρελή. Τὰ μάτια μεγάλα, το στόμα άτελειώτο, και τ' αυτιά ίσια και άκίμπτα, σχημάτιζαν ένα τέρας, που δύσκολα μπορεί κανείς να το φαντασθῆ. Στεκότανε όλοένα στη μέση της στάνης, σαν να φοβότανε μη τυχόν και χτυπήση πάνω στον τοίχο. Θέλησα να το πλησιάσω με τη σέηρι, πώς ήταν πρόβατο. Μόλις γύριζε προς το μέρος μου, έτρεχα σαν τρελή στην πόρτα. Και το λυπόμουνα πολύ. Ήταν στιγμές, που νόμιζα, βλέποντας το κεφάλι αυτό να κουνιέται δεξιά και αριστερά, πώς μου έκανε παράπονα. Τότε κάτι μέσα μου γκρομίζοτανε και μ' έπιανε σαν τρέλα. Ένοιωθα πώς θά ήμουν ικανή να το άφησω να πεθάνη από την πείνα.

Τὰ είπα όλα στο βουκόλο και δέχτηκε να περιποιηθῆ αυτός το πρόβατο, ένόσω ήταν πρισιμένο. Με περίτλαιζε και δεν καταλάβαινε, πώς μπορούσε να με τρομάξη τόσο πολύ ένα πρόβατο άρρωστημένο.

Ήρθε περίστασις να του αποδώσω το καλό, που μου έκαμε, και εὐχαριστήθηκα πολύ.

Ένα πρωί, την ώρα, που έλυσε τον ταύρο, σκόνταψε κ' έπεσε μπροστά στο ζῶ. Ο ταύρος τον μύρισε άνοιγοκλειόντας τὰ ρουθούνια. Ήταν νέο ζῶ, που το είχαν μεγαλώσει στο κτήμα και που άρχιζε να άγριεύη.

Ο βουκόλος φοβισμένος από τη στιγμή αυτή που είχε άγριέψει, ήταν βέβαιος πώς ο ταύρος δεν θά ξεχνοῦσε ότι τον είχε ιδῆ μιὰ φορά καταγῆς μπροστά του.

Ήθελα να του βγάλω την ιδέα, μὰ δεν ήξερα τί να του ελπῶ. Και μου έκανε μεγάλην έντύπωση, που τον είδα έξαφνα τόσο γέρο: είχε πέσει χάμω το καπέλο του, και πρώτη φορά τότε είδα πώς τὰ μαλλιά του ήταν κάτασπρα.

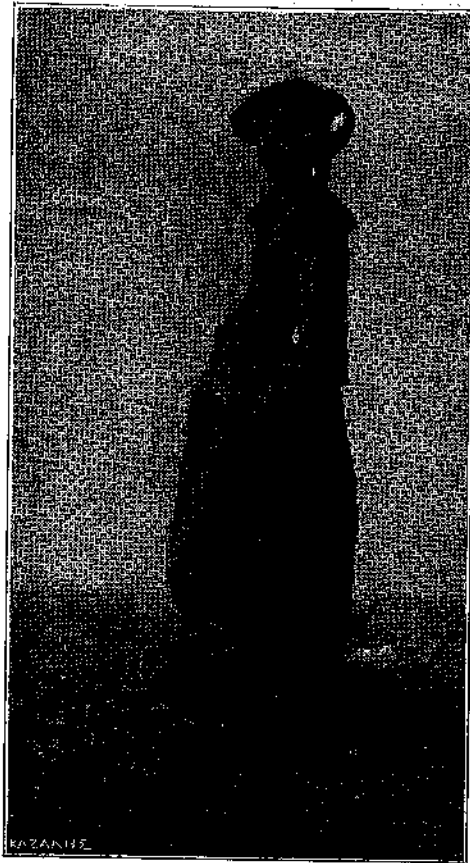
Όλη την ημέρα τον συλλογίζομουνα, και το πρωί, ένόσω οι άγελάδες έβγαιναν έξω μία-μία, δεν κρατήθηκα και μπήκα στο κατώι.

Ο βουκόλος ένάταζε όλοένα τον ταύρο, που τραβούσε άνυπόμονα την άλυσίδα του. Πλησίασα, χείδεψα το ζῶ και το έλυσα.

Ο βουκόλος το άφησε να περάση, ο ταύρος βγήκε σαν τρελός, με κύταξε ο βουκόλος με άπορία και τον άκολούθησε κουτσαίνοντας.

Φοβόμουνα, πολύ λιγώτερο τον ταύρο, παρά το πρόβατο το πρισιμένο, και κάθε μέρα έμπαινα στο κατώι φροντίζοντας να μη με ίδουñ.

Όμως ο Εὐγένιος με είδε. Με πήρε κατά

ΧΩΡΙΚΗ

ΥΠΟ ΡΟΥΦ ΜΙΛΛΕ

μέρος και κυτάζοντάς με κατάματα με τὰ μικρά του μάτια, είπε:

— Γιατί λύνεις έξυ τον ταύρο;

Φοβήθηκα να πῶ την άλήθεια μη τυχόν και μαλώση τον βουκόλο, προσπάθησα κάτι να πῶ, μὰ δεν βρήκα τίποτε. Άρχισα να λέγω πώς δεν τον έλυνα εγώ. Τότε ο Εὐγένιος περιπαιχτικά μου είπε:

— Μη τυχόν και είσαι ψεύτρα;

Του τὰ είπα άμέσως όλα και, το επόμενο Σάββατο, ο ταύρος πουλήθηκε.

Πολλές φορές παρατήρησα πόσο καλός ήταν σε δλους. Αν ο νοικοκύρης είχε διαφορές με τους εργατες του, καλούσε τον αδερφό του να τους συμβιάση.

Έκανε την ίδια εργασία, που έκανε και ο κύρ Σιλβαίν. Δεν ήθελε όμως να πάη στην αγορά: έλεγε πώς δεν θά ήταν ικανός να πουλήση ούτε ένα κεφάλι τυρί.

Περπατούσε άργά, κουνάμενος, σαν να ήθελε να ρυθμίση το βάδισμά του με το βάδισμα των βωδιών του.

Όλες σχεδόν τις Κυριακές τις περνούσε στο Άγιον Όρος. Όταν ήταν πολύ κακός καιρός, έμενε στο σπίτι κ' εδιάβαζε, στη μεγάλη σάλα. Τον παραμόνευσα πολλές φορές με την έλπίδα να ξεχάση το βιβλίο του: ποτέ όμως δεν το λημονοῦσε. Ήμουν άπαρηγόρητη, που δεν εύρισκα στο κτήμα τίποτε να διαβάσω. Μάζωνα κάθε κομμάτι χαρτί που εύρισκα.

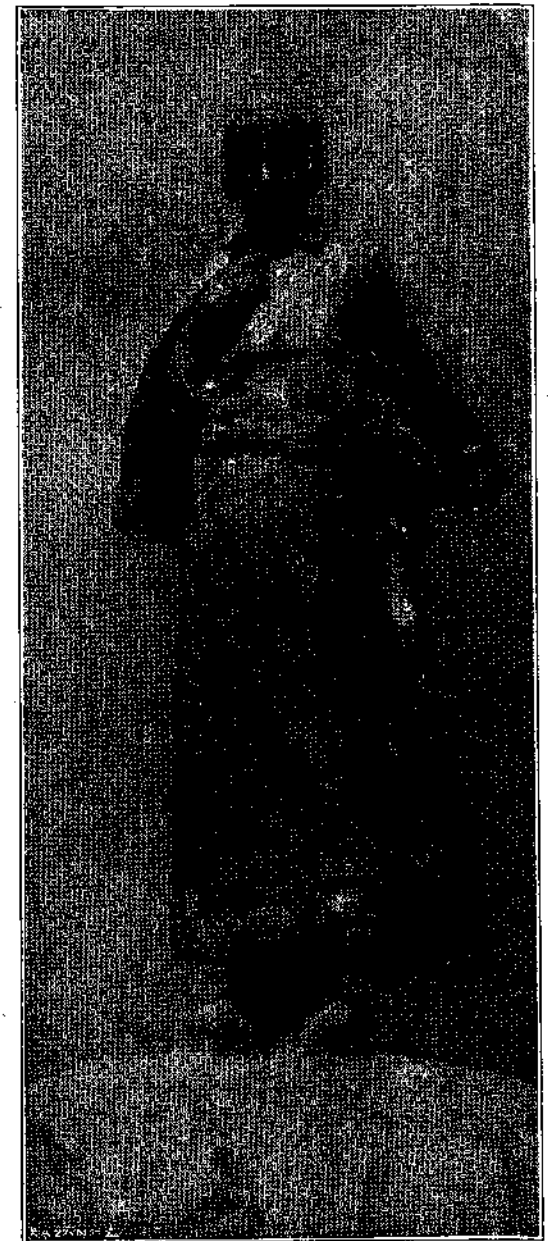
Η κυρά μου το παρετήρησε κ' έλεγε πώς θά γείνω φιλάργυρη.

Μιὰ Κυριακή πήρα το θάρρος να ζητήσω του Εὐγένιου ένα βιβλίο, και μου χάρισε ένα μεγάλο τετράδιο με ποιήματα.

Όλο το καλοκαίρι το έπαιρνα μαζί μου στον κάμπο. Τραγουδοῦσα με δικούς μου σκοπούς, όσα τραγούδια μου άρεσαν περισσότερο, μὰ στο τέλος τὰ βαρέθηκα. Την ημέρα των Άγίων Πάντων, βοηθώντας την κυρά μου στο γενικό καθάρισμα, ανακάλυψα διάφορα παληά ήμερολόγια.

Η Πανλίνα μου είπε να τὰ πάρω στη σοφίτα, εγώ προσποιήθηκα πώς τὰ λησιμόνησα στο συρτάρι, όπου βρισκότανε, και τὰ πήρα έπειτα κρυφά ένα-ένα. Ήταν γεμάτα νόστιμες ιστορίες, και έτσι πέρασε ο χειμώνας χωρίς να καταλάβω το κρύο.

Την ημέρα, που τὰ ανέβασα στη σοφίτα, έφαγα μη τυχόν και ανακαλύρω και άλλα. Βρήκα μονάχα ένα μικρό βιβλίο χωρίς ξώφυλλο, που τὰ φύλλα του ήταν γυρισμένα στις άκρες σαν να το είχε κανείς πολύ καιρό στην τσέπη του. Οι δυο πρώτες σελίδες έλειπαν, και ή τρίτη ήταν

ΥΑΡΟΠΟΥΛΑ

ΥΠΟ ΡΟΥΦ ΜΙΛΛΕ

λερωμένη, τόσο, που τὰ γράμματα ήταν σβυσμένα. Πλησίασα στο φεγγίτη για να έχω περισσότερο φῶς και είδα στο άπάνω μέρος της σελίδος πώς ήταν αί «Τύχει του Τηλεμάχου». Το άνοιξα στην τύχη, και μερικώς γραμμές, που διάβασα, ήταν τόσοον έλκυστικές, που το έχωσα εὐθὺς στην τσέπη μου.

Την ώρα, που ήθελα να κατέβω από τη σοφίτα, συλλογίσθηκα πώς ίσως να το είχε βάλει εκεί ο Εὐγένιος και να 'ρχότανε να το ξαναζη-

* Η άρχη από την 15 Δεκεμβρίου 1910.

τήση το έβαλα πάλι πάνω στο μαύρο πατάρι, όπου το είχα βρή. Κάθε φορά, που πήγαινα στη σοφίτα, έβλεπα πώς ήταν πάντα εκεί, και διάβαζα όσο μπορούσα.

Την εποχή εκείνη μου άρρώστησε πάλι ένα πρόβατο. Τα πλευρά του ήταν χωμένα μέσα σαν να μην είχε φάγει για πολλή καιρό. Πήγα στην κυρά μου και την ρώτησα τι έπρεπε να του κάμω.

Μαδούσε μια κότα σταμάτησε και με ρώτησε, αν το πρόβατο ήταν πολύ τεντωμένο.

Δεν αποκρίθηκα άμέσως. Δεν ήξευρα τί σημαίνει ή λέξις *τεντωμένο*. Έπειτα συλλογισθηκα πώς όλα τα πρόβατα τ' άρρωστημένα θα ήταν τεντωμένα. Και είπα: ναί. Για να το βεβαιώσω μάλιστα, ξαναείπα:

— Είναι καμωμένο πλάκα.

Η κυρά μου άρχισε να γελά περιπαιχτικά. Είπε στον Εγγένιο, που ήταν εκεί κοντά μισοσφυρίζοντας:

— Έλα ν' ακούσης, Εγγένιε: Ένα της πρόβατο είναι τεντωμένο και πλάκα μαζί.

Γέλασε και ο Εγγένιος: με είπε βοσκοπούλα του γλυκού νερού και μ' έμαθε πώς τα πρόβατα είναι τεντωμένα όταν ή κοιλιά τους είναι πρησμένη.

Υστερα από δύο ημέρες ή Παυλίνα μου είπε ότι και αυτή και ο κύρ Σιλβαίν έβλεπαν πώς ποτέ δεν θα γινόμουν καλή βοσκός και πώς απεφάσισαν να με κρατήσουν στο σπίτι. Η γρηά Μπιμπή δεν ήμπορούσε να εοράζεται, και ή Παυλίνα δεν πρόφθανε για όλα, από τότε που απέκτησε παιδί.

Είδα μονομιάς πώς θα μου είναι εύκολο να πηγαίνω συχνά στη σοφίτα, κ' εύχαρίστησα θερμά την κυρά μου.

Τώρα, που ήμουν υπηρέτρια στο κτήμα, έπρεπε να σφάζω τις κότες και τα κουνέλια. Δεν μπορούσα να το πάρω απόφασι, και ή κυρά μου δεν καταλάβαινε το γιατί. Έλεγε πώς ήμουν σαν τον Εγγένιο, που έφευγε μακριά κάθε φορά, που σφάζανε γουρούνι.

Αποφάσισα όμως να δοκιμάσω να σφάζω

ένα κοτόπουλο για να δείξω την καλή μου θέλησι. Τίναζότανε μέσα στα χέρια μου και δλο το άχερο έγινε κόκκινο γύρω μου. Όταν δεν κουνιότανε πιά, το έβαλα στον άχερωάνα και περιμένα τη γρηά Μπιμπή να το μαδήση: άρχισε όμως να με γελά, όταν ξαναβρήκε το κοτόπουλο ζωντανό. Έτρωγε λαιμαργα, σαν να ήθελε να γιατρευθή μιάν ώρα πιο γλήγορα από το κακό, που του είχα κάμει. Η γρηά Μπιμπή το άρπαξε, και όταν του πέρασε με το μαχαίρι το λαιμό, κοκκίνησε το άχερο πολύ περισσότερο παρά την πρώτη φορά.

Την ώρα, που οι άλλοι κοιμώντανε το απομνήμερο, άνέβαινα την σοφίτα να διαβάσω λίγο. Άνοιγα το βιβλίο στην τύχη και διαβάζοντάς το έτσι, εύρισκα πάντα κατιτί καινούριο.

Το αγαπούσα το βιβλίο αυτό ήταν για μένα σαν ένα παλληκάρι φυλακισμένο, που πήγαινα κρυφά να το ιδώ. Το φανταζόμουν έμορφα ντυμένο να περμένη καθισμένο στο μαύρο πατάρι. Ένα βράδυ εκάναμε μαζί ένα ώραίο ταξίδι.

Είχα κλείσει το βιβλίο και ακούμπησα στο φεγγίτη της σοφίτας. Έτελείωνε ή μέρα, και τα έλατα φαινότανε λιγώτερο πράσινα. Ο ήλιος ήταν χωμένος μέσα στα λευκά σύννεφα, που φούσκωναν και έλυνωναν σαν χνούδι.

Χωρίς κ' εγώ να ξέρω πώς, βρέθηκα έξωρα πάνω από το δάσος μαζί με τον Τηλέμαχο. Με κρατούσε από το χέρι, και τα κεφάλια μας άγγιζαν το γαλάζιον ούρανό. Ο Τηλέμαχος δεν μιλούσε: ήξερα όμως αυτό, πώς περπατούσαμε μέσα στον ήλιο.

Η γρηά Μπιμπή με φώναζε κάτω. Άκουσα πολύ καλά τη φωνή της, που ερχότανε από μακριά. Θα ήταν πολύ θυμωμένη για να φωνάζη έτσι δυνατά. Λίγο μ' έμελε για τις φωνές της. Δεν έβλεπα τίποτε άλλο παρά το φωτεινό χνούδι, που τριγύριζε τον ήλιο, και που άρχιζε να ξανοίγη για να διαβούμε.

Ένα σιούντημα με κατέβασε πάλι στη σοφίτα. Η γρηά Μπιμπή με τράβηξε από το φεγγίτη, λέγοντας:

— Με κάνεις και φωνάζω έτσι δά! Είκοσι φορές σ' έκραξα για τη σουπα.

Πέρασαν λίγες ημέρες και δεν ξαναβρήκα το βιβλίο πάνω στο πατάρι. Μα ήταν για μένα φίλος καρδιακός, και πολλή καιρό το θυμόμουνα.

[Ακολουθεί]

MARGARITA ONTOY

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Επιδημία

Ο ΜΑΘΗΤΗΣ — Η μηνιγγίτις είναι εις την ήμερησιαν διάταξιν. Όλος ο τόπος όμιλει διά την τρομεράν επιδημίαν.

Ο κ. ΑΣΟΦΟΣ — Πάντοτε μία επιδημία είναι εις την ήμερησιαν διάταξιν. Έως χθές δεν εκαμναν άλλο, παρά να όμιλούν διά την χολέραν. Την έπεριμέναν με πρώτην εύκαιρίαν και καθέννας έκαμνεν ένα άσχημον όνειρον θανάτου, το όποιον ματαίως ύστερα έπροσκαθούσε να σβήση από την φαντασίαν του. Τώρα κανείς πλέον δεν όμιλει διά την χολέραν, μολονότι δεν μάς έδωκε καμμίαν διαβεβαίωσιν ότι θα μάς λησμογήσει και μολονότι είναι πολύ πιθανόν ότι θα την ύποδεχθώμεν την άνοιξιν. Η μηνιγγίτις, αντί να φουέση μερικώς Άθηναίους, έφάνευσε την χολέραν. Και τώρα όλοι όμιλούν δι' αυτήν. Τα σχολεία εκλείσαν, τα φορτία του όδρου φθάνουν έλλειπάλληλα εις τα φαρμακεία, οι ιατροί διδουν συνεντεύξεις και ο κόσμος όλος έχει πονοκέφαλον. Έν τώ μεταξύ όλα τα κρούσματα είναι δεκατέσσερα.

Ο ΜΑΘ. — Είμεθα Προμηθεΐς. Τόσον το καλύτερον. Ο κ. ΑΣΟΦ. — Όρατοι Προμηθεΐς! Η άρετή μας εύρίσκειται μέσα εις τον φόβον μας. Και είναι μία άρετή παραποιούσα. Τα μέτρα, που λαμβάνομεν εκάστοτε διά τας εκάσιν τριανταδό επιδημίας, που μάς άπειλούν, είναι καλά, άφ' όσον αι επιδημίας στεκονται εις απόστασιν. Έάν αποφασίσουν να έπισκεφθούν τας Άθήνας δεν ήξεύρω τί θα γίνη.

Ο ΜΑΘ. — Πώς το συμπραίνετε;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Από τα πράγματα, που φωνάζουν. Ο τόπος και ή εύλογία εύρηκαν τόσον καλήν δεξιόσιν εις τας Άθήνας, ώστε από επιδημίας έγιναν ένδημίας. Δηλαδή έπολιτογραφήθησαν εις τον τόπον μας. Το ίδιον θα συμβή αύριον και με την χολέραν και με κάθε άλλην έπίσημον ξένην. Τα σχολεία θα κλείσουν, οι κληματογράφοι θα μείνουν άνοητοι, τα σκουπίδια θα ραντίζωνται με φανικόν όξύ, οι βόθροι θα συγκοινωνούν με τα ύδραγωγεία, οι Άθηναίοι θα πίνουν βραστόν νερόν και θα πλένουν τα ρουθούνια τους με έξυγνούχον ύδωρ, έν τώ μεταξύ ή επιδημία, ή νέα επιδημία θα περιφέρεται εις τους περιπάτους των Άθηναίων. Όσοι επιζήσουν δεν θα φωνάζουν πλέον διά τον κίνδυνον, διότι θα τον έχουν συνειθίσει, όπως έσυνειθίσαν τους παλαιούς κινδύνους και θα ήσυχάσωμεν. Το πρακτικώτερον είναι νομίζω να πολιτογραφήσωμεν όλος τας επιδημίας εις τον τόπον μας. Θα είναι ο μόνος τρόπος να μη γίνεται λόγος δι' αυτάς. Αί επιδημίας μάς φοβίζουν έν δασφ εύρίσκονται άκόμη εις τα πρόθυρα. Αν γίνεται τόσος λόγος διά την μηνιγγίτιδα είναι, διότι τα κρούσματα της είναι τόσον περιωρισμένα.

Ο ΜΑΘ. — Και όμως είναι άρκετά διά να φοβήται κανείς και να μην κοιμάται ήσυχος.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Διατί να φοβήται κανείς την επιδημίαν; Οι περισσότεροι άνθρωποι, που την φοβούνται, πεθαίνουν συνήθως από κάθε άλλο νόσημα εκτός αυτής. Έγνώρισα ένα γηραλέον κύριον, ο όποιος έτρεμε διαρκώς την χολέραν, την πανούκλαν και τελευταίως τον κομήτην του Χάλεϋ. Το μάτι του εις την έφημερίδα έξητούσε πρώτα πρώτα το δρομολόγιον των διαφόρων

επιδημιών και τας γνώμας των αστρονόμων διά τους μέλλοντας κομήτας. Και ο δυστυχής απέθανε από μιαν κοινονάτην πνευμονίαν, την όποιαν ποτέ του δεν έλαβεν ύπ' όψει, διότι ειχε συνήθεισι να την ακούη. Πότος θα τον άποζημιώση τώρα διά τους ματαίους φόβους του; Και φαντάζομαι ότι όλοι οι άνθρωποι, που πεθαίνουν καθημερινώς από λογής λογής κοινά και τετριμένα ύδαγενή νόσηματα ή πλακόνονται από τα τραμά και τα αυτοκίνητα, έφαγαν και αυτοί την μισήν τους ζωην από τον φόβον των επιδημιών. Δεν νομίζετε λοιπόν ότι ο φόβος αυτός είναι ο ματαιότερος και όλίγον γελοίος;

Ο ΜΑΘ. — Και όμως όλοι τον έχουν.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Είναι και αυτό ένα χαρακτηριστικόν του ανθρώπινου εγωϊσμού.

Ο ΜΑΘ. — Του ανθρώπινου εγωϊσμού;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Άκριβώς. Καθέννας φαντάζεται τον έαυτόν του τόσον ισχυρόν και άνίκητον, ώστε κολακεύεται να πιστεύση ότι μόνον μία μεγάλη επιδρομή θανατικού έμπορεί να τον σαρώση. Είναι όποιος ή ύπερρήφανος όρυς, που περιφρονεί τους άνέμους και περιμένει τον κεραυνόν διά να την συντρίψη. Έν τώ μεταξύ ένας χυδαίος ύλοτόμος της προνίτζει την όρξαν και την κρημνίζει κατά γής, εκσι που δεν το περιμένει. Ο φόβος του θανάτου είναι ή μεγαλυτέρα άνοησία. Μάς παραμονεύει από την στιγμήν, που έγεννηθήκαμεν, κ' έπρεπε να είμεθα έξοικειωμένοι μαζί του, άδιείρητον άν παρονοιάζεται υπό την προσωπίδα της χολέρας ή την προσωπίδα της μηνιγγίτιδος. Είναι πάντοτε ο ίδιος. Εκείνο, που πρέπει να φοβούμεθα διαρκώς είναι, το γελοϊον.

Ο ΜΑΘ. — Πού βλέπετε το γελοϊον μέσα εις τόσον πένθημα πράγματα;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Το βλέπω. Δεν ύπάρχει γελοιωδέστερον πράγμα από το να φοβήται κανείς μιαν έπίσημον επιδημίαν και ναποθάνη κατόπιν από τον κάλον του. Και όμως είναι πολλοί, που το έπαθον.

Ο ΜΑΘ. — Έξουτελιστικόν πάθημα.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Έόν, ο μη γένοιτο, μου συμβή παρόμοιον πράγμα, παρακαλώ να γράψουν επάνω εις τον τάφον μου: *Ενθάδε κείται ένας δυστυχισμένος, που έν καιρό τρομεράς επιδημίας απέθανε από τον κάλον του.*

Ο ΜΑΘ. — Διατί επιμένετε εις το οικτρόν αυτό έπιτύμβιον;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Προς αιώνίαν διασκέδασιν και σωφρονισμόν των μεταγενεστέρων.

Ο ΜΑΘ. — Άλλ' άρκετά όμιλήσαμεν διά τας επιδημίας. Πηγαίνομεν εις την Βουλήν;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Πηγαίνομεν. Εκτός άν την εκλείσαν και αυτήν, μαζί με τα σχολεία, διά τον φόβον της επιδημίας. ...

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΠΡΟΧΕΙΡΑ ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Σωτήρη Σκίση: «Θέατρο και Πρόξα», «οι Τριγυρόθθοι» κωμωδία σε μία πράξη και πρόλογο, «Τρόκαι στην Τρικυμία» ποιήματα.

ΕΧΟΜΕΝ ύπ' όψει τα έφετεία έργα του κ. Σκίση! νεοεκδοθέντα εις τρία τεύχη. Ο κ. Σκίσης είναι πολύ γνωστός εις τον τόπον και ή έφετεία παραγωγή του δεν είναι χειροτέρα καθόλου από την κερσυνήν.

κρητή ως καλλιτέχνης. Όταν ή σκέψις, ώριμη, όδη- γηση τέλει την αίσθησιν, θά παρουσιάσθ βέβαια έργα άξια του όνειρου, που βλέπεις να πλανήται στα μάτια του. Αυτό τό λέγα σχετικά με την «Σφίγγα» του. Είς τό έργον αυτό εργάσθηκε ζωγραφικώς μόνον, όταν έτοποθέτησ, εμπρός στην Σφίγγα, την λευκήν μορφήν, που ζητεί να άκούσθ τ μυστικόν της. Ήξερε όμως ό ζωγράφος να διαλέξη την στιγμήν, που έπρεπε, και να δώση μίαν άτμοσφαιραν, όχι ξένην προς την ύπόστα- σίν της. Αύτην που ζητούσε τό θέμα.

Έπειτα τό πορτραίτο της Ναζίμβας. Έχει μέσα του όλον τό μυστήριον της ζωής, της άνωτέρας, μέσα στες φειδωτές γραμμές, μέσα στην στάσιν, που της έδωσε. Προσπαθεί ό ζωγράφος να συλλάβη τό ιδανικό που κυνηγά, να τό κάμη δικό του και να τό παρου- σιάσθ ζωγραφικώς, μουσικώς, πνευματικώς. Αύτη είναι ή αίσθητικη του. Νομίζω πως τό μέλλον του άνοίγε- ται πλατύ πολύ. Η αυτοπροσωπογραφία του, την όποιαν, σάς συνιστώ, είναι ώραϊον δείγμα της εργα- σίας του.

K. M.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΣ ένεφανίσθη εις τό θέατρον «Μεγα- νάντε» της Νεαπόλεως ό νέος Έλλην βαρύτενος κ. Άρης Σακελλαρίδης, αδελφός του φιλιτάου συνεργά- του μας κ. Θ. Σακελλαρίδη. Η έφημερίς «Πούγκολο» γράφει ότι εις την Γραβιέταν άπεκαλύφθη καλλιτε-

Ο νέος Έλλην βαρύτενος κ. Άρης Σακελλαρίδης

χνική φύσις άξία μεγάλης τιμής. Έχει φωνήν ώραϊαν και δυνατήν. Τραγουδεί με πολύ αίσθημα και στέκεται εις την σκηνην με χάριν, μεγάλο προσόν εις τό σιγη- κόν του στάδιον. Ο νέος βαρύτενος έγινε δεχτός κατά την πρώτην εμφάνισίν του με πολλά χειροκρο- τήματα και επανέλαβε τό νουέτο και την άριαν της δευτέρας πράξεως, τά όποια έτραγουδήσε με πολύ αίσθημα.

ΤΗΝ 10ην του τρέχοντος μηνός έγινοντο εις τό φιλο- λογικόν και άρχαιολογικόν τμήμα του «Παρνα- σού» δύο πολλού ένδιαφέροντος ανακοινώσεις. Πρώτον ό κ. Θεμ. Βολίδης, έπιμελητής των χειρο- γραφών εν τή Έθνικη Βιβλιοθήκη, άνεκοίνωσεν όκτώ άνεκδοτούς έπιστολάς του Άδαμαντίου Κοραή, εκ των όποιων έξ μόν είναι ατόγραφοα και σύντομοι άπευθυ- νόμεναι προς διαφόρους ιδιώτας και φίλους αυτού, αι

δέ λοιπαί δύο σφζόμεναι έν αντιγράφοις είναι πολυσέ- λιδοι άπαντήσεις προς τόν Δημήτριον Υψηλάντην (1821) και τόν Γεώργιον Κουντουριώτην (1824). Προς τούτους ό ύπέροχος πατριώτης παρχει διά μακρών τάς πολυ- τίμους αυτού συμβολάς και όδηγίας, πως ώφείλον να πολιτεύονται οι Έλληνες κατά την διάρκειαν του ιε- ρού άγώνος και ποίον έπρεπε να είναι τό πολιτεμμα της άναγεννωμένης τότε Έλλάδος, ίνα ή πατρις εύ- δαιμονήσθ, φυλάττουσα την διά τόσων άγώνων και θυσιών κηθηθείσαν έλευθερίαν.

Αί γνάμια, τάς όποιάς διετύπωσεν εις τάς έπιστολάς του ταύτας ό Κοραής, είναι τόσον σοφάι και σωτήριοι διά πάσαν περίστασιν, ώστε νομίζει τις ότι ό μέγας έθνικός άνηρ έγραφε τάς πολιτικάς έπιστολάς του έχον υπ' όψει την σημερινήν κατάστασιν της Έλλά- δος. Εύλόγως δε παρετήρησεν ό κ. Βολίδης, ότι ή με- λέτη αυτών θά ήδύνάτο ν' άποβή έξόχως διδασκική εις τους πολιτικούς ήμών άνδρας, πάντοτε μόν, μάλι- στα δε κατά τάς ήμέρας ταύτας, καθ' ός συζητείται έν τή Έθνικη Συνεδρία ή αναθεώρησις και συμπλή- ρωσις του πολιτεύματος ήμών.

Μετά τόν κ. Βολίδην ό καθηγητής του Πανεπιστη- μίου κ. Σ. Λάμπρος έκαμεν ανακοίνωσιν «περι κτημα- τολογίου της Πελοποννήσου επί Βενετοκρατίας».

Τάς όκτώ έπιστολάς του Κοραή μετά τινών άλλων σχετικών προς ταύτας θά δημοσιεύσωμεν εις τό «Πα- ναθήναια» προσεχώς.

ΑΠΟ έτους ήδη συνεστήθη έν Αθήναις σωματεϊον υπό την έπωνυμίαν «Σύνδεσμος Βυζαντιών» του όποιου σκοπός είναι ή υπό έθνικην έποψιν δράσις διά πάν άφορών την μεγάλην πατριδα ζήτημα και ή συνα- δελφωσις πάντων των εκ Κωνσταντινουπόλεως έλκόντων τό γένος. Ο Σύνδεσμος καιτοι πολλάς έν αρχή συναντά δυσχερείας περί την εκπλήρωσιν του σκοπού αυτού, έν τούτοις βασιζόμενος επί της γενναιοδωρίας των μελών αυτού και της προθυμίας αυτών έλπίζει να σημειώσθ πλήρη επιτυχίαν έντός βραχυχρονίου διαστήματος γι- νόμενος άντάξιος του προσορισμού του. Οθεν συνιστώ- μεν εις πάντας τους περί τοιαύτα άσχολουμένους την πλήρη και θερμήν αυτού ύποστήριξιν.

Γενομένων έχάτας άρχαιρεισιών εξέλέγησαν οι έξής: Α. Φιλίππιδης Πρόεδρος, Αλ. Καραμανλάκης Άντι- πρόεδρος, Χ. Ι. Νομικός Γραμματεύς, Θ. Θωμίδης Ταμίας, και Σύμβουλοι Ι. Αναστασιάδης, Ι. Λαγκάδης και Ν. Ηλιάδης.

ΚΑΤΑ τάς ανακοινώσεις του Περιοδικού «Bulletin de la Semaine» ό Γάλλος άσσυριολόγος δομινικανός p. Cheil έν τή συνεδρία της 14 θβρίου (ν. ή.) της Ακαδημίας των έπιγραφών και των ώραϊων τεχνών άνεκοίνωσε περί της ανακαλύψεως έν τή Βρετανικη Μουσείω υπό του Έξεν Τισσαράν συριακού χειρογρά- φου, περιέχοντος περίπου τά δύο τρίτα του βιβλίου του Προφήτου Ησαΐου. Το χειρόγραφον άποτελείται εκ 54 φύλλων παλιμνήστων, και, ως φαίνεται, εκ της έν τέλει αυτού αφορμένης σημειώσεως, έγράφη τό 771 έτος της χρονολογίας, έννοείται, των Σελευκιδών, άν- τακωνικόμενον προς τό 459-460 έτος π.Χ. Το βιβλι- κόν αυτό χειρόγραφον είναι τό αρχαιότερον εκ όσων περιεωθήσαν.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΝΕΑ

26 Ιανουαρίου. — Την έσπέραν της χθές έγινετο σύγκρουσις μεταξύ των άπεργών υπαλλήλων του τρο- χιοδρομού και του στρατού, καθ' ήν άντηλλάγησαν πολλοί πυροβολισμοί εκάτερωθεν' σήμεραν έτέθη εις κίνησιν τό πλείστον μέρος των τροχιοδρομών ή άπερ- γία θεωρείται λήξασα. — Η Αυστρια προβαίνει εις έσπευσμένας ένισχύσεις των Βοωνικών συνόρων. —

Επίσης αι πολεμικά παρασκευαί της Γερμανίας προ- καλούν τάς άνησυχίας των Γάλλων. — Οι Νεότουρκοι ζητούν συνενώνησιν με τους Χριστιανούς βουλευτάς. — Μεγάλα και αίματηραί μάχαι έλαβον χώραν μεταξύ τουρκικού στρατού και Αράβων επαναστατών εις την Σααάν. — Δι' ανακοινωθέντος ή Έλληνική κυβέρνησις διαπισύδει ότι πρόκειται κατά την άνοιξιν να διατάξη μεγάλα γυμνάσια παρά τά σύνορα. — Σήμερον όλη ή Αττική έξημέρωσε οικεπασμένη από χιόνια.

27 Ιανουαρίου. — Νέαν συμφωνίαν άποκαλύπτει ό Χρόνος των Παρισίων, μεταξύ Αυστρίας, Μαυροβου- νίου και Βουλγαρίας, ίνα από συμφώνον ή μόν Αύ- στρια καταλάβη τό Νόβι-Παζάρ, αι δε λοιπαί εισβάλ- λουν εις Μακεδονίαν. — Χίλιοι Τούρκοι στρατιώται έλειποτάκτησαν εις Υμενήν προς τους έπαστάτας οι Αραβες ήτηθήσαν εις Χοδείαν. — Η Αυστριακή κυβέρνησις άπηγόρευσεν εις τό όπλοποιείον Σενάουερ να προμηθεύσθ όπλα εις την Κρητικήν κυβέρνησιν ζητήσαν να αγοράσθ τρεις χιλ. έξ αυτών. — Ηρ- ξαντο από χθές αι νομοθετικά εργασιαι της Βουλής. — Κατηρίσθη τό διάταγμα προς παραπομπήν εις άνα- κρηκόν συμβούλιον των ύπαξιωματικών των τελευ- ταιώς συλληφθέντων μετά του κ. Λαπαθιώτου, όπως άποταγθώσι. — Προσκαλούνται 4 ήλικιαί κληρωτών, ατινες θά παραμείνουν υπό τά όπλα μέχρι του προσε- χούς Ιουνίου.

28 Ιανουαρίου. — Πρωτοφανής χιονοθύελλα καθ' όλην την χθεσινήν νύκτα. — Τά δικαστικά νομοσχέδια του κ. Δημητράκοπούλου, άν έκαμε την εισήγησιν εις την χθεσινήν Βουλήν κρίνονται μετ' ένθουσιασμού. — Αι έφημερίδες της Ρώμης αναγράφουν την εκπληκτι- κην είδησιν, καθ' ήν ή Τουρκία προτίθεται να ιδρύσθ στρατολογικόν γραφείον έν Κρήτη προς κανονικήν στρατολογίαν των Κρητών, ως Οθωμανών υπηκόων. — Το Πατριαρχείον και τά σώματα άνεκοίνωσαν εις την Πύλην ότι επ' ουδενί λόγω θά άνεχθουν την καταπά- τησιν των εκπαιδευτικών προνομίων την έπιζητουμέ- νην διά των έν τή Τουρκική βουλή εισαχθέντων νομο- σχεδίων. — Η Κρητική συνέλευσις θά συνέλθη αύριον την πρώτην εις μυστικήν συνεδρίασιν, όπως συζητήσθ τό έθνικόν ζήτημα. — Αί έν τή Αγγλικη βουλή γενό- μεναι δυσμενείς δηλώσεις διά την πολιτικήν των Νεοτούρκων προς τάς χριστιανικάς έθνικότητας προ- καλούν έρεθισμόν έν Τουρκία. — Εις την Βουλγαρικην βουλήν υπεβλήθη νομοσχέδιον διά την σύγκλησιν έθνοσυνελεύσεως.

29 Ιανουαρίου. — Χθές την πρώτην έγινετο ή μυσ- τική συνεδρίασις της Κρητικής συνέλευσεως' ουδέν άπεφασίσθη περί της Κρητικής άποστολής εις Ευρώ- πην. — Δρυμάτας χειμών καθ' όλην την Έλλάδα άγγέλλοντα καταστροφαι, θάνατοι εκ ψύξεως, πλήρης διακοπή συγκοινωνιών, καθυστερήσεις άεροπλοίων και ναυάγια. — Ο Έννοτι ήρξαστο των έπιθεωρήσεων των σωμάτων. — Χθές ό πρωθυπουργός κ. Βενιζέλος έδήλωσεν έν τή Βουλή ότι πιθανόν να μη συναφθή όλόκληρον τό δάνειον των 150 εκατομ., διότι ή οικο- νομική πολιτική της Κυβερνήσεως τεινει εις έξοικονό- μισιν των περιουσιών διά της αναπτύξεως των οικο- νομικών δυνάμεων του τόπου.

30 Ιανουαρίου. — Ο ύπουργός των Έσωτερικών της Τουρκίας Ταλαάτ βής υποβάλλει την παραιτήσιν του ένεκα των έπικρίσεων της πολιτικής αυτού έν τή Αγγλικη Κοινοβουλία. — Το Τουρκικόν όπλοταγμαόν «Μαρμαράς» πλέον προς την Ερυθράν θάλασσαν έξη- φανίσθη. — Η πρό πολλού άναγενομένη ύπουργική κρί- σις έν Τουρκία έξεργάγη μετά του ύπουργού Ταλαάτ βής υπέβαλον συγχρόνως παραιτήσιν και ό ύπουργός των οικονομικών και ό ύπουργός των δημοσίων έργων. — Η Κρητική συνέλευσις έστειλε τηλεγραφικώς αδελφι- κόν χαιρετισμόν προς την έλλ. βουλήν επί τή ενάρξει

του έξγου της. — Αι δηλώσεις του πρωθυπουργού περι- τής ματαιώσεως του δανείου προξενούν δυοάρεστον έντύπωσιν μεταξύ των βουλευτών.

31 Ιανουαρίου. — Ο Σερβίε διορίζεται πιθανώς μέ- γας Βεζύρης έν Τουρκία. — Κατά την χθεσινήν μυστι- κήν σύσκεψιν της Κρητικής συνέλευσεως, καθ' ήν πα- ρίσταντο και πάλιν μόνον οι Χριστιανοί πληρεξούσιοι, έξηκολούθησεν ή άνταλλαγή γνωμών επί του έθνικου ζητήματος.

1 Φεβρουαρίου. — Αι σχέσεις μεταξύ Ρωσίας και Κίνας είναι λιαν τεταμέναί λόγω των παραβιάσεων υπό της Κίνας της μεταξύ των δύο χωρών συνθήκης. — Ο ήγέτης του προοδευτικού κόμματος Χαλίλ βής διο- ρίσθη ύπουργός των Έσωτερικών. — Η Τουρκική κυ- βέρνησις θά ζητήσθ έξηγήσεις επί των άγγλικών δη- λώσεων, διατάξασα τόν έν Λονδίνω πρεσβευτήν αύτης να προβή εις τά άναγκαία διαβήματα παρά τή άγγλικη κυβέρνησει. — Έντός της προσεχούς εβδομάδος ό προϋπολογισμός της κυβερνήσεως υποβάλλεται εις την βουλήν.

2 Φεβρουαρίου. — Διαφεύδεται ή θρυληθείσα ύπαρ- ξις μυστικής συμφωνίας μεταξύ Αυστρίας, Μαυροβου- νίου και Βουλγαρίας. — Η ύπουργική κρίσις έξακο- λουθεί έν Τουρκία. — Πλήρης άμνηστεια παραχωρείται εις τους Άλβανούς τους θέλοντας να επιστρέψωσιν εις την πατριδα των, άρκει να όρκισθώσι πιστιν εις τόν Σουλτάνον. — Παρά τά ισχύοντα προνόμια οι Τούρκοι κατεδίκασαν εις πρόστιμον 25 λιρών τόν Μητροπολί- την Βοδενών δι' ενεργείας του εις τό σχολικόν ζήτημα. — Βεβαιούται συμπλοκή Έλλήνων και Βουλγάρων κατόπιν άρπαγής υπό τών τελευταίων έλληνικής εκκλη- σίας έν Γευγελή.

3 Φεβρουαρίου. — Ο Νέος Έλ. Τύπος' πληροφο- ρει ότι αι Προσάτιδες Δυναμεις είναι λιαν δυσχερ- στημένοι διά τάς συχνάς παραστάσεις της Τουρκίας επί του δικαίωματος της αυτονομικήσεως των Κρητών. — Παραιτήσις και του Υπουργού της Παιδείας έν Τουρκία. — Ο Δημητράκοπουλος εισηγούμενος χθές τά νέα δικαστικά αυτού νομοσχέδια έν τή Βουλή ήπει- λησε πολιτικάς συνεπίας έν ή περιπτώσει έξακολου- θήσθ ή αύτη κωλυσεργική διάθεσις των βουλευτών κατά των υποβαλλομένων νομοσχεδίων της κυβερνή- σεως' αι δηλώσεις προκαλούν μεγάλην συγκινήσιν' διότι τούτο υπό πολλών έφημεριδών έθεωρήθη ως άπειλή δικαιοσύνης ή κυβερνήσεως έχει την άπόφασιν να προκαλέσθ έν τή Βουλή ζήτημα εμπιστόσύνης, ίνα περιστελή την παρατηρουμένην αντίδρασιν.

4 Φεβρουαρίου. — Η πολιτική κρίσις έν Τουρκία έφθασεν εις τό άπορχώροτον μετά την άπόφασιν του Μ. Βεζύρου, όπως συνδέσθ την τύχην του με την τύχην όλόκληρου της κυβερνήσεως. Σημαντικά έπικουρια κατέφθασαν εις Χοδείαν. — Ο Μπαΐζην δι' έπιστο- λής άπειλεί επέμβασιν έν Μακεδονία, εάν έξακολου- θήσθ επί πολύ εισέτι ή αύτη βάρβαρος κατάστασις. — Διατάχθη τό κλεισίμνον όλων των σχολείων επ' όδρι- στον λόγω της επικινδύνου επεκτάσεως της επιδημίας της μηνιγγιτιδος, ήτις τελευταίως έσημειώθη έν Αθή- ναις. — Το θωρηκτόν «Αβέρωφ» θά κάμη την έπιση- μον εμφάνισιν του εις τά έλληνικά ύδατα εις Βόλον τή 25η Μαρτίου επί τή ευκαιρία της ενάρξεως των «Έλευθερίων» σοκοετικών άγώνων.

5 Φεβρουαρίου. — Μεταξύ των Γαριβαλδιών ήνοι- ξαν κατάλογοι έγγραφών έθειλοντών, μελλόντων να με- τάσχαι κατά την άνοιξιν των εις την Άλβανίαν άπο- βάσεων προς βοήθειαν των Άλβανών επαναστατών. — Το νομοσχέδιον προς περιστολήν των ψευδών μηνύ- σεων, ως και τά λοιπά νομοσχέδια τά άφωρόντα τους διαγύροους, προκαλούν αντίδράσεις έντός και εκτός της βουλής.

6 Φεβρουαρίου. — Ύπουργική κρίσις έν Τουρκία

θεωρείται προσωρινώς άποσπασθείσα μετά την άποδοχήν του χαρτοφυλακίου υπό του Χαλκή βέη. — Κατά την χθεσινήν Βουλήν ή κυβέρνησις προνόησε ψήφον έμπιστοσύνης επί προτάσεως, όπως ή έπιτροπή επί της έπεξεργασίας του προσχεδίου κομίσω εντός 5 ημερών τά δέκα πρώτα άρθρα, έχουσα την γνώμην ότι ή επί πλέον άργοπορία ήθελεν ελθαι δυσπιστία εις τό έργον της Κυβερνήσεως; ή κυβέρνησις έκέρδισε την πρότασιν με ψήφους 207 εκ 214 ψηφοφορησάντων.

7. Φεβρουαρίον. — Μετά επίδοσιν τηλεγραφήφου προς την Κίναν διετάχθη ό Ρωσικός στρατός νά προβή εις κατάληψιν αυτής. — Η Βουλγαρία ποιείται νέας στρατιωτικάς προμηθείας. — Αί εθνοπαϊκάί εφημερίδες παρατηρούν ότι παρά τας παρατηρουμένας διαθέσεις προσεγγίσεως μεταξύ Ελλάδος και Βουλγαρίας, αι μεταξύ Έλλήνων και Βουλγάρων ξριδες έν Μακεδονία έπανήρξιαν έχθρικάτατα. — Βεβαιούται ότι αι τέσσαρες προστάτιδες δυνάμεις άπαντώσαι εις σχετικήν διαμαρτυρίαν της Τουρκίας έδηλώσαν εις την Υ. Πύλην ότι ούδεις δύνανται νά έμποδίσω την άποστολήν Κρητικής έπιτροπείας εις Εύρώπην. — Έξεγέρσεις και διαμαρτυρίαί των διαηγόρων διά τά δικαστικά νομοσχέδια.

8. Φεβρουαρίον. — Η Πύλη εξέτησεν εξηγήσεις παρά της Ιταλικής κυβερνήσεως επί των ενεργειών των Γαριβαλδινών. — Η μεταξύ Ρωσίας και Κίνας διαφορά βραίνει εις έξομάλυνσιν, υποχωρούσης της Κίνας. — Οι επαναστάται έν Αραβία ύφίστανται άπολείας εις τας συγκρούσεις των μετά του στρατού ή επανάστασις εθρίσκειται εις ύβρεσιν. — Ο έν Κωνηπόλει πρεσβευτής της Ρωσίας κ. Τσαρίκωφ έπεσκέφθη τον οίκονμενικόν Πατριάρχην ή έπισκεψις έμποιεϊ ζωήραν έντύπωσιν και άνησυχίαν παρά τοις νεοτούρκοις. — Αιματηρά συμπλοκή εις την μεθόριον μεταξύ τουρκων στρατιωτών και εδζώνων, καθ' ήν έφονεύθησαν τρεις ετζώνοι.

9. Φεβρουαρίον. — Εις την χθεσινήν βουλήν άπεκαλύφθησαν έκπαιδευτικά σκάνδαλα έμποιήσαντα πολλήν έντύπωσιν. — Ο κύριος Λαπαθιώτης σήμερα προσελθών και άπολογηθείς ένώπιον του άνακριτικού συμβουλίου, προσεδρευόμενον υπό του Σμολένσκη, άνεκηρύχθη παμψηφεί άθφος πάσης κατηγορίας. — Πλείστα κροσόματα μηνιγγιτιδος σημειούνται καθ' έκάστην και εις τας επαρχίας. — Η κυβερνητική κρίσις έν Τουρκία εξακολουθεί.

ΑΒΓ.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

*Τη πρωτοβουλία των «Παναθηναίων»
— άδεία του Υπουργείου —*

Έκ προηγούμενων εισφορών. . . . Δρ. 2,691.60
Δ. Μάρκογλου Ιατρός » 5.—
Δρ. 2,696.60

Τό απαιτούμενον όλικόν ποσόν είναι 3,500 περίπου. Υπολείπονται περί τας 900. Και τό ύπενημίχομεν εις όλους. Όλοι έξησαν και ζούν με τους σίχους του ήμνητου της έλευθερίας.

Αί εισφοραί στέλλονται εις τά γραφεία των «Παναθηναίων», οδός Αριστοτέλους 35.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Σημ. Ειδικάί βιβλιοκρισία δημοσιεύονται διά τά βιβλία, των οποίων δύο αντίτυπα στέλλονται εις τά γραφεία μας. Των άλλων άπλώς άγγέλλεται ή έκδοσις.

Ο νεοσύστατος «Σύλλογος των Φίλων της Ιστορίας» ήρχισε την έκδοσιν περιοδικού, έκκλησιεστικώς συνιασ-

σομένου από τον κ. Δ. Γρ. Καμπύρογλου. Ο πρώτος αριθμός του «Αιτύλου» περιέχει αξιανάγνωστον ιστορικην και λαογραφικην ύλην.

Η διεύθυνσις της «Εστίας» συνέστησεν έπιτροπήν από διαφόρους λογογράφους διά την έπιμέλειαν της έκδόσεως των έργων του Παπαδιαμάντη. Η έκδοσις θά γίνη δαπάναις της κ. Μπενάκη, ή οποία έθεσεν, ως γνωστόν, εις την διάθεσιν της «Εστίας» δραχμάς δύο χιλιάδας διά τον σκοπόν αυτόν.

Η Ιταλική Κυβέρνησις έούστησε έπιτροπή διά την έκδοσιν των έργων του Λεονάρδου δα Βίντσε.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κον Ν. Γ. Γ. Σκόπελον. — Δυστυχώς άκατάλληλον. Κον Μ. Δ. Σ. Σμύρνην. — Εύχαριστούμεν, λυπούμεθα άκατάλληλον.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ο Κομήτης του Χάλλεϋ υπό Δ. Αλιγνίητου. Αντύπως έκ της «Μελέτης». Τεύχος Α' 1911. Τυπογραφείον «Εστία» Μάϊσνερ και Καργαδούρη.

Πώς νά ζήτε, Lord John Lubbock, μετάφρ. Θ. Χ. Φλωρά. Αθήναι, έκδοτ. οίκος Γ. Φέξη, δρ. 3.

Αί άσθένειαι της προσωπικότητος, Th. Ribot, μετάφρ. Πετρούλας Ψηλορείτη. Αθήναι, έκδοτ. οίκος Γ. Φέξη, δρ. 3.

Αί άσθένειαι της βουλήσεως, Th. Ribot, μετάφρ. Πετρ. Ψηλορείτη. Αθήναι, έκδοτ. οίκος Γ. Φέξη, δρ. 3.

Η Επαύριον του Θανάτου ή περι μελλούσης ζωής, υπό Louis Figuiet, μετ' εικόνων. Μετάφρ. Αντιγόνου Πολυμέρη. Αθήναι. Έκδοτ. οίκος Γ. Φέξη δρ. 4.

Ο Δαρβινισμός, Λουδοβίκου Βύγκερ. Μετάφρασις Ανδρ. Φαρμακοπούλου, Αθήναι. Έκδοτ. οίκος Γ. Φέξη δρ. 4.

Τά Εδαγγέλια, Λέοντος Τολστόη. Μετάφρ. Σ. Ζησίδη. Αθήναι. Έκδοτ. οίκος Γ. Φέξη δρ. 2.50.

Λυσίων Λόγοι και Άποσπάσματα. Ζωγράφειος Έλλην. Βιβλιοθήκη. Έκδοτης Άν Ζάκας. Τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου. Τόμος Α' και Β', άμφότεροι δρχ. 22.

Γράμματα. Μηνιαίον Περιοδικόν έκδιδομένον έν Αλεξανδρεία. Τεύχος Α'. Φεβρουάριος 1911.

Ανατολή. Μηνιαίον Παιδαγωγικόν Περιοδικόν έκδιδομένον έν Σάμω. Τεύχος Α' Ιανουάριος 1911. Έν τῷ Περιοδικῷ καταχωροῦνται θέματα μόνον της συγχρόνου παιδαγωγικής, εκπαιδευτικής κινήσεως, σοβαρά πραγματείαί επί παιδαγωγικῶν ζητημάτων, συμβολαί εις την Ιστορίαν της Έλλην. Παιδαγωγίας.

Παραμῦθι χωρίς όνομα. Υπό Π. Σ. Δέλτα. Εικονογραφίαις Δ. Κωνσταντινίδη. Λονδίνο, Τυπογραφείο Γ. Σ. Θελώνη. Έν Αθήναις εις τό Βιβλιοπωλείο της Έστίας.

Μηνιαία Εικονογραφημένη Ατλαντίς Νέας Υόρκης. Ιανουάριος 1911. Κυκλοφορεί ήδη τό πρώτον τεύχος του δευτέρου έτους της «Μηνιαίας Εικονογραφημένης Ατλαντίδος», πλούσιον ως πάντοτε εις ύλην και εικόνας, με καλλιτεχνικόν έξώφυλλον και πολύχρομον όλοσέλιδον έθνικην εικόνα. Αποστέλλεται έν τεύχος δωρεάν εις τους αιτούντας. Διεύθυνσις. «Atlantis» P, O, Station E, New York.